

ካንቶን ፍሪቡርግ እንቋዕ ብደሐን መጻእኹም ይብለኩም

ትግርኛ/Tigrigna/Tigrinisch

“

ETAT DE FRIBOURG
STAAT FREIBURG

Bureau de l'intégration des migrant-e-s
et de la prévention du racisme IMR
Fachstelle für die Integration der MigrantInnen
und für Rassismusrävention IMR

ቤት ጽሕፈት ምዑህሃድ ሰደተኛታትን ምክልኻል ትድመ ኩነት ንግሊትነትን

ትሕዝቶ

1.	መከተዊ	7
2.	አጠቃቅማ ናይ / ዚ መጽሔት	9
3.	«ብሓባር ምንባር» ነበርቲ ፍሪቡርግ ዞባ፣ ንኡስ ዞባ፣ ምምሕዳር ወግዓዊ ቋንቋታት ዜጋታት ወዳኢ ምወሃሃድ ንዜጋታት ወዳኢ	11
4.	ናብ ካንቶን ምስ መጻኹም ምምጻኹም ምሕባር ኣብ ኮሚዩን ዝርከቡ ሓበሬታታት «ፍሪቡርግ ፑር ቱስ» (ሓበሬታታት መወከሲ ቦታ) ምክትታል መራኽቢ ብዙሓን	15
5.	መሰላትን ግዙኣትን አገደስቲ መሰረታዊ ስላማ መሰላት ናይ ወዳኢ ዜጋታት (ስደተኛታት ዘይኮኑ) መሰላት ናይ ስደተኛታት ጉዳያት ዝምልከት መንበሪ ፍቓድ ዘይብሎም ሰባት ኣፈላላይ ዘይምህላው (ብዘይ ኣድልዎ)	17
6.	መረዳድኢ ትምህርቲ ቋንቋ ፈረንሳን አልሞን ኣብ ግዜ ክረምቲ ንናይ ወዳኢተኛታት ቋንቋ ተዛረብቲ ቆልፀት ዝወሃብ ትምህርቲ ናይ ቋንቋ ትምህርቲ ንመንእሰያት ወዳኢተኛታት ምልምማድ ትምህርቲ ንምንባብን ምጽሓፍን ዘተፈላለዩ ቋንቋታት ናይ ስዊዝ አልሞ ተወሰኽቲ ሓበሬታታት	21

7.	መንበሪ አባይቲ አደላልያ መንበሪ ገዛ ግብረ ናይ ራድዮን ተሌቭዥንን ናብራ ኡብ መንበሪ ህንጻታት	25
<hr/>		
8.	መጓጓዣያን መንቀሳቆሲታትን ህዝባዊ መጓጓዣያ መንቀሳቆሲታት ብዘይነዳዲ፡ ብሽክለታን ኣጋርን መካይን ምምራሕ ተሽከርካርቲ ኡብ ስዊዝ	29
<hr/>		
9.	ስራሕ ምድላይ ስራሕ ደሞዝን፡ ማህበራዊ መዋጽኢን ግብረ ሓገዝ ንምቁጽጻር ገንዘብ ኣታውን ወጻእን (ባጀት) ማሕበራዊ መድሕን መድሕን ስራሕ ኣልቦ ማሕበራዊ ሓገዝ ዘይምስምማዕ ኡብ ናይ ስራሕ ቦታ ምክልኻል ካብ ስራሕ ምስጥ ስራሕ ብጸሊም	33
<hr/>		
10.	ዋዕና መድሕን ናይ ዋዕናን መድሕን ናይ ሓደጋታት (ግዴታዊ) ሓካይም ህጹጽ ሕክምና ሕክምና ኣሰናን ሕጹጽ ሕክምና ኣሰናን ዋዕና ስነ-ኣእምሮ ኣረጋግጫን ኣካል ንደሎ ሰባት ማእከል ጽታዊ ዋዕና ፍራቡርግ	41

11.	ካርታ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግን ቁጽሪ ስልክ ናይ ህጹጽ ኩነታትን (urgence)	49
<hr/>		
12.	መርዓን ናብራ ስድራቤትን መርዓ ዝተመዘገቡ መጻመድቲ ምውላድ ሓገዝ ናይ ገንዘብን ዕረፍትን ንሓራስ ሓገዝ ናይ ገንዘብ ንስድራቤት መሰል ቆልዑትን መንእሰያትን ጸገም ዘለዎም ሰብ ሓዳርን ስድራቤትን ምትህርራምን ምጽርራፍን ኣብ ሞንጎ ስድራቤት ግዳድ መርዓ	53
<hr/>		
13.	ትምህርትን ግዴታዊ ቤት ትምህርቲ ሓላፍነት ወለዲ ተሓዘቲ ቆልዑትን መጽንሒ ንቆልዑት ድሕሪ ትምህርቲ መዋእለ ህጻናት (ካብ 4 ዓመት ንላዕሊ 1 ^ዞ -2 ^ዞ) መባእታ ቤት ትምህርቲ (ካብ 6 ዓመት ንላዕሊ 3 ^ዞ -8 ^ዞ) ማእከላይ ቤት ትምህርቲ - መመደቢ ክፍሊታት (ካብ 12 ዓመት ንላዕሊ 9 ^ዞ -11 ^ዞ) መምርሒታት ትምህርትን ሞያን ተማሃሮ ወጻእተኛን ተማሃሮ ቋንቋ ኣዲኦም ዘይኮነ	61
<hr/>		
14.	ሞያዊ ትምህርትን ኣብ ሓደ ሞያ ዘተኮረ ፍሉይ ትምህርትን (ካብ 15 ዓመት ንላዕሊ) ሞያዊ ትምህርቲ ኣብ ትካላት (ካብ 15 ዓመት ንላዕሊ) ካብ ካልእ ሃገራት ዝመጹ መንእሰያትን ንዓቕሙ - ኣዳም ዝበጽሑ ላዕላዊይ ቤት ትምህርቲ ናይ ካልኣይ ደረጃ (ካብ 15 ዓመት ንላዕሊ) ዝለዓለ ትምህርቲ ሓገዝ ናይ ገንዘብ ንትምህርትን ንስልጠናዊ ትምህርቲ መረጋገጺ ዲፕሎምን ናይ ምስክር ወረቐት ትምህርቲ ንመንእሰያትን ቀጻሊ ትምህርትን	67
<hr/>		

15.	ሐለዋ ባህርያዊ ተፈጥሮ ዝተጻፉበ ባህርያዊ ተፍጥሮአዊ ሃብቲ ምክንያትን ቅርጺ መሬት ህዝባዊ ቦታታት ምክባር ንጎሐፍ ብዑደት መልክዕ ዳግማይ ምጥታምን ምምስራሕን ዳግማይ ንምምስራሕ ዘይክኣሉ ጎሐፍት	73
<hr/>		
16.	ተሳትፎ ኣብ ማሕበራትን ማሕበራዊ ህይወትን ዓበይቲ በዓላት ናይ ፍሪቡርግ ባህላዊን ስፖርታውን ህይወት ናይ እግሪ ጉዕዞ ማሕበራዊ ህይወት ሃይማኖታዊ ህይወት	77
<hr/>		
17.	ናይ ዜጋታትን ተቐማጦን ፖለቲካዊ ህይወት ቀጥታዊ ዴሞክራሲ ኣካላት ፖለቲካኛታት ሰለስተ ናይ ስልጣን ደርብታት ፍትሒ ናይ ፍሪቡርግን ስዊስን ፖለቲካዊ መሰላት ንወጻኢተኛታት ካልኦት መንገድታት ፖለቲካዊ ተሳትፎ ዜግነት ስዊስ	83
<hr/>		
18.	ጠቐምቲ ዝርዝር ኣድራሻታት	88
<hr/>		

1. መጻጻፊያ

እንቋሳ ብደሐን መጻጻፊያም Bienvenue/Herzlich willkommen!

ናብ ካንቶን ፍሪቡርግ ንምንባር ብዝተፈለገ ኣጋጣሚታት ዝመጻእኩም ኩልኹም፡ ብስም ኣመሓደርቲ ናይ ካንቶንናልን ከምኡ 'ውን ብስም ተቐማጦ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ እንቋሳ ደሐን መጻጻፊያም እብለኩም።

እዚ መጽሔት ዝተፈለገ ሓበሬታታት ብዛዕባ ኣሰራርሓ ናይ መንግስታውን ዘይ መግስታውን ትካላት ወይ ቤት ጽሕፈታት ኣብ ካንቶንና ይገልጻልኩም። ከምኡ 'ውን ኣብ መጀመርታ ዝመጻእኹሙሉ ግዜያት ዓቢ ኣበርክቶ ኣለዎ።

ካንቶን ፍሪቡርግ፣ ናይ ፈረንሳ ቋንቋ ተዛረብትን ናይ ጀርመን ቋንቋ ተዛረብቲ ሰዊሳውያን ብተወሳኺ 'ውን ኣብ መንጎ ባህልን ኣተሓሳስባን፣ ኣብ መንጎ ገጠራትን ከተማታትን ከም ሓደ ቢንቶ ኮይኑ ክፍለጥ ይደልይ። ካንቶን ፍሪቡርግ ዝተፈለገ ንጥፈታት ኣለዎ። ካብቶም ብዝሒ ህዝቢ ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናወሰኹ ዝመጹን፣ መንእሰያት ብብዝሒ ካብ ዝቐመጡሎምን ካንቶን ሓደ ኢዩ። ስለዚ ንንፍሲ ወክፍ ነባሪ ኣብ ውልቃዊ፣ ሞያዊ፣ ማሕበራዊ፣ ባህላዊ ማዕረ ዕድላት ንምሃብ ቡዙሕ ጻዕርታት ይገብር።

ምምሕዳር ፍሪቡርግ፣ ዕድላት ናይ ትምህርቲ ምህላውን፣ ጽፋፍ ህዝባዊ ኣገልግሎት ንምሃብ፣ ስራሕ ንምፍጣር ከምኡ 'ውን ትሕተ - ቅርጺ ንምዕባይ ቡዙሕ ንጥፈታት ይገብር ። ብተወሳኺ ኣብ መንጎ ዝተፈለገ ወለዶታት፣ ኣብ መንጎ ቡዙሕ ዕድላት ዘለዎምን ዘይብሎምን ሰባት፣ ኣብ መንጎ ዝተፈለገ መበቐል ዘለዎም፣ ብሓፈሻ ዝኾነ ፍልልይ ዘለዎም ሰባት ብሓድነት ተሰማሚዖም ንክነብሩ ባእታታት ይፈጥር።

ሐቢርካ ንምንባር፣ ካንቶንና ዓቢ ኣበርክቶ ዝገብራ ማሕበራትን ማሕበራዊ ሕይወትን ኣለዎ። ሰለዚ ንክትፍትሹዎን ከምኡ 'ውን ንክትሳተፉ ንላበወኩም። ነዚ ሓድነት ክህልዎና ናይ ነፍሲ ወክፍና ሓላፍነት ኢዩ። ምስ ኩሉ ሕብረተሰብ ምሕዋስ እቲ ዝበለጸ ናይ ምውህሃድ (ኢንተግራሲዮን) መገዲ ኢዩ።

ኣብ መወዳእታ ቡዙሕ ክትፈልጡን ጽቡቕ ሌላን ይምነዮልኩም።

ሞሪስ ሮፕራ (Maurice Ropraz)

ኮንሰዬ ደ' ኤታ (Conseiller d'Etat/Staatsrat)

2. አጠቃቅማ ናይ 'ዚ መጽሔት

ኣብ 'ዚ ዓዲ ምስመጻእኹም ብዙሕ ሕቶታት ክህልዎኩም ይኽእል 'ዩ። እዚ መጽሔት ዕላምኡ ብሓፈሻ ሓበሬታ ንክትረኽቡን ብቐሊሉ ኸትወሃሃዱ (ኢንተግሬት) ንኸትገብሩ ሓፈሻዊ ሓበሬታ ሒዞ ቀሪቡልኩም ኣሎ። ዝበለጸ ዝርዝር ሓበሬታ እንድሕር ደሊኹም ናብቲ ትነብሩሉ ኮሚዩን ወይ ከኣ ነቲ ጉዳይኩም ዝምልከቶ ኣካል ከምኡ 'ውን ብቀስቲ ዝተጠቐሱ ውድባት ብኣካል ኬድኩም ዝበለጸ ሓበሬታ ትረኽቡ። ኣድራሻን ቁጽሪ ስልክን ናይ ኩሎም ውድባት ብቀደም ተኸተል ወይ ከኣ ሓበሬታ ዝርዝር ኣብ ናይ 'ዚ ሰነድ መወጻእታ ይርከብ። ብተወሳኺ ምስ ጎረባብትኹም፣ ኣብሰራሕ ቦታ፣ ኣብ ትነብሩሉ ክባቢ፣ ብዝያዳ ናይ ዕረፍቲ ግዜኹም ኣብ ተሕልፋሉ ቦታታት ንኣብነት ስፖርት፣ ሲነማ፣ መዘናግዒ ማእከላት ወዘተ ምስ ትረኽብዎም ሰባት ብምዝርራብ ጠቓሚ ሓበሬታ ትረኽቡ።

ኣብ ውሽጢ 'ዚ መጽሔት ትርክብ (ምስዚ መጽሔት ዘይተላገበት ፊልዮ) ካርታ ናይ ፍሪቡርግ ከተማን ኣብ ህጹጽ ግዜ ኣገደስቲ ቁጽሪ ቴሌፎንት ከምኡውን ሓፈሻዊ ሓበሬታ ሒዞ ትርክብ። እቲ ዝበዝሐ ናይ ኢንትርኔት ኣድራሻታት ብክልተ ቋንቋታት ተጻሒፉ ኣሎ። ቋንቋ ንምቕያር ተደሊኹም ኣብ ላዕሊ ናይ 'ዚ ገጽ ኣብ የማናይ ሸነኽ ኣብ 'ቲ ዌብ ሲት ናይ ኤታ ደፍሪቡርግ/ Etat de Fribourg/Staat Freiburg ዝመረጽኹሞ ብምጥዋቕ ክትቕይርዎ ትኽእሉ (F/D, fr/de, Français/Deutsch) www.fr.ch ናይ ፍሪቡርግ ወይ ከኣ ናይ ኮንፌዴራሲዮን www.admin.ch

3. «ብሐባር ምንባር» ነበርቲ ፍሪቡርግ

ስነ - ሐሳባዊ ዶብ ረሽቲግራብን (Röstigraben)

ብልምዳዊ አበሃህላ ናይ ተዛረብቲ ፈረንሳ ስዊሳውያን ተዛረብቲ ጀርመን ስዊሳውያን ዝፈላለይ ስነ - ሐሳባዊ ዶብ ብቋንቋ ፈረንሳ ባሪየር ደ ረሽቲ «barrière de Röst» ብቋንቋ ጀርመን ከአ ረሽቲግራብን (Röstigraben) ይበሃል። ሌ ረሽቲ ብፈረንሳ (Les röstis/Röstis) ብኣልሞ ከአ ማለት ናይ ድንሽ ቕጫ ኮይኑ ናይ ስዊስ ጀርመን ባህላዊ ምግቦም እዩ። እዚ ስነ - ሐሳባዊ ዶብ ኣብ ባስ ሺል (Basse-Ville / Unterstadt) ደሚቕ ይረኣዩና።

ፍሪቡርግ ጋሻ ተቐባሊ ከምኡ 'ውን ብዕድመን ብሃገርን በኣተሐሳስባ ፍልልይ ዘለዎም ሰባት ኣብ ነንሕድሕዶም ብምክብባር ብሓድነት ዝነብሩሉ ካንቶን ' ዩ።

ዞባ፡ ንኡስ ዞባ፡ ምምሕዳር (canton, districts et communes/Kanton, Bezirke und Gemeinden)

ካንቶን ፍሪቡርግ ካብ ' ቶም 26 ካንቶናት ናይ ስዊስ ሓደ ' ዩ። ኣብ 2017 ኣስታት 313,000 ዝኾኑ ነበርቲ ብ 7 ንኡስ ዞባታትን 136 ምምሕዳራት (2018) ተከፋፊሎም ይርከቡ። ዋና ከተማ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ፡ ከተማ ፍሪቡርግ ኮይኑ ኣብ 2017 39.000 ነበርቲ ኣለዎ።

ሲት ዌብ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ

www.fr.ch

ወግዓዊ ቋንቋታት

ካንቶን ፍሪቡርግ፡ ናይ ክልተ ቋንቋ ተዛረብቲ ከተማ እዩ። ንሳቶም ከአ ቋንቋ ፈረንሳን ቋንቋ ጀርመንን እዮም። ክልተ ሲሶ ዝኾኑ ነበርቲ ካንቶን ፍሪቡርግ፡ ናይ ቋንቋ ፈረንሳ ተዛረብቲ እዮም ። ሓደ ሲሶ ዝኾኑ ከአ ቋንቋ ጀርመን ተዛረብቲ ኾይዮም፡ ሙብዛሕትኦም ኣብ ንኡስ - ዞባ ላ ሳንጂን (Singine/ Sense) ዋና ምምሕዳሩ ታፈርስ፡ ለ ላክ (Lac/See) ዋና ምምሕዳሩ ሞራ፡ ላ ሳሪን (Sarine/Saane) ዋና ምምሕዳሩ ፍሪቡርግ ይነብሩ። ናይ ቋንቋ ፈረንሳ ተዛረብቲ ኣዘራርብኦም ከከም ከባቢኦም

ዝተፈላለዩ እዩ። ኣብ ገለገለ ከባቢታት ከኣ ፓትዋ (patois) ዝበሃል ዋንታዊ ቋንቋ ናይ ፍሪቡርግ ይዛረቡ። መበቐሊኡ ከኣ ካብ ፍራንኮ - ፐሮሽንሳል ዝመጸ እዩ።

ናይ ቋንቋ ጀርመን ተዛረብቲ ፍሪቡርግ ከኣ ናይ ስዊስ ጀርመን ቋንቋ (dialecte suisse/ Deutschschweizer Dialekt) ሳንጅንዋ singinois ብጀርመን ሰይስለርቲኽ (Seislerdütsch) ከምኡ 'ውን በርንዎ bernois ብጀርመን በርንዱኽ (Bärendütsch) ይዛረቡ።

ኣብ ባስ ሲል (Basse-Ville/Unterstadt) ከኣ፡ ለ ቦልዝ (bolze) ዝበሃል ናይ ስዊስ ጀርመን ሳንጅንዋን ፈረንሳን ዝተሓዋወሰ ቋንቋ ይዛረቡ።

እንተኾነ ግን ናይ ስዊስ ጀርመን ቋንቋ ተዛረብቲ፡ ምስ ካልእ ቋንቋ ተዛረብቲ፡ ኣብ ኣኼባ፡ ኣብ ቤት ትምሕርቲን ኣብ ኩሉ ቤት ጽሕፈታት ቐንዲ ናይ ጀርመን ቋንቋ ሆኽደኽ (Hochdeutsch) ይዛረቡ።

ኣብ ቤት ጽሕፈት ምምሕዳር ካንቶን ፍሪቡርግ ብፈረንሳ ወይከኣ ብጀርመን ክትረዳድኡ ትኽእሉ ኢኹም።

ናይ ምምሕዳር ካንቶን ፍሪቡርግ ዋና ዋና ሰነዳት ከኣ ብክልቲኦ ቋንቋታት ተሰኒዶም ይርከቡ። ኣብ ገለጸም ክልቲኦ ቋንቋታት ዝዛረቡ ኮሚዩናትውን ዋና ዋና ሰነዳቶም በዘም ክልተ ቋንቋታት ይጥቐሙ።

ካንቶን ፍሪቡርግ – ከተማ ፍሪቡርግ

ካብ 26 ካንቶናት ሰዊስ 15 ዝኾኑ ከተማታት ከም ፍሪቡርግ፣ ስም ናይ ' ቲ ካንቶንን ናይ ' ቲ ከተማን ሓደ ዓይነት እዩ። ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ኣሕጻሮተ - ቻል FR እዩ። ኣብ ናይ ተሽከርካርቲ ታርጋ ተጻሒፍ ' ውን ከትርእይዎ እ.ኹም።

ጽላልካ ዘርግሓዮ ትብል ቻል በቶም ዝተፈለለዩ ቋንቋታት ናይ ፍሪቡርግ ከምዚ ዝስእብ ኣጸሓሕፍ ይጸሓፍ።

ትግርኛ	ጽላልካ ዘርግሓዮ
ፈረንሳይ	ኡቨር ቶን ፓራፕልዊ
ፓትዋ ፍሪቡርግ	ኣራ ቶን ፕዮድዜ
ኣልሞ	ኦፍን ደይንን ሪይግንሸርም
ሳንጅንዎ	ቱፍ ደይ ፓሪሰ
በርንዎ	ማሽ ደይ ራገሸም ኡፍ
ቦልዝ	ቱፍ ደይ ፓራፕልዊ

ዜጋታት ወጻኢ

ኣብ 2017 ዝተገብረ ጸብጻብ ከምዘሕብሮ ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ኣስታት 70'000 ዝኾኑ ዜጋታት ወጻኢተኛ ይነብሩ። እዚ ማለት ዳርጋ 22% ናይ ነበርቲ ካንቶን ፍሪቡርግ እዩ። ሓደ ርብዓ (1/4) ዝኾኑ ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ዝተወለዱ ኾይኖም፣ 80% ዝኾኑ ደማ ካብ ሕብረት ዩሮፒያን ዝመጽኡ እዮም። ካብ / ዞም ኩሎም ዜጋታት ወጻኢተኛ ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ዝነብሩ ዳርጋ ሓደ ሲሶ (1/3) ዝኾኑ ሕብረተሰብ ፖርቱጋል ኣዮም።

ምወ.ሀሃድ ንዜጋታት ወጻኢ

ልዕሊ 160 ዝተፈለለዩ ዜግነት ዘለዎም ወጻኢተኛታት ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ይነብሩ። ንዜጋታት ስዊስን ንወጻኢተኛታትን ብጽቡቕ ሓቢርካ ንምንባር ከምኡ ' ውን ንምዝማድ ምምሕዳር ካንቶን ፍሪቡርግ ዓቢ ናይ ምወ.ሀሃድ ፖለቲካዊ ምንቅስቓስ የካይድ። ንኹሎም ዜጋታት ወጻኢ ክልቲኡ ቋንቋታት ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ክመሃሩን ኣብ ውሽጢ ዝተፈለለዩ ፕሮጀክት ናይ «ብሓባር ምንባር» ነበርቲ ፍሪቡርግ ክሰተፉ የበረታታትዎ።

እዚ ንጥፊት ዝካየደሉ ኣብ ሓደ ፍሉይ ህዝባዊ ማሕበር፣ ናይ ምውህሃድ ውልቀ ሰብ፣ ስደተኛ ወይከኣ ሓተትቲ ቡቕባ ጉዳይ ዝምልከት ብቕጥነት ዘለዎ ትካል ኣገልግሎት ናይ ማሕበራዊ ምንቅስቃስ እዩ። (Service de l'action sociale/kantonales Sozialamt) ንሓተትቲ ቡቕባ ምቕባል፣ መምበሪ ዝዛ ምሃብ፣ ዝተፈለለዩ ሓገዛት ምግባር፣ ምውህሃድ፣ ምቕጽጻርን ጥምረትን ብ ORS Service AG ወገን ይካየድ።

ብካልእ ወገን ድማ፣ ንቕቡል ስደተኛታት መምበሪ ዝዛ ምሃብ፣ ዝተፈለለዩ ሓገዛት ምግባር፣ ምውህሃድ፣ ምቕጽጻርን ጥምረት ብካሪታስ ስዊስ ፍሪቡርግ ወገን ይካየድ።

መብዛኤቶም ኮሚዩናት ናይ ምውህሃድ ሕቶታት ብዝምልከት ዝምልስ ሓደ ኣካል ኣለዎም። ከተማ ፍሪቡርግ ከኣ፣ ስነ-ማሕበራዊ ምትስሳር ጽላት (cohésion sociale/Sozialer Zusammenhalt) መሰሪቱ 'ሎ። ከምኡ 'ውን ከተማ ቢዩል ብወገኑ ናይ ውክልና ልኡኻን ምውህሃድ ሕቶታት (un poste de délégué-e/Integrationsdelegierte) ዝምልከት መሰሪቱ ኣሎ።

- > [1] ቤት ጽሕፈት ምውህሃድ ናይ ስደተኛታትን ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንዓሌትነትን
- > [2] ኣገልግሎት ማሕበራዊ ምንቅስቃስ
- > [3] ስነ-ማሕበራዊ ምትስሳር ጽላት ናይ ከተማ ፍሪቡርግ
- > [4] ወክልቲ ንምውህሃድ ናይ ከተማ ቢዩል

ኦ ኦር ኤስ ኣገልግሎት ORS Service AG

www.ors.ch

ካሪታስ ስዊስ (Caritas Suisse/Caritas Schweiz)

www.caritas.ch

4. ናብ ካንቶን ምስ መጻእኹም

ናብ ካንቶን ምስ መጻእኹም ብዝቀለለ መገዲ ናብራኹም ክትደላደሉ ምምሕዳር ኮሚዮንኩም ኣድሊይቲ ሓበሬታታት የቐርበልኩም።

ምምጻእኹም ምሕባር

መጀመርያ ምስመጻእኹም ኣብ' ዚ ኮሚዮን ክትነብሩ ወይ ክኣ ልዕሊ ሰለስተ ወርሒ ክትጸንሑ እንተደኣ ኹይንኩም ኣብ ወሽጢ 14 መዓልታት ናብ ምምሕዳር ኮሚዮን ብኣካል ብምኻድ ኸትሕብሩ ኣለኩም።

ስዊዛዊ ይኹን ወጻእተኛ ኣብ ካልእ ኮሚዮን ናይ ፍሪቡርግ ነባሪ ዝነበረ ናብ ዝቐየረሉ ሓድሽ ኮሚዮን ክፍሊ ምቁጽጻር ነበርቲ (Contrôle des habitants/Einwohnerkontrolle) ብኣካል ብምኻድ ክሕብር ኣለዎ።

ወጻእተኛ ዜጋ ካብ ካልእ ሃገር ወይ ካብ ካልእ ካንቶን ምስ ዝመጽእ፣ ፓስፖርቲ ሓዙ መጀመርታ ኣብ ግራንጽግ ፓኮ (Granges-Paccot) ዝርከብ ኣገልግሎት ካንቶናል ህዝብን ወጻእተኛታትን (Service de la population et des migrants/Kantonales Amt für Bevölkerung und Migration) ብምኻድ፣ ብድሕሪኡ ክኣ ናብ ዝቐየረሉ ኮሚዮን ክፍሊ ምቁጽጻር ነበርቲ ከይዱ ክምዘገብ ኣለዎ።

ዝርዝር ኮሚዮናት ፍሪቡርግ ኣብ' ዚ ዝሰዕብ ቁብ ሳይት ይርከብ

www.fr.ch

> [5] ኣገልግሎት ህዝብን ወጻእተኛታትን

ኣብ ኮሚዮን ዝርከቡ ሓበሬታታት

ናብ ምምሕዳር ኮሚዮን ብምኻድ ብዛዕባ ኣብ' ቲ ኮሚዮን ዝካየዱ ስፖርታዊ፣ ባህላዊ ክምኡ' ውን ማሕበራዊ ንጥፈታትን ምኽርን ሓበሬታን ንክትሓቱ ንምዕደኩም።

ኣብ ላዕሊ ንዝተጠቐሱ ማሕበራዊ ህይወት ምስታፍ ወይ ክኣ ምውሳኔ ንኢንተግራሲዮን ክምኡ' ውን ንምልላይ ዝበለጸ ሓጋዚ መገዲ' ዩ። ዝተፈላለዩ ሓበሬታ ኣብ ናይ ሓበሬታ ሰሌዳን ኣብ ሲት ኢንተርኔት ናይ ኮሚዮን ይርከቡ።

ንኣብነት ከተማ ፍሪቡርግ ብዝተፈለለዩ ቋንቋታት ዝተዳለወ ሲት ኢንተርኔት ንኣደሻቲ ዝመጹ/ዳ ነበርቲ ኣለዎ።

www.ville-fribourg.ch/bienvenue

ሓበሬታታት ኣብ ፍሪቡርግ ፑር ቱስ

«ፍሪቡርግ ንኹሉ» (Fribourg pour tous/Freiburg für alle) ንጠቕላላ ህዝቢ ፍሪቡርግ ኮይኑ ኣብ ዝኾነ ጊዜ ብሕጉስ ኣቀባብላ ቀሊል መገዲ ንማሕበራውን ውልቃውን ሓበሬታታት ንኣብነት ጥዕና፣ ስድራቤት፣ ስራሕ ወዘተ ንውክሲሉ ቦታ ' ዩ።

ቐጻራ ከይሓዘና ብምኽድ ኣድለይቲ ዝኾኑ ሰነዳትን ክንክድም ዝግባኣና ቦታታት ብናጻን ብምሉእ ምስጢራውነትን ይሕብረና።

> [6] ፍሪቡርግ ፑር ቱስ (ሓበሬታታት መወክሲ ቦታ)

ምክትታል መራኽቢ ብዙሓን

ብዛእባ ካንቶን ፍሪቡርግ ብዙሕ ዝተፈለለዩ ሓበሬታታት ኣብ ኢንተርኔትን ኣብ መራኽቢ ብዙሓንን ይርከቡ። ዞባዊ ጋዜጣታት፣ ብዝበለጸ ናይ ከባቢኹም ህይወት ክትፈልጡ ይሕዝኩም፣ ከምኡ ' ውን ስራሕ፣ ኣድራሻታት ናይ ዝካረዩ ገዛውቲ፣ መዓልታዊ ምዕባላታት፣ በዓላት ብተወሳኺ ናይ ኣነባብራ ማሌታትን ምኽርታትን ክትረኽቡ ትኽእሉ።

> [7] ቐንዲ ናይ ፍሪቡርግ ጋዜጣታት

> [8] ራዴዮታት ዞባ

> [9] ቴሌቪዥን ዞባ

5. መሰላትን ግቡካትን

ብመሰረት ቀዳማይ ኣንቀጽ ቕዋም ካንቶናል ናይ 16 ግንቦት 2004 ካንቶን ፍሪቡርግ ከም ሓደ ናጻን፣ ደሞክራሲያዊ ከምኡ 'ውን ማሕበራዊ ሕግን ልዕልነት ከምዘለዎ ኣፍሊጡ።

አገደስቲ መሰረታዊ ዕላማ

ናይ “ኤታ” ምምሕዳር ፍሪቡርግ መሰረትዊ ዕላማ ናይ ሓባር ግቡኣ ተግባራትን ናይ ውልቀ-ሰብ ዕብዮት ምምላእን ምእላይን ኮይኑ ዕላማ ናይ’ ዚ ቕዋም ሕገ ንክክበር ዘረጋግጽ’ ዩ። “ኤኤታ” ምምሕዳር ፍሪቡርግ ክሰርሕ ዝክእል እቲ ቕዋም ወይ ኮኣ ሕገ ብዘፈቕደሉ መገዲ ጥራይ ኢዩ። እዚ ሕግን ቕዋምን ዝተሃንጸ ፍልልይ ብስልጣናት ዘለዎም መሰረት ብምግባር እዩ (ስልጣን ፍልልይ ማለት ፌዴራል፣ ካንቶን፣ ኮሚዩን ነናቶም ውሽጣዊ ኣሰራርሓን ስልጣን ፍልልይ ኣለዎም)። ብፍላይ ፍትሒ ካብ ስልጣን መንግስቲ ዝተፈልየ ብናቲ ስልጣንን መምርሕን ብናጽነት ዝሰርሕ እዩ።

- > ኣብ ስዊስ ህዝቢ ካብ ኩሉ ዝለዓለ ስልጣን ዘለዎ እዩ። ነቲ ስልጣኑ ኮኣ ብቕጥታ ኾነ ብተዘዋወሪ ቕዋምን ሕግታቱን ንምቕያር ወይ ኮኣ ንምምሕያሽ ሕዝቢ በዓሉ ወይ ድማ ብዝመረጸም ሰብ - ስልጣናት ምርጫ ይገብር።
ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ሕዝቢ፣ ንኣመሓደርቲ ካንቶን፣ ንኣባል ቤት - ምክሪ ከምኡውን ንኣመሓዳሪ ከባቢ (ከንቲባ) ይመርጽ። ብተወሳኺ ኣመሓደርቲ ኮሚዩናትን ወኪል ቤት ምክሪ ፌዴራልን ወኪልቲ ካንቶናት ይመርጽ።
ኣቃውማ ስልጣን ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ብትግርኛ፣ ብፈረንሳይ፣ ብኣልሞ ከም’ ዚ ዝሰዕብ እዩ። ኣመሓደርቲ ካንቶን (Conseil d’Etat/Staatsrat)
ኣባል ቤት - ምክሪ (Parlement, Grand Conseil/Parlament, Grosser Rat)
ኣመሓዳሪ ከባቢ (ከንቲባ) (préfets, préfètes/Oberamtfrauen, Oberamt männer)
ኣመሓደርቲ ኮሚዩናት (autorités communales/Gemeindebehörden)
ወኪል ቤት ምክሪ ፌዴራል (Conseil national/Nationalrat)
ወኪልቲ ካንቶናት (Conseil des Etats/Ständerat)

- > ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ዝነብር ኩሉ ሕዝቢ መሰላትን ግቡኣትን ኣለዎ። መሰረታዊ መሰላት ንኣብነት ከም ክብረ ኣካላት፣ ማዕርነት (ኣብ ቕድሚ ሕገ)፣ ብዘይ ኣድልዎ (ብጾታውን ብዜግነትን)፣ ብመርዓ፣ እምነትን ርእይቶን፣ ሓሳብካ ብናጽነት ናይ ምግላጽ መሰል ኣለዎ። ከምኡውን ግቡኣትካ ምትግባር ከም ምክፋል ግብሪ፣ ደቅኻ ቤት ትምህርቲ ምስዳድ ወዘተ ከማልእ ኣለዎ።
- > መሰረታዊ መሰላት ፍጹም ኣይኮኑን። መንግስቲ ንድሕነት ህዝቢ፣ ንሰርዓት ከምኡውን ንድሕነት ጥዕና ሕዝቢ ንምርግጋጽ ከጽብቦምን ከግፍሖምን ይኽእል። ናይ ኑብስ - ወክፍ ሰብ መሰል ናጽነት፣ ናይ ካልእ ሰብ መሰል ናጽነት ቅድሚ ምትንካፋ የቋርጽ። ንኣብነት ሃይማኖት ምክንያት ብምግባር ሕገ ቤት ትምህርቲ ምጥሓስ፣ ሓሳብካ ብናጽነት ምግላጽ ምክንያት ብምግባር ንውልቀ - ሰብ ይኹን ንጉጅለ ምጽራፍ ብሕገ የሕትት።

ቕዋም ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ

www.fr.ch

ሕገ ካንቶናል

www.fr.ch

ቕዋም ፌዴራል

www.admin.ch

ሕገ ፌዴራል

www.admin.ch

መሰላት ናይ ወጻኢ ዜጋታት (ስደተኛታት ዘይኮኑ)

ስደተኛታት ዘይኮኑ ናይ ወጻኢ ዜጋታት ብዛዕባ መሰሎምን ግቡኦምን ፍሉይ ዝኾነ ሓገዝን ምኽሪን ክረኽቡ ይኽእሉ። ማሕበር CCSI ፍሪቡርግ ናይ መንበሪ ፍቓድ ከምኡ'ውን ናይ ስድራቤት ብሓንጻብ ምጥርናፍ ንዝምልከቱ ጉዳያት ሕጋዊ ምኽርታት ይህቡ።

> [10] ማእከል ርክብ ስዊሳውያንን - ወጻኢተኛታትን ፍሪቡርግ

መሰላት ናይ ስደተኛታት ጉዳያት ዝምልከት

ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ናይ ስደተኛታት ጉዳያት ዝምልከት ሕቶ ዘለዎም ሰባት ኣብ ቤት-ጽሕፈት ናይ ካሪታስ ስዊስ ክኸዱ ይኽእሉ። እዚ ቤት-ጽሕፈት መሰላት ናይ ስደተኛታት ጉዳያት ንዝምልከቱ ሕቶታት ብሕጋዊ-ያን ኣማኸርቲ ሞያዊ ኣገልግሎት ይህቡ።

> [11] ካሪታስ ስዊስ፣ ቤት-ጽሕፈት ናይ ሕጋዊ ኣማኸርቲ ኣብ ፍሪቡርግ

መንበሪ ፍቓድ ዘይብሎም ሰባት

ናይ መንበሪ ፍቓድ ዘይብሎም ናይ ወጻኢ ዜጋታት ኣብ ውሽጢ ስዊስ ካብ ሰለስተ ወርሒ ንላዕሊ ክጸንሑ መሰል የብሎምን። ድሕሪ ሰለስተ ወርሒ ብዘይ መንበሪ ፍቓድ እንተጸኒሑም ኣብ ውሽጢ ዘይሕጋዊ ኩነታት ይርከቡ። እንተኾነ'ውን ዝኾነ ሸግራት ምስዘጋጥሞም መሰረታዊ ናይ ሕክምና ወይ ከኣ ናይ ህጹጽ ማሕበራዊ ሓገዝ ንክረኽቡ መሰል ኣለዎም።

> [12] Fri-Santé – Espace de soins/Raum für Behandlung ፍሪ-ሳንቱ - ኤስፓስ ደ ስዋ

> [10] ማእከል ርክብ ስዊሳውያንን - ወጻኢተኛታትን ፍሪቡርግ

ክብርታት ስዊስ

Valeurs helvétiques/
Schweizer Werte

መነባብሮ ወይ ከኣ ህይወት ነበር፡፡ ፍሪቡርግ ብተመሳሳሊ ብቕዋም መንግስቲ ስዊስ ይመሓዳደር። ኣብ መእተዊ ቕዋም ፌዴራል ስዊስ ዝተጠቅሱ ቀንዲ መሰረታዊ መበገሲታት ከምዚ ዝስኡብ ተዘርዘርም ይርከቡ፡ «ህዝብን ካንቶናት ስዊስን ፍልልይነቶም ብምክብባር ብፍትሓዊነት ብሓባር ንምንባር ወሲኖም፡ ሓድነቶም ብናጽነት ንምድልዳልን ንምሕዳስን ኣበርቲዖም ብምጽግር፡ ብዲሞክራሲ፡ ብናጽነትን ብሰላም ብምትሕግጋዝ መንፈስ ንዓለም ዝምድንኦም ኣርሓው፡ ንበይኑ ናጻን ናጽነቱ ዝጥቀም ሃገር ሓይሊ ዝምዘን ንድኹም ወገኑን ህዝቡን ብዘገብር ድጋፍ ክምዘኸኝ ይኣምኑ»።

ኣፈላላይ ዘይምህላው (ብዘይ ኣድልዎ)

ብመሰረት ቕዋም መንግስቲ ስዊስ፡ ዝኸኝ ሰብ ብመበቐል፡ ብጾታ፡ ብዕድመ፡ ብቋንቋ፡ ብሃይማኖት፡ ብፍልስፍና ወይ ከኣ ብፖለቲካ ኣረኣኣያ ኣፈላላይ (ኣድልዎ) ክግበር የብሉን። በዘን ኣብላዕሊ ዝተጠቐሰ ምክንያታት ኣፈላላይ (ኣድልዎ) እንተተሰማሰኩም ብኤታ ፍሪቡርግ ሓላፍነት ዝተወሃቦ ናብ ኣገልግሎት ምክብባር «se respecter/Respekt für alle» ዝተባህለ ቤት ጽሕፈት ብምኻድ ሓገዝ ክትረኽቡ ትኽእሉ። እዚ ቤት ጽሕፈት ኣብ ወሽጢ ካሪታስ ዝርከብ ኮይኑ ጥርዓን ብምስማዕ፡ ግዳይ ዓሌትነት ንዝጋጠሞም ሰባት ማሕበራውን ሕጋውን ሓገዝ ይገብር። እዚ ምክርን ሓገዝን ብዘይ ክፍሊት ብናጻ ብሓሙሽተ ቋንቋታት (ፈረንሳይ፡ ኣልሞ፡ እንግሊዝ፡ ኤስፓኖል፡ ፖርቱጋል) ከምኡ 'ውን ኻልኦት ቋንቋታት ብተርጎምቲ ክትረከቡ ትኽእሉ። ብኣፈላላይ (ብኣድልዎ) ግዳይ ዝኸኝ ሰባት ወይ ከኣ ኣፈላላይ (ኣድልዎ) ዝርኣዩ ሰባት መንነቶም ኣፍሊጦም ይኹን ክኖሩሎ፡ (ከም ድሌቶም) ብጽሑፍ ኣብ ሲት ኤንተርኔት www.serespecter.ch ተሞክሮኦምን ትዕዘብቶም ከካፍሉ ይኽእሉ።

- > [13] ምክብባር «ሰ ፊስፔክቱ - ሬስፔክት ፍዩር ኣለ», ኣገልግሎት ኣማኸርትን ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንዓሌትነት ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ካሪታስ ስዊስ፡ ክፍሊ ፍሪቡርግ
- > [1] ቤት ጽሕፈት ም-ህሃድ ናይ ሰደተኛታትን ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንዓሌትነትን

6. መረዳድኢ

ምርድዳእ ወይ ከአ ምዝርራብ ማለት ንሓሳብካ ምግለጽን ሓሳባት ናይ ካልኦት ምርዳእን እዩ።

ትምህርቲ ቋንቋ ፈረንሳን ኣልሞን

ካብ ክልቲኦ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ቋንቋታት ሓደ ወይ ከአ ክልቲኦ ቋንቋ ፈረንሳን ኣልሞን ምዝራብ ንምውሃድ (ንኢተግራሲዮን) ኣዝዩ የበራትዕ። ኣብ ምምሕዳር (ኮሚዮን) ተዛረብቲ ጀርመን ንዝነብሩ ሰባት ከኣ፡ ናይ ስዊስ ጀርመን ቋንቋ ምዝራብ ወይ ከአ ምርዳእ ዝበለጸ ጠቓሚ እዩ። ዝተፈላልዩ ምምሕዳራት (ኮሚዮናት)፡ ቤት ትምህርትታት ከምኡ / ውን ማሕበራት ናብ ካንቶን ፍሪቡርግ ንዝመጹ ሓደሽቲ ሰባት ትምህርቲ ቋንቋ ፈረንሳን ኣልሞን የዳልው። ቋንቋ ፈረንሳን ኣልሞን ብናጻ ወይ ከአ ከምዓቕምኹም ክትመሃርሎም እትኽእሉሎም ዝርዝር ቤት ትምህርትታት ኣብ ሲት ኢንተርኔት ናይ ቤት ጽሕፈት ምውሃድ ሰደተኛታትን ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንዓሌትነት ይርከብ።

> [1] ቤት ጽሕፈት ምውሃድ ናይ ሰደተኛታትን ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንዓሌትነት

ኣብ ግዜ ክረምቲ ንናይ ወጻእተኛ ቋንቋ ተዛረብቲ ቆልዑት ዝወሃብ ትምህርቲ

ዓመት - ዓመት ኣብ ግዜ ክረምቲ ንናይ ወጻእተኛ ቋንቋ ተዛረብቲ ቆልዑት ዝወሃብ (ፍረንሳን ኣልሞን) ትምህርቲ ይዳሉ።

> [14] a) ክፋል ናይ ቋንቋ ፈረንሳ ተዛረብቲ፡ ኣገልግሎት ናይ ግዴታ ቤት ትምሕርቲ ቋንቋ ፈረንሳ

> [14] b) ክፋል ናይ ቋንቋ ኣልሞ ተዛረብቲ፡ ኣገልግሎት ናይ ግዴታ ቤት ትምሕርቲ ቋንቋ ኣልሞ

ናይ ቋንቋ ትምህርቲ ንመንእሰያት ወጻእተኛታት

ብፍሉይ ንመንእሰይ ዝምልከት ትምህርቲ ኣብ ኣገልግሎት ናይ ሞያዊ ትምህርቲ ብምኻድ ክትሓቱ ኣለኩም (Service de la formation professionnelle/Amt für Berufsbildung)

> [15] ኣገልግሎት ናይ ሞያዊ ትምህርቲ

ምልምማድ ትምህርቲ ንምንባብን ምጽሓፍን

ገለ ገለ ሰባት ንምንባብን ምጽሓፍን ብዙሕ ይሸገሩ። ማሕበር ናይ ምንባብን ምጽሓፍን (Association Lire et Ecrire/Verein Lesen und Schreiben) ንግበይትን ንመንእሰያት፣ ምንባብን ምጽሓፍን ንኸማሓይሹ ትምህርቲ ናይ ቋንቋ ፈረንሳይን ኣልሞን የዳሉ።

> [16] ማሕበር ናይ ምንባብን ምጽሓፍን – ክፋል ፍሪቡርግ

ዝተፈለለዩ ቋንቋታት ናይ ሰዊስ ኣልሞ

እዞም ዝተፈለለዩ ቋንቋታት ናይ ሰዊስ ጀርመን ንምዝርራብ ጥራይ ንጥቕመሎም ቋንቋታት ኢዮም ። እዚኦም ዝተፈለለዩ ናይ ሰዊስ ጀርመን ቋንቋታት ንምልማድ ምስ'ቶም ሰዊስ ጀርመን ተዛረብቲ ብምዝርራብን፣ ናይ ሰዊስ ጀርመን ቋንቋ ትምህርቲ ብምውሳድ' ዩ። ጽቡቕ ጌርካ ናይ ሰዊስ ጀርመን ቋንቋ ምዝራብ፣ ዝገፈሐ ናይ ስራሕ ዕድላት ይፈጥር።

ሀዝባዊ ዩኒቨርሲቲ (Université populaire/Volkshochschule)

ፈረንሳይ: www.unipopfr.ch/fr

ኣልሞ: www.unipopfr.ch/de

ቤት ጽሕፈት ንግድን ኢንዱስትርን ፍሪቡርግ

(Chambre de commerce et d'industrie Fribourg CCIF/Handels- und Industriekammer Freiburg HIKF)

www.ccif.ch

ተወሰኑት ሐበራታታት

ኮርስ (ትምህርት) ናይ ምውሃድ (ኢንተግሬሲዮን)

ቋንቋ ፈረንሳይ ወይ ከኣ ኣልሞ ትርጉም እንተ ኾይንኩምን ብዛዕባ ናብራ ስዊስ ፍልጠትኩም ኸተማዕብሉ እንተደሊኹም፡ ኮርስ ናይ ምውሃድ (ኢንተግሬሲዮን) «ናብራ ኣብ ስዊስ» ብቀይሕ መስቀል ፍሪቡርግ (Croix-Rouge fribourgeoise/Freiburgisches Rotes Kreuz) ዝተዳለወ ትምህርት ኣሎ።

> [17] ቀይሕ መስቀል ፍሪቡርግ፡ ኮርስ «ናብራ ኣብ ስዊስ»

ተርጎምቲ ማሕበረሰብ

ኣብ ዝተፋላለዩ ኩነታት (ሕክምናዊ፡ ማሕባራዊ፡ ትምህርታዊ ወዘተ ...) ብቋንቋ ፈረንሳይ ወይ ኣልሞ ክረዳድኡ ዘይከእሉ ሰደተኛታት ንዝምልከቶ ኣካል ብምሕታት ተርጎሚ ክገበረሎም ይኸእሉ ኢዮም። እዞም ተርጎምቲ ብቐሊሉ ንምርድዳእን ጌጋታት ንክይፍጸም ከሕዝቡ ዝተማሃሩ ከምኡ 'ውን ተርጎምቲ ንዘድልዮም ሰባት ንኩሉ ዘጋጠሞም ሓደሽቲ ኩነታት ብቀሊል መገዲ ክረድኡዎም ይኸእሉ። ቐለው ወይከኣ ትፈልጡዎም ሰባት ከም ተርጎምቲ ምውሳድ ጽቡቕ ክምዘይኮነ ንሕብረትኩም።

> [18] ኣገልግሎት ተርጎምቲ ማሕበረሰብ፡ «ሰ ኮምፕሮንድ» «se comprendre» ካሪታስ ሰዊስ ክፍሊ ፍሪቡርግ፡

ባህላዊ ቤተ - መጽሐፍቲ Bibliothèque interculturelle/Interkulturelle Bibliothek
LivresEchange

ሊቭር ኤቫንገዥ (LivresEchange) ሓደ ቤተ - መጽሐፍቲ ኮይኑ ንኹሉ ሰብ ክፋት ዝኾነን ብልዕሊ 200 ዝተፈላለዩ ቋንቋታት ዝተጻሕፉ መጽሐፍቲን ቋንቋ ፈረንሳ ወይ ኣልሞ ንምልምማድ ዝሕግዙ ሜላታት ዘለዎም መጻሕፍትታት ክተንብቡሉን ክትልቅሕሉ ትኽእልሉ ቦታ ' ዩ።

> [19] ቤተ - መጽሐፍ ሊቭርኤቫንገዥ

ቦታ ደቂ - ኣንስትዮ Espacefemmes/Verein frauenraum

ማሕበር ቦታ ደቂ - ኣንስትዮ (Association espacefemmes/Verein frauenraum) ፡ ንደቂ - ኣንስትዮ ሰዊስን ወጻእተኛታትን ዝራኽቡሉ ክምኡ ' ውን ምክሪ ዝራኽቡሉ ቦታ ' ዩ። ዕለምኡ ክኣ ማሕበራዊ ዝምድናታትን፣ ምትሕግጋዝን፣ ክምኡ ' ውን ብሓባር ምንባር ንምድልዳል ' ዩ።

> [20] ማሕበር ቦታ ደቂ - ኣንስትዮ

7. መንበሪ አባይቲ

መብዛሕቶም ነበርቲ ካንቶን ፍሪቡርግ ኣብ ክራይ ገዛውቲ ይነብሩ።

አደላልዮ መንበሪ ገዛ

መንበሪ ገዛ በዞም ዝሰዕቡ ዝርዝር መገድታት ክትረኽቡ ትኽእሉ።

- > ኣብ ጋዜጣ ዝወጽእ ምልክታ ብምክትታል፡
- > ብቀጥታ ኣብተን ወኪል ኣባይቲ (agences immobilières/Immobilienagenturen) ብምኽድ፡
- > ብናይ ሲት ኢንተርኔት ዝመሓላለፍ ሓበሬታ ብምርእይ፡
- > ብናይ ዝክፈሎን ዘይክፈሎ ጋዜጣ ወይከኣ ኢንተርኔት ናይ ትደልዮ ዓይነት ገዛ ሓበሬታ ብምዝርጋሕ፡
- > ብተወሳኺ ንትፈልጡዎም ሰባት ብምሕታት ክትረኽቡ ትኽእሉ።

ሓደ - ሓደ ኮሚናት ዝርዝር ናጻ ዝኾኑ ዝካረዩ ገዛውቲ ቡብግዚኡ ስለዘቕርቡ፣ ኣብ ትነብሩሉ ኮሚዮን ኬድኩም ዝበለጸ ሓበሬታ ክትረኽቡ ትኽእሉ ኢኹም።

ዝካረዩ ገዛውቲ ብሲት ኢንተርኔት ንምርካብ፡ ኣብ ታሕቲ ተዘርዘርኩም ዘለው ብምጥቃም ክትረኽቡ ትኽእሉ።

www.laliberte.ch

www.freiburger-nachrichten.ch/immobilien

www.lagruyere.ch

www.cfi-ikf.ch

www.immoscout24.ch

www.immostreet.ch

www.homegate.ch

www.petitesannonces.ch

ዝርዝር አሰማት ወኪላት አባይቲ፣ ኡብ ፍሪቡርግ ካብዚ ዝሰዕብ ሲት ኢንተርኔት ይርከብ።
www.les-agences-immobilieres.ch

ዝካሪ ዝዛ ንምርካብ ነዘም ዝሰዕቡ ቅጥዕታት ከተማልኡ ኣለኩም።

- > በቲ ወኪል አባይቲ / ሬገር / ዝተዳለወ ዝርዝር ሓበሬታ ዘለዎ ቅጥዒ ወይ ፎርም ምምላእ፤
- > ቅዳሕ ናይ መንነት ወረቀት ወይ መንበሪ ፍቓድ ፕርሚ፤
- > ቅዳሕ ናይ ዳኤሪዎት ሰለስተ ወርሒ ደሞዝ፤
- > እዋናዊ መሰነይታ ወረቐት ካብ ዕዳ ናዳ ምኳንካ ካብ ዘጻሪ ቤት ጽሕፈት ፑርሰዊት፤
- > መሰነይታ ናይ መድሕን ምዕቃብ ወይ ማሕበራዊ ውሕሰነት፤
- > ካብ ትነብረሉ ኮሚን ናይ ነባርነት መረጋገጺ ወረቐት፤

ዝዛ ምስረኽብኩም ቀልጢፉ መታን ክሰልጠኩም ነዘም ኡብ ላዕሊ ተዘርዘርም ዘለው መሰነይታ ወረቓቕቲ ኣቐዲምኩም ከተዳልውዎም ንምዕድ።

ሲት ዌብ (ኢንተርኔት) ዕዳ ከም ዘይብልካ ዘጻሪ ቤት ጽሕፈት

ፈረንሳ፡ www.fr.ch/opf

ኣልሞ፡ www.fr.ch/BKa

ሙብዛሕትኦ ሰብ ብክራይ ገዛ ዝኮበረላ ሃገር

ኣብ ስዊስ ክልተ - ርብዒ ዝኸውን ህዝቢ ኣብ ክራይ ገዛ ፡ ሓደ - ርብዒ ዝኸውን ከኣ ኣብ ናቱ (ውልቓዊ) ገዛ እዩ ዝኮበር።

አከፋፍላ ዋሕስ ክራይ ገዛ

ዝካረ ገዛ ምስ ረኽብኩም፡ ውዕል ናይ ' ቲ ዝካረ ገዛ ኣብ ሞንጎ ተኸራይን ወኪል ኣካራይን ክግበር ኣለዎ። ስዒቡ ' ውን ዋሕስ ክራይ ገዛ (garantie/finanzielle Sicherheit) ድምር ናይ ሰለስተ ወርሒ ክፍሊት ትሕጃ ክተሓዝ ኣለዎ። ናይ ሰለስተ ወርሒ ክፍሊት ገዛ ክራይ ባዕልኹም ትሕጃ ክተትሕዙ እንተዘይኪኢልኩም፡ ንትካላት ውሕስነት ክራይ ገዛ ብምሕታት ዋሕስ ኸትገብሩ ተኸእሎታት ኣለኩም።

ገንዘባዊ ደገፍ ዘለዎ ክራይ ገዛ

ብሓፈሻ ኩሎም ወኪል ኣባይቲ ፡ እቲ ዝካረ ገዛ ገንዘባዊ ደገፍ ክምዘለዎ ኣቀዲሞም ይሕብሩ ኢዮም። ተወሳኺ ሓበሬታት ከኣ ካብ ቤት ጽሕፈት ኣገልጉሎት ናይ መንበሪ ገዛውቲ (Service du logement/Wohnungsamt) ክትረኽቡ ትኸእሉ ኢኹም። ቤት ጽሕፈት ኣገልጉሎት ናይ መንበሪ ገዛውቲ ማለት ናይ ቁጠባ ጸገም ንዘለዎም ሰባት ሓገዝ ክም ዝግብኦምን ክም ዘይግብኦምን ክምኡ ' ውን መጠን ብዝሒ ገንዘብ ሓገዝ ዝወሰኑ ኢዮም።

> [21] ቤት ጽሕፈት ኣገልጉሎት ናይ መንበሪ ገዛውቲ

ኣብ ሞንጎ ኣካራይን ተኸራይን ዘጓንፋ ጸገማት፡ ናብዞም ዝሰዕቡ ትካላት ብምኻድ ሕጋዊ ኣሰራርሓን ሞያዊ ምኽርን ክርከብ ይከኣል።

> [22] ማሕበር ተኸራይቲ ኣባይቲ ስዊስ - ክፍሊ ፍሪቡርግ

> [23] ማሕበር ተኸራይቲ ኣባይቲ ስዊስ - ክፍሊ ኣልሞ ፍሪቡርግ

ግብሪ ናይ ራድዮን ተሌቭዥን

መሳርሒ ናይ ራድዮ መስምዕን ናይ ተሌቭዥን መራኣይን ዘሎዎም ገዛውቲ፡ ናብ ' ቲ ዝምልከቶ ቦታ ብምኻድ ክምዝገቡን ግብኦም ክኸፍሉ ኣለዎም። ክምዘ ምስ ዘይገብሩ ግና መቐጻዕቲ ኣለዎ። ክፍሊት ግብሪ ናይ ራድዮን ተሌቭዥን 451 ፍራንክ ኢዩ (ክፍሊት

2017)። እቲ ነገዙብ ዝኸፈሎ ትካል ብመንግስቲ ሰዊሰ ሕጋዊ ዉክልና ዝተዋህቦ ኢዩ። ብጽሑፍ ብምሕታት፣ ካብ መንግስቲ ሰዊሰ ሓገዝ ዝግበረሎም ሰባት ክኸፍሉ ኣይግደዱን ኢዮም።

www.bakom.admin.ch

ሀይወት ኣብ መንበሪ ህንጻታት

ምስ ጎረባብትኻ ጽቡቕ ዝምድና ምግባር ኣገዳሲ ኢዩ። ስለዚ ሓቢርካን ተኸባቢርካን ኣብ ሓደ ህንጻ ንምንባር ናይ ጎረባብቲ ስርዓት ከተኸብሩ ይግብኣኩም። ንኣብነት ካብ ሰዓት 22:00 ምሽት ክሳብ ሰዓት 7:00 ንጉሆ፣ ሰንበትን ህዝባዊ ባዓላት፣ ድቃስን ዕረፍቲ ዝኸልኡ ድምጽታት፣ ክም ኣስፔራቶር፣ ሙዚቃ፣ ድምጺ ዝገብሩ ምንቅስቓስ ኣቕሑት፣ ጨርባሕባሕ ጠራሙዝ ወዘተ... ካብ ምግባር ክትቁጠቡ ኣለኩም። ተወሰኸቲ ሓፈሻዊ ስርዓታት ካብ ቤት ጽሕፈት ፍሪቡርግ መንበሪ ህንጻታት ክንረክብ ንኸእል።

ቀንዲ ስርዓታት ናይ ኣጠቓቕማ ብሓባር ንጥቀመሎም ቦታታት ክም መሕጸቢ ክዳውንቲ፣ መቐመጢ ብሽክለታ ወዘተ... ምስ ውዕል ክራይ ገዛ ተወሲኹ ንረኽቡ። ምስ ጎረባብትኹም ዘይምርድዳእ እንድሕር ኣጋጢሙኩም እቲ ዝበለጸ መገዲ ባዕልኹም ንምርድዳእ ምፍታን ' ዩ። ኣድላይ እንተኾይኑ ምስ ተቐዳዳሪ ናይ ' ቲ ህንጻ (concierge/Hauswart) ወይ ከኣ ምስ ' ቲ ወኪል ኣካራያይ (régie/Immobilienagentur) ክትዘራረቡ ትኸእሉ ኢኹም።

8. መንግሥትን መንቀሳቀሲታትን

ካንቶን ፍሪቡርግ ንህዝባዊ መንግሥትን ነዳዲ ዘይጥቅሙ መንቀሳቀሲታትን፣ ብሽክለታታትን ዓቢ ዓቃልቦ ይህብ። ኩሎም ተሽከርካርቲ ብጽቡቕ ዝተዳለወ ናይ መንገዲ ትሕተ - ቅርጺ ኣገልግሎት ዝህብ ኣለዎም። ብተመሳሳሊ ማኪና ' ውን ኣድላይ ናይ መንግሥት ዓይነት ኮይኑ ዝለዓለ ናይ መንገዲ ትሕተ - ቅርጺ ኣገልግሎት ዝህብ ዘለዎ እዩ።

ህዝባዊ መንግሥት

ስዊስ ዝኣድ ከምኡ ' ውን ውጽኢታዊ ዝኾነ ናይ ህዝቢ መንግሥታት መንገዲ ትሕተ - ቅርጺ ኣገልግሎት ዝህብ ኣለዎ። ክፍሊት ትኬት ናይ ባቡር፣ ኣውቶቡስ ወይ ከኣ ናይ ጃልባ ቲኬት ብጣዕሚ ክቡራት እዮም።

ነገር ግን ኣብ ፎርቢያ ሃገራዊ ኩባንያ (CFF/SBB) ናይ ፍርቂ ቦጋ ክፍሊት ካርዲ ብምውጻእ (abonnement demi-tarif/Halbtax) ንዓመት 185 ፍራንክ ብምክፋል ትኬት ብፍርቂ ቦጋ ምግዛእ ይከኣል። እዚ ናይ ፍርቂ ቦጋ ክፍሊት ምዝገባ ብጣዕሚ ፍሉጥን ተመራጽን እዩ፣ ካብ ክልተ ሰብ ሓደ ዝጥቅመሉ እዩ።

ካብ 6 ዓመት ክሳብ 16 ዓመት ዝኾኑ ህጻናት ምስ ወለዶም ወይ ከኣ ምስ ኣዝማዶም ብሓንሳብ ብ «Junior/Junior-Karte» ካርታ ወይ ከኣ ብ «enfant accompagné/Kinder-Mitfahrkarte» ካርታ (ዓመታዊ 30 ፍራንክ, ቦጋ 2017) ክጓዙ ይኽእሉ።

ካልኦት ብዙሕ ዝተፈለለዩ ብሕሱር ቦጋ ንምጎዓዝ ትክእሎታት ኣለዉ። ብፍላይ ንመንእሰያት «Voie 7/Gleis 7» ከምኡ ' ውን ንኣብይቲ። ኣብ ነፍስ - ወከፍ ጉዕዞኹም፣ ትኬት ዝቆጸጸሩ ሰራሕተኛታት ስለዘለው፣ ዕድሜኩም ንምርግጋጽ ኩሉ ግዜ ናይ መንነት ወረቆት ክትሕዙ ኣለኩም።

ፈረንሳ: www.cff.ch

ኣልዋ: www.sbb.ch

ሓደ - ሓደ ኮሚዩናት ናይ ሙሉእ መዓልቲ መንግሥት ትኬት ብሕሱር ቦጋ ኣለዎም፣ ብዝያዳ ኣብ ትነብሩሉ ኮሚዩን ብምኻድ ዝበለጸ ሓበሬታ ክትረኽቡ ትኽእሉ።

ካብ ዓለም ቀዳመይቲ

ህዝቢ ስዊስ ካብ ዓለም ካብቶም ቀዳሞት መንግሥታት ባቡር ተጠቅሞቲ እዮም፡ ብጣኦክላይ ገምጋም ዓመታዊ 2300 ኪሎ ሜትሮ ብባቡር ይጓዛዙ።

ህዝባዊ መንግሥታዊ ናይካንቶን ፍሪቡርግ ጥራይ ምጥቃም እንተድኣ ደሊኹም FriMobil ዝበሃል ናይ ወርሓዊ ወይ ከኣ ናይ ሙሉእ መዓልቲ ትኬት ንዝተፈለለዩ ቦታታት (ዞናት) ወይ ከኣ ንሙሉእ ፍሪቡርግ ከትገዝኡ ትክእሉ።

www.frimobil.ch

ህዝባዊ መንግሥታዊ ፍሪቡርግ

www.tpf.ch

መንቀሳቀሲታት ብዘይነዳዲ፡ ብሸክለታትን ኣጋርን

ኣብ ስዊስ ብዙሕ ሰባት ናብ ስራሕ፡ ናብ ቤት ትምህርቲ፡ ወይ ከኣ ናብ መዘናግዒ ቦታታት ንምኻድ ብብሸክለታ ክምኡ 'ውን ብእግሪ ምጉዓዝ ይመርጹ። ከምዚኣቶም ዝኣመሰሉ ዓይነት መንቀሳቀሲቲ፡ ኣየር ዘይብኩሉን፡ ዝተሓተ ክፍሊት ዘለዎም ኮይኖም ክምኡ 'ውን ንጥዕና ኣዝዮም ጠቅሞቲ እዮም። ናጻ ናይ ብሸክለታ ኣገልግሎት ኣብ ዝተፈለለዩ ክባቢ ፍሪቡርግ ብ PubliBike ቅሪቡ ይርከብ። ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ዝተፈለለዩ ናይ ብሸክለታ ቱሪዝም መገድታት ተዳልዮም ይርከቡ። (cyclotourisme/Velowege) (ናይ ብሸክለታ ቱሪዝም) ማለት፡ ብብሸክለታ እንዳተዛወርና ዓዲ ንርእሎ ቦታታት እዩ።

ንስኻትኩምን ስድራቤትኩም ናይ ሓደጋ ውሕስነትን ናይ ሓላፍነት ውሕስነት ከምዘለኩም ከተረጋግጹ ኣድላይ እዩ። (assurance responsabilité civile et assurance accidents/ Privathaftpflichtversicherung und Unfallversicherung)

ብብሸክለታ ምንቅስቃስ

www.pro-velo-fr.ch

www.veloland.ch

www.publibike.ch

መካይን

ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ፡ ከም ኩሉ ነበርቲ ስዊስ ካብ ክልተ ሰብ ሓደ ተጠቓሚ ማኪና እዩ። ማኪና ንምንቅስቓስ ናይ መምርሒ ፍቓድን ውሕስነት ናይ ማኪና (permis de conduire et une assurance véhicule/Führerschein und Fahrzeugversicherung) ምሓዝ ናይ ግድን እዩ። ኣብ ስዊስ ዝኸፈለሎም ዓበይቲ ጎደናታት (autoroutes/Autobahnen) የለውን፤ ብኻልእ ወገን ኣብ ኩሉ ዓበይቲ ጎደናታት ስዊስ ማኪና ንምንቅስቓስ ብ40 ፍራንክ ዝገዛእ (ንዓመት ቀጋ 2017) ሺኛት (vignette/Vignette) ኣብ ውሽጢ ማኪና ክንጥቕቅ ኣለና። ሺኛት ኣብ ዝተፈለለ ቦታታት ክንገዝእ ንክእል፡ ንኣብነት ኣብ ናይ ጉምሩክ ኣገልግሎት፡ ጋራዥ፡ ቤት ጽሕፈት ፖስታ፡ ወዘተ።

ምእታው ውልቃዊ መካይን

ልዕሊ ሽዱሽተ ወርሒ ናብ ስዊስ ቅድሚ ምምጻእኩም ዝገዛእኹሞ ማኪና ቀረጽ ክትከፍሉ ኣይግብኣኩምን እዩ። ኣብ ውሽጢ ሓደ ዓመት ግን ናይ ስዊስ ታርጋ ክትቅይሩ ይግበኣኩም። ብኣንጻሩ ኣብ ውሽጢ ሽዱሽተ ወርሒ ናብ ስዊስ ቅድሚ ምምጻእኩም ዝገዛእኹሞ ማኪና ዝተፈለለየ ቀረጽ ክትከፍሉ ይግበኣኩም። ኣብ ውሽጢ ሓደ ወርሒ ከኣ ናይ ስዊስ ታርጋ ክትቅይሩ ይግበኣኩም።

ነዘም ኣብ ላዕሊ ዝተጥቑሱ ምእታው ውልቃዊ መካይን ኩነታት መሰርሕ ኣብ ቤት ጽሕፈት ጉምሩክ ይፍጸም።

ምቅያር መምርሒ ፍቻድ

ኣብ ሰዊስ ዝካተቱ ወጻእተኛታት መምርሒ ፍቻድ ናይ ሃገሮም ዘለዎም፣ ናብ ናይ ሰዊስ መምርሒ ፍቻድ ንምቅያር ናይ 12 ኣዋርሕ ግዜ ኣለዎም። እንተኾነ ግን ከማለእ ዝግብኦ ቅጥዕታት ከከምዝመጽእሉ ሃገር ዝተፈለለየ እዩ። ንምቅያር መምርሒ ፍቻድ ከምኡ ውን ታርጋ ማኪና ንምውጻእ ኣብ ቤት ጽሕፈት መጓግዢ ምድርን ባሕርን ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ብምኻድ ከተማልእዎ ዝግባእኩም ቅጥዒታትን ዝተፈለለየ ሓበሬታን ትረኽቡ። ብተወሳኺ ናይ ኩሉ ተሽከርካርቲ ሞተር ዝምልከቶ ሕቶታትውን ይምልሰልኩም።

> [24] ቤት ጽሕፈት መጓግዢ ምድርን ባሕርን ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ

ምምራሕ ተሽከርካርቲ ኣብ ሰዊስ

ዝስዕብ ሕግታት ናይ ፍጥነት ገደባት ብሃገር ውሽጢ፡

50 ኪ./ሜ ኣብ ሰዓት ኣብ ውሽጢ ከተማ፣ 80 ኪ./ሜ ኣብ ሰዓት ካብ ከተማ ወጻኢ፣ 120 ኪ./ሜ ኣብ ሰዓት ኣብ ዓበይቲ ጎዳናታት፣ ከምኡ ውን 30 ኪ./ሜ ወይ 20 ኪ./ሜ ኣብ ሰዓት ገደብ ፍጥነት ዘለዎም ከባቢታት ከሕልው ይኸእሉ ኢዮም። ካብ 0,5 % ዝለዓለ መጠን ኣልኮል ስቲቫ መኪና ምምራሕ ኣይፍቐድን እዩ። ንፍሉይት መራሕቲ መኪናን፣ ንኣብነት ሞያዊ መራሕ መኪና፣ ተልመዴን፣ ግዝያዊ መምርሒ ፍቻድ ንዘለዎም ኣብ መኪና ዝመርሑሉ ግዜ መስተ ክስትዩ ኣይፍቐድሎምን እዩ።

ሰባት ብእግሮም መንገዱ ኣብ ዘቋርጹሉ ጊዜ ኩለን ተሽከርካርቲ ናይ ድው ምባል ግዴታ ኣለወን። ብዝበለጸ ከኣ ከባቢ ቤት ትምህርቲ ጥንቃቄ ምግባር ኣድላይ ኣዩ። ኩለን ተሽከርካርቲ ኣብ ሴማፎሮ ጠጠው ምስበለ ሞተር ምጥፋእ ኣድልይ እዩ።

> [24] ቤት ጽሕፈት መጓግዢ ምድርን ባሕርን ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ

9. ስራሕ

ስራሕ ምስራሕ ድሌት ናይ ገዛእ ርእሰኹምን ናይ ስድራቤትኩም ንምምላእ፡ ኣብ ትኑብረሉ ከተማ ንምውህሃድ ከምኡ 'ውን ምስ ዝተፈላለዩ ሰባት ንምልላይ ዝሕግዝ እዩ።

ምድላይ ሰርሕ

ስራሕ ንምርካብ ዝሕግዙና መገዲታት፡

- > ንትፈልጡዎም ሰባት ብምሕታት፡
- > ኣብ መርበብ ኢንተርኔት ወይ ከኣ ኣብ ጋዜጣ ዝርከብ ናይ ስራሕ ምልክታ ብምክትታል፡
- > ኣብ ዌብ ሳይት (ኢንተርኔት) ብምድላይ፡
- > ናብ ትካላት ብቐጥታ ሰነዳትኩም ብምስዳድ፡
- > ንምድላይ ስራሕ ዝሕግዙኹም ትካላት (agences de placement/Stellenvermittlungsbüros) ብምምዝጋብ፡
- > ኣብ ኦኣርፕ (ORP, Office régional de placement/RAV, Regionales Arbeitsvermittlungszentrum) ብምምዝጋብ

ስራሕ ንምርካብ ዝሕግዙ ዌብ ሳይት (ኢንተርኔት)

ፈረንሳ፡ www.fr.ch/spe

ኣልግ፡ www.fr.ch/ama

www.espace-emploi.ch

www.travailler-en-suisse.ch

www.voies-du-travail.ch

ደሞዝን ማህበራዊ መዋጽኢን

ኣብ ሰዊስ ደሞዝ ናይ ስራሕተኛ ዝለዓለ እዩ፡ እቲ መንባብሮኡዊ ወዳኢታት 'ውን ክቡራት እዮም። ንኩሉ ሞያታት ዝተሓተ ደሞዝ ክንድ 'ዚ እዩ ተባሂሉ ብህጋዊ ዝተመዘገበ የለን። ይኹን እምበር ብዙሓት ትካላት ብሓባራዊ ስምምዕ ዝጥቐሙሉ ዝተሓተ ደሞዝ ኣሎ። ካብ ደሞዝና ግዴታዊ መዋጽኢ ንመድሕን ናይ ጥሮታን (AVS/AHV)፡ መድሕን ክሰርሕ ዓቕሚ ዝይብሉ፡ መድሕን ንስራሕ ደው ዘበሉ ሰራሕተኛታት (assurance chômage/ Arbeitslosenversicherung) ወዘተ ይቐረጽ 'ዩ። ኣብ ልዕሊ 'ዚ፡ ደሞዝኹም ዓመታዊ ልዕሊ

21'150 ፍራንክ ስዊስ እንተኾይን (ኣብ 2017) ተወሳኺ መዋጽኢ ንካልኣይ ደረጃ (prévoyance professionnelle LPP/Berufliche Vorsorge 2. Säule) ይቕረጽ 'ዩ። LPP/2.Säule ማለት ልዕሊ መድሕን ናይ ጥሮታ ተወሳኺ ናይ ጠረታ ገንዘብ ዝቅመጠሉ ኣካል 'ዩ። ብሓፈሻ ብዝሒ ተቆራጺ ናይ ግዴታዊ መዋጽኢ ብገምጋም ከባቢ 15% ካብ ኣታዊ ይኸውን። መድሕን ናይ ጥዕና' ውን ግዴታ' ዩ ግና ካብ ደሞዝካ ዝቕረጽ ዘይኾነ ብፍሉይ ዝመጽዕ ክፍሊት (ፋክቱር) ኮይኑ፣ ካብ ኣታዊኻ ባዕልኻ ትኸፍሎ' ዩ። (ምዕራፍ 10 ብዛዕባ ጥዕና ተመልከት)።

ግብሪ

ኣብ ስዊስ ኩሎም ኣታዊ ደምዝ ወይ ዑቕር ገንዘብ ዘለዎም ሰባት፣ ብመጠን እቲ ኣታዊኦም ወይ ዑቕር ገንዘቦም ግብሪ ክኸፍሉ ግዴታ 'ዩ። እዚ ንመንግስቲ ስዊስ ዝኸፈል ናይ ግብሪ ገንዘብ ኣብ ናይ ህዝቢ ኣገልግሎት ይውዕል።

ድሕሪ ቅሩብ ጊዜ ምስጸናሕኩም ኣገልግሎት ናይ ግብሪ ካንቶናል ንትኸፍልዎ ግብሪ ንምግማት ቅጥዒ ወይ ፎርም ዝምላእ ይሰደልኩም።

ብጀካ መንበሪ ፍቓድ ሴ (permis C/Ausweis C) ዘለዎም እቲ ትሰርሓሉ ትካል ብብወርሒ እቲ ግብሪ ዝኸፈል ግብሪ እንዳቕረጸ ንኣገልግሎት ናይ ግብሪ ካንቶናል ይኸፍል። እዚ ኣሰራርሃ ከኣ ኣምፖ ኣ ላ ሱርስ ይበሃል (impôt à la source/Quellensteuer)።

መንበሪ ፍቓድ ሴ እንድሕር ኮይኑ፣ ኣገልግሎት ናይ ግብሪ ካንቶናል ኩልግዜ ኣብ ወርሒ መስከረም፣ ቅጥዒ ወይ ፎርም ዝምላዕ ይሰደልኩም። ወይከኣ ብኢንተርኔት FriTax ዝባሃል ናጻ ፕሮግራም ብቐጥታ ኸትመልኡ ትኸእሉ። ጸገማት እንድሕር ኣጋጢሙኩም ናብ ኣገልግሎት ናይ ግብሪ ካንቶን ፍሪቡርግ ወይ ከኣ ክፈሊት ዘለዎ ፊዱሲየር (fiduciaire/TreuhänderIn) ክትኸዱ ትኸእሉ።

ፊዱሲየር ማለት ብክፍሊት ከም ወኪል ኮይኖም ግብሪ፣ ሕሳብ ወዘት ዝሰርሑ ትካላት እዮም።

> [25] ኣገልግሎት ናይ ግብሪ ካንቶናል

ፕሮግራም FriTax

ፈረንሳ: www.fr.ch/scc

ኣልሞ: www.fr.ch/kstv

ፊዱሲየር (fiduciaires-Treuhänder) ኣብ ካንቶን ፈሪቡርግ ዝሰርሑ

www.les-fiduciaires.ch

ሐገዝ ንምቁጽጻር ገንዘብ ኣታውን ወጻእን (ባጀት)

ንሓደ ስድራቤት ኣታዊታቱን ወጻኢታቱ (ባጀት) ንምቁጽጻር ቀሊል ኣይነካን። ብፍላይ ኣታዊታትን ወጻኢታት ዝፈለገ እንተኾይኑ ከምኡ'ውን ናይ ስድራቤትኩም ኩነታት እንተተቐይሩ ናኣብነት ከም ምልክት ምወላድ፣ ዝመሃሩ ምልዮ፣ ዝሞቓዮር፣ ካብ ሓዳር ምፍልላይ፣ ስራሕ ኣልቦ ምዃን፣ ወይ ከኣ ጡረታ ምውጻእ፣ ንወርሓዊ ኣታዊታትኩምን ወጻኢታትኩም ክቕይሮ ይኸእል። ስለዚ ኣድላይ እንተኾይኑ ኣታውን ወጻእን ንምቁጽጻር ዝሕግዙ ፍሉይ ውድባት ኣለው።

ፈረንሳ

www.frc.ch

ፈረንሳን ኣልሞን

www.caritas-fribourg.ch/fr

www.caritas-fribourg.ch/de

www.impulsmurten.ch

ሐገዝ ንምቁጽጻር ዕዳ ወይ ለቓሕ

ኣብ ስዊስ ብዙሓት ሰባት ለቓሕ ገንዘብ ይወስዱ፣ ምክንያቱ ፍክቱራት ንምክፋል ገንዘብ ይሓጽሮም ወይ ከኣ ብዙሕ ወጻኢታት ብናይ ለቓሕ ካርድ ብምጥቃም ናብ ዕዳ ይኣትው። ሓደ ነገር ምስ ተቀየረ ንኣብነት ከም ካብ ሓዳር ምፍልላይ፣ ስራሕ ኣልቦ ምዃን ወዘተ. . ነቲ ኩነታት ክጋድዶ ይኸእል። ሓንሳብ ኣብ ዕዳ ምስትኣትው ካብ'ቲ ዕዳ ብዘይ ሓገዝ ናይ ሰብ ሞያ ምውጻእ ከበደ እዩ። ነዚ ናይ ዕዳ ኩነታት ንምግታእ ወይ ንምክልኻል ኣብ ታሕቲ ተጠቒሰን ዘለዎ ፍሉይ ውድባት ብምክፍ ምክርን ሓገዝን ክትረኽቡ ትክእሉ።

ፈረንሳ

www.caritas-fribourg.ch

www.dettes.ch

ኣልሞን

www.caritas-fribourg.ch/de

www.schulden.ch

ማሕበራዊ መድረክን

ኣብ ስዊስ ካብዘለዎ ማሕበራዊ መድረክን ቀዳማይ መድረክን ናይ ጥሮታ (AVS/AHV) እዩ። ዜጋ ስዊስ ወይ ካኣ ወጻእተኛ ብሰራሕ ኣታዊ ገንዘብ ዝረክብን ዘይረክብን (ዝሰርሕን ዘይሰርሕን) ኣብ ስዊስ ዝክበር ኩሉ መድረክን ናይ ጥሮታ መሰል ኣለዎ። ኣብ ጊዜ ናይ ሰራሕ ኣልቦ መድረክን ናይ ጥሮታ ምክፋል ክትርስዎም ዮብልኩምን።

ጡረታ ዝውጻኣሉ ዕድመ ንደቂቲ - ተባዕትዮ 65 ዓመት ከምኡ' ውን ንደቂቲ - ኣንስትዮ 64 ዓመት እዩ (2017)።

ኣቐዲምካ ጡረታ ምውጻእ ይከኣል' ዩ። ግን ናይ ጡረታ ኣታዊ ገንዘብኻ ክውሕድ' ዩ። ንተወሳኺ ሓበሬታ ናብ ቤት ጽሕፈት ኣገልግሎት መተካእታ ሓገዝ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ (Caisse de compensation du canton de Fribourg/Ausgleichskasse des Kantons Freiburg) ብምኻድ ክትረኽቡ ትኽእሉ። ናይ መድረክን ክሰርሕ ዓቕሚ ዘይብሉ መዋጽኢ፡ ምስ መድረክን ናይ ጥሮታን ብሓንሳብ እዩ ዝቐረጽ።

እዚ ውሕስነት ንምሰራሕ ዓቕሚ ኣብ ንስእነሉ ግዜ፡ ዝተፈላለ ሓገዝ፡ ንኣብነት ደጊምና ናብ ሰራሕ ዓለም ንምለሰሉ ባእታታት ይፈጥሩ። እንተ ዘይተኻእለ ክኣ ንመነባብሮ ዝኸውን ገንዘብ ይሕገዙ።

- > [26] ኣገልግሎት ናይ መተካእታ ሓገዝ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ
- > [27] ቤት ጽሕፈት ውሕስነት ክሰርሕ ዓቕሚ ንዘይብሉ ናይ ፍሪቡርግ

መድረክን ሰራሕ ኣልቦ

መድረክን ሰራሕ ኣልቦ ንኹሎም ሰራሕተኛታት ካብ ደሞዝ ኣንዳተቕረጸ ናብ መዋህለሊ ካሳ ዝቐመትእዩ። እዚ መድረክን እዚ ኣብ ሰራሕ ደው ኣብ ነብለሉ ግዜ ከም መተካእታ ደሞዝ ይህብ።

ናይ ሰራሕ ኣልቦ ውሕስነት መሰል ንክህልወኩም መጀመርታ መንበሪ ፍቓድ ክሕልወኩም ኣለዎ ከምኡ' ውን ካብ ትምዝገቡሉ መዓልቲ ጀሚሩ ቅድሚ ክልተ ዓመታት ኣብ ስዊስ እንተወሓደ 12 ኣዋርሕ ክትሰርሑ ኣለኩም። ንመጀመርታ ጊዜ ናብ ስዊስ ዝመጸ ወጻእተኛ ዜጋ ናይ ሰራሕ ኣልቦ ውሕስነት ተጠቃሚ ክኸውን ኣይክእልን እዩ።

ብሓደ - ሓደ ፍሉይ ኩነታት ንመብዛሕትኦም ናይ ኣውሮፓ ዜጋታት ኣብ ካልእ ሃገር ዝሰርሑዎ ግዜ ብምግምጋም ናይ ሰራሕ ኣልቦ ውሕስነት ተጠቃሚ መሰል ክረኽቡ ይኽእሉ። ተወሳኺ ሓበሬታ ካብ ቤት ጽሕፈት መድረክን ሰራሕ ኣልቦ ክትረኽቡ ትኽእሉ።

- > [28] ህዝባዊ ኣገልግሎት ናይ ሰራሕ

ዌብ ሳይት ዝርዝር ሰምን ኣድራሻታትን ናይ ኣገልግሎት ሰራሕ ኣልዎ

ፈረንሳ: www.fr.ch/spe

ኣልዎ: www.fr.ch/ama

ሰራሕ ምስኣን

ኩሉ ሰብ ሰራሕ ደው ምሰበለ ናብቲ ዝምልከቶ ኣካል ቐልጢፉ ክሕብር ኣለዎ። ነበርቲ ፍራሱርግን ሺላር - ሱር - ግላን ኣብ ዝነቡርሉ ምምሕዳር ኮሚዩን ከይደም ክፍልጡ ወይ ከኣ ክምዝገቡ ኣለዎም። ነበርቲ ካልኦት ንኣሸቲ ኮሚዩናት ከኣ ናብ ቤት ጽሕፈት ንኡስ - ዞባ ወይ ኦ ኣር ፔ (ORP/RAV) ብምኽድ ክፍልጡ ወይ ከኣ ክምዝገቡ ኣለዎም። ኣብ ቤት ጽሕፈት ኮሚዩን ወይ ኦ ኣር ፔ (ORP/RAV) ናይ ሰራሕ ኣልዎ ውሕስነት ክፍሊት ንምውሳድ ኣድላይ ሓበሬታ ክትረኽቡ ትኽእሉ።

ናይ ሰራሕ ኣልዎ ውሕስነት ንምምዝጋብ፡

ፈረንሳ: www.fr.ch/spe

ኣልዎ: www.fr.ch/ama

ዌብ ሳይት ዝርዝር ሰምን ኣድራሻታትን ቤት ጽሕፈት ዞባዊ ሓገዝ መደለይ ሰራሕ

ፈረንሳ: www.fr.ch/spe

ኣልዎ: www.fr.ch/ama

ማሕበራዊ ሓገዝ

ማሕበራዊ ሓገዝ ናይ ማሕበራዊ ውሕስነት ስርዓት ናይ መወዳእታ መርበብ እዩ። ዕላማ ናይ ማሕበራዊ ሓገዝ ሓደ ውልቀ ሰብ ንገዛእ ርእሱ ምኽኣል ከምኡ' ውን ምውህሃድ ንምብርትታዕ እዩ።

ይኹን እምበር ነዚ ማሕበራዊ ሓገዝ ተጠቃሚ ንምኳን፣ ንገዛእ ርእሱ ምኽኣል ወይ ከኣ ንስድራቤቱ ምእላይ ከም ዘይኸእል ክፍልጥን፣ ብተወሳኺ ካብቶም ዝተፈላልዩ ማሕበራዊ ውሕስነት ሓገዝ ንምርካብ ሕጋዊ መሰል ምስተረጋገጸ ጥራሕ' ዩ።

ኣብ ዝተመሓየሽ ኩነታት እንተበጸሕካ ናይ ማሕበራዊ ሓገዝ ገንዘብ ምምላስ ወይ ከኣ ምክፋል ግድነት' ዩ።

[2] ኣገልግሎት ማሕበራዊ ስጉምቲ

ማሕበራዊ ሓገዝ ንምሕታት ኣብ ትነብረሉ ምምሕዳር (ኮሚቴን) ወይ ከኣ ኣብ ናይ ዞናዊ ማሕበራዊ ሓገዝ ብምኻድ ሓበሬታ ክትረኽቡ ትኽእሉ።

ናይ ምምሕዳር (ኮሚቴን) ወይ ከኣ ኣብ ናይ ዞባዊ ማሕበራዊ ሓገዝ ስምን ኣድራሻታት ዝርዝር ኣብ' ዚ ዝሰእብ ዌብ ሳይት ይርከብ።

ዘይምስምማዕ ኣብ ናይ ስራሕ ቦታ

ምስ መሳርሕትኹም ወይ ምስ ትሰርሕሉ ትካል ዘይምስምማዕ እንተተፈጠሩ ናብ ማሕበር ጉዳይ ስራሕተኛታት ፍሪቡርግ (Union syndicale fribourgeoise/Freiberger Gewerkschaftsbund) ወይ ከኣ ብቀጥታ ሞያዊ ማሕበር ጉዳይ ስራሕተኛታት (syndicat de votre branche de travail/die für ihre Branche zuständige Gewerkschaft) ብምኻድ ምኽሪ ክትረኽቡ ትኽእሉ።

ቅድሚ ናብ ቤት ፍርዲ ብምኻድ፣ ገንዘብኩምን ግዜኹምን ካብ ምኽሳር ጉዳይኩም ብናጻ ኣተዓራቂ ኣካል (médiation/Mediationsstelle) ክትውድእም ይምረጽ።

> [29] ማሕበር ጉዳይ ስራሕተኛታት ፍሪቡርግ

ሐበሬታ ኢተዓረቅቲ

ዝርዝር ዌብ ሳይት ኢድሬቫታት

ፈረንሳ: www.fr.ch/sj

ኣልግፕ: www.fr.ch/aj

www.fribourg-mediation.ch

ሓደ - ሓደ ሕግቕ ስነምግባራት ብፍላይ ኣብ ናይ ስራሕ ቦታ ብሕጊ ዝተኸልከሉ እዮም። ንኣብነት ምስ ኣንጻር ጾታዊ ጽዮፍ ስነምግባር፣ ንኣእምሮ ዝተንክፍ ዝርርብ፣ ጸርፍን ምንሻውን ብሕጊ የቕጽዕ እዮ።

- > [30] ቤት ጽሕፈት ማዕርነት ደቂ - ተባዕትዮን - ደቂ - ኣንስትዮን ስድራቤትን
- > [13] ምክብባር «ሰ ሬሰፔክቲ - ሬሰፔክት ፍዮር ኣለ», ኣገልግሎት ኣማኸርትን ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንዓሌትነት ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ፣ ካሪታስ ሰዊስ፣ ክፍሊ ፍሪቡርግ

ኣንጻር ጾታዊ ጽዮፍ ስነምግባር

(harcèlement sexuel/Sexuelle Belästigung)

www.harcelementsexuel.ch

ምክልኻል ካብ ስራሕ ምስግግ

ኣስረሕቲ ወይ ትካላት ንሰራሕተኛታቶም፣ ብሕግም፣ ብሓደጋ፣ ብጥንሲ ከማኡ ' ውን ብናይ ሕርሲ ዕረፍቲ ምኸንያት ብምግባር ምስግግ ከምዘይከኣል ሕጊ ሓለዎ ይገብር። በዞም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ ምኸንያታት ካብ ስራሕ ምስግግ ብሕጊ ኩልኩል እዮ።

ይኹን እምበር ብኸልእ ቅኑስ ዘይኮኑ ምኸንያታት ከምኡ ' ውን ብኩራት ብምብዛሕ ናብ ስራሕኩም ንኸትምለሱ ኣሸጋሪ ኣብ ዝኾነሉ ኩነታት፣ ወይ ከኣ ምስትስገኑ፣ ከም ኩነታቱ ተራኢዩ ምስ ' ቲ ትሰርሕሉ ትካል ብምዝታይ ወይ ከኣ ናብ ቤት ፍርዲ ብምኻድ ካሕሳ ክርከብ ይከኣል።

- > [29] ማሕበር ጉዳይ ሰራሕተኛታት ፍሪቡርግ

ስራሕ ብጸሊም

ኩሉ ብግቡእ ዝሰርሕ ሰብ፡ ንኣብነት ስራሕ ጽሬት፡ ስራሕተኛ ገዛ፡ ጀርዲነር፡ ክምኡ ' ውን ቆልዑ ምሓዝ ወዘተ፡ ክም ሓደ ግቡእ ስራሕተኛ ኮይኖም ኣብቶም ኣድለይቲ ማሕበራዊ ውሕስነት ተመዝጊቦም ግብኦም ክኸፍሉ ኣለዎም። ብኣንጻሩ ኣብቶም ኣድለይቲ ማሕበራዊ ውሕስነት ከይተመዘገቡም ወይ ከየፍለግኩም ምስትሰርሑ፡ ስራሕኩም ዘይሕጋዊ ይኸውን። ዘይሕጋዊ ስራሕ ዝሰርሑ ሰባት ካብ ማሕበራዊ ውሕስነት ክም መድሕን ስራሕ ኣልቦ፡ መድሕን ክሰርሕ ዓቅሚ ዘይብሉ፡ መድሕን ናይ ሓደጋታት፡ መድሕን ናይ ጥሮታ ዝርከቡ መሰላት የብሎምን።

ትካላት ንስራሕተኛታቶም ኣብ ኩሎም ኣድለይቲ ማሕበራዊ ውሕስነት ክመዝገቡዎም ግዴትኦም እዩ።

ምምሕዳራዊ ኣሰራርሓ ንምፍኳስ ኣብ ማሕበር ምርግጋጽ ስራሕ (Association Chèque Emploi/Verein Service Check) ብምኻድ ክትውከሱ ትኸእሉ።

> [31] ማሕበር ምርግጋጽ ስራሕ - ማእከል ምውህሃድ ማሕበራውን - ሞያዊ

ዘይሕጋዊ ስራሕ

www.pas-de-travail-au-noir.ch

10. ጥዕና

ጥዕና ንጎፍሲ ወክፍ ሰብ ልዕሊ ኩሉ እዩ። ስለ 'ዚ ጥዕናኹም ክትሕልውዎ ኣገዳሲ እዩ።

መድሕን ናይ ጥዕናን መድሕን ናይ ሓደጋታት (ግዴታዊ)

ካብ ካልእ ሃገር ወይ ክኣ ካብ ካልእ ካንቶን ምስትመጹ ኣብ ወሽጢ ሓደ ወርሒ ምስክርነት መድሕን ጥዕና ናብ ሓዲሽ ኮሚዩንቲዎ ክተቐርቡ ኣለኩም።

መድሕን ጥዕና ግዴታዊ ኮይኑ ኣብ ግዜ ሕማም፣ ኣብ ግዜ ጥንሰን ሕርሰን፣ ከምኡ ' ውን ኣብ ግዜ ሓደጋ ውሕስነት ይህበኩም።

መድሕን ጥዕና ሕክምናዊ ኣገልግሎት፣ መድሃኒታት (ኣብ ዝርዝር ሊሰት ዝርከቡ) ከምኡ ' ውን ኣብ ሆስፒታል ደቂስካ ንዝግበር ሕክምናዊ ኣገልግሎት (ናይ ሓባር መደቀሲ ክፍሊ) ወጻኢታት ይሸፍን።

ኣብ ልዕሊ ግዴታዊ መድሕን ጥዕና ዝኾነ ሰብ ተወሳኺ መድሕን ጥዕና ክኣቱ ይኸእል። (assurances complémentaires/Zusatzversicherungen) እዚ ተወሳኺ መድሕን ጥዕና ከም ንበይንኻ ኣብ ሓደ ክፍሊ ምድቃስ (chambre privée/Private Abteilung) ወዘተ ይሸፍን። ኩሎም ሰራሕተኛታት መድሕን ሓደጋ ናይ ግድን ኣለዎም። ሰራሕ ኣብ ዝጀመርኩምሉ ግዜ መድሕን ሓደጋ ብሰራሕ ግዴታዊ ስለዘለኩም ምስ መድሕን ጥዕና ዝተሓሓዘ ውሕስነት ሓደጋኹም ክተቐርጽዎ ይግባኣኩም። እንተዘይኮይኑ ብክልቲኡ ሽንኻ ክትከፍሉ ኢኹም። ሰራሕ ኣብ ዘቐረጽኩምሉ ግዜ ከኣ ነቲ ናይ መድሕን ሓደጋ መሊሰኩም ክትኣትው ይግባኣኩም።

መድሕን ጥዕና (assurance-maladie/Krankenversicherung)

ፈረንሳ: www.ofsp.admin.ch
ኣልሞ: www.bag.admin.ch

መድሕን ሓደጋታት (assurance-accidents/Unfallversicherung)

ፈረንሳ: www.ofsp.admin.ch
ኣልሞ: www.bag.admin.ch

ሐፈሻዊ ሐበሬታ ናይ መድኃኛት ምጋ

www.priminfo.ch

ሆስፒታል ፍሪቡርግ (Hôpital fribourgeois/Freiburger Spital)

www.h-fr.ch

ሓገዝ ገንዘብ ንወርሓዊ ክፍሊት መድኃኛን ጥዕና

ምምሕዳር ካንቶን ፍሪቡርግ ንዝነገሰ ኣታዊ ዘለዎም ውልቀ-ሰባት፣ ሰብ ሓዳር ከምኡ 'ውን ስድራቤታት ንወርሓዊ ክፍሊት መድኃኛን ጥዕና ሓገዝ ገንዘብ ይህብ።

ሓገዝ ገንዘብ ናይ መድኃኛን ጥዕና ንምሕታት ስፍዕ ቅጥዒ ብምምላእ ቅድሚ 31 ነሐሴ ህሉው ዓመት ብቐጥታ ኣብ ኣገልግሎት መተካእታ ሓገዝ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ኣብ ጂቪዚዬ

(Givisiez) ከተመልከቱ ኣለኩም።

ሓገዝ መሕተቲ ቅጥዒ ኣብዚ ዝሰዕብ ሲት ኢንተርኔት ናይ ኣገልግሎት መተካእታ ሓገዝ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ይርከብ።

> [26] ኣገልግሎት መተካእታ ሓገዝ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ

ኣብ ጸገም ዘለው ሰባት

ኣብ ጸገም ኩነታት ዘለው ሰባት ሓገዝን ምኽርን ኣብ ማሕበር ፍሪ-ሳንቴ (Association Fri-Santé/Verein Fri-Santé) ክረኽቡ ይኽእሉ። «ኤስፓስ ደ ሰዋ»(espace de soins/Raum für Behandlung) ቦታ ጥዕና ጥንቃቄ ዝበሃል ኮይኑ ፕሮግራሙ ከኣ ንኹሉ ሰብ መድኃኛን ጥዕና ዘለዎን ዘይብሉን፣ መንበሪ ፈቓድ ዘለዎን ዘይብሉን፣ ብናጻ ሓገዝን ምኽርን ከምኡ 'ውን ማሕበራዊ-ሕክምና ኣገልግሎታት ይህብ።

ብተወሳኺ ማሕበር ፍሪ-ሳንቴ «ግሪሴሊድስ» (Grisélidis) ብዝበሃል ፕሮግራሙ ንሞያዊ ሰራሕተኛታት ጾታዊ ርክብ (ኣመንዝራታት) ምልላይ ጥዕናን ምክልኻል ቅድመ ኩነታት ምኽሪ ይህብ።

> [12] Fri-Santé – Espace de soins/Raum für Behandlung
ፍሪ-ሳንቴ – ኤስፓስ ደ ሰዋ

> [32] Fri-Santé – Grisélidis Fribourg ፍሪ-ሳንቴ – ግሪሴሊዲስ ፍሪቡርግ

ናይ ዕድመ ጸጋ

ብዓለም - ለኻዊ ደረጃ
ናይ ስዊስ ደቂ - ተባዕትዮ
ብማእከላይ ገምጋም
81,3 ዓመት ነዊሕ ዕድመ
ከምዘለዎም ይፍለጥ።
ብተመሳሳሊ ደቂ - ኣንስቲዮ
ማእከላይ ገምጋም 85,3 ዓመት
ዘለዎን ኻይን ኣብ ዓለም
6ይ ደረጃ ሒዘን ይርከባ።
(ማእከላይ ገምጋም ናይ 2015)

ሓካይም

ኣብ ' ዘ. ዓ.ዲ ምስመጻእኩም ናብ ሓደ ሓፈሻዊ ሓኪም ወይ ከኣ
ናይ ስድራቤት ሓኪም መሪጽኩም ክትምዘገቡ ኣገዳሲ እዩ። ሕግም
ምስ ዘጋጥመኩም ኩሉ ግዜ ቀልጢፍኩም ናብ ሓኪምኩም ክትኸዱ
ይግበኣኩም። ሓፈሻዊ ሓኪም ወይ ከኣ ናይ ስድራቤት ሓኪምኩም
ባዕሎም ይሕክሙኹም። ኣድላይ እንተ ኮይኑ ከኣ ናብ ካልኦት
ክኢላታት ሓካይም ወይ ሆስፒታል የመሓላልፉኹም።
ሓኪምኩም ትኣምንዎን ዝርደኣኩም ሰብ ክኸውን ኣለዎ። ሓካይም
ንሕሙም ዓሚሎም እንተደኣ ድሕረ - ባይታኡ ጽቡቕ ጌሮም
ዝፈልጥዎ ኮይኖም፣ ብዝቐለለ ሕግሙ ክፈልጥዎ ይኸእሉ።
ኣድራሻታት ናይ ሓፈሻዊ ክኢላ ሓካይም ወይ ከኣ ናይ ስድራቤት
ሓካይም ኣብ ቁጽሪ ስልኪ መውጽኢ፣ ብኢንተርኔት ወይ ከኣ
ንትፈልጥዎም ሰባት ብምሕታት ትረኽቡ።

ዝርዝር ኣድራሻታት ሓካይም ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ

www.smcf.ch

ኣገልግሎት ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ሓካይም

ፈረንሳይ: www.fr.ch/smc

ኣልሞ: www.fr.ch/kaa

ሕጹጽ ሕክምና

ብሕጹጽ ኩነታት ጊዜ ናይ ስድራቤት ሓኪምኩም ክርከብ ዘይከኣል እንተኾይኑ ኣብ ተረኛ ሓኪም ናይ ንኡስ - ዞባኹም ወይ ከኣ ኣብ ካንቶናል ሆስፒታል ክትኹዱ ትክእሉ። ኣብ ኣዝዩ ሕጹጽ ኩነታት ገቤ ኣብ ቁጽሪ ስልኪ 144 ክትድውሉ ትክእሉ። (ናይ ሕጹጽ ጥዕና ማእከል)

ቁ/ስልኪ ተረኛ ሓካይም ብ ንኡስ - ዞባ (District/Bezirk)	
ሳሪን/Sarine/Saane	026 304 21 36
ግላን/Glâne	026 304 21 36
ግሩዮር/Gruyère/Greyerz	026 304 21 36
ሊክ/Lac/See	0900 670 600
ቪቪባ/Veveyse/Vivisbach	026 304 21 36
ሳንገርን/Singine/Sense	026 418 35 35
ብርዮ/Broye	0848 133 133
<hr/>	
Hôpital fribourgeois/Freiburger Spital HFR	
Hospital fribourgués HFR, www.h-fr.ch	
ፍሪቡርግ/Fribourg/Freiburg	026 306 00 00
ቢዮንስ/Billens	026 651 61 11
ሪያ/Riaz	026 919 91 11
መይሪዩ - ሙርተን/Meyriez-Murten	026 306 70 00
ታፈርስ/Tafers	026 306 60 00
<hr/>	
Hospital intercantonal de la Broye	
Fribourg-Vaud, www.hopital-broye.ch	
ፓየርን/Payerne	026 662 80 11
ኢስታቫዩ - ለ - ሊክ/Estavayer-le-Lac	026 664 71 11

ካልኦት ኣገደስቲ ሰ/ቁጽራታት

ተረፍ ቤት መድሃኒት

026 304 21 40

ሐኪም ቆልዑ (3 ፍራንክ ኣብ ደቄቻ)

0900 268 001

ሀጹጽ ናይ ሰነ-ኣእምሮ

026 305 77 77

ሕክምና ኣስናን

ብሓፈሻ ናይ ሕክምና ስኒ ንኣብነት ሰነ-ኣስናን ምምሽማሽ፣ ወይ ከኣ ሰነ-ኣስናን ቦታ ምትዕርራይ (ሰነ-ኣስናን ሕክምና) ብናይ ግዴታዊ ጥዕና መድሕን ኣይሸፈንን እዩ።

ቆልዑ እንተድኣ ኣለኩም ከመጹ ንዝኸእሉ ሕማም ኣስናን ንምክልኻል ናይ ሰነ-ኣስናን ሕክምና መድሕን ከታኣትውሎም ትኸእሉ።

ኣገልግሎት ስኒ ኣብ ቤት ትምህርቲ (Service dentaire scolaire/Schulzahnpflegedienst) ናብ ግዴታዊ ቤት ትምህርቲ ዝኸዱ ቆልዑ ሰነ-ኣስናን ሕክምና ይህቡ።

> [33] ኣገልግሎት ስኒ ቤት ትምህርቲ

ሀጹጽ ሕክምና ኣሰናን

ፍሪቡርግ፡ Friburgo, ሳሪን፡ Sarine/Saane,	0848 14 14 14
ሳንገርን፡ Singine/Sense, ላክ፡ Lac/See	
ግላን፡ Glâne, ግሩዮር፡ Gruyère/Greyerz,	026 919 35 30
ቪቪቭ፡ Veveyse/Vivisbach	
ብርዮ፡ Broye	0848 133 133

ጥዕና ሰነ - ኣእምሮ

ዝኾነ ሰብ ብዝተፈላለዩ ኣጋጣሚ ካብ ዓቕሙ ንላዕሊ ዝኾኑ ብዓሉ ክፈትሖ ዘይክእሎ ንሰነ - ኣእምሮ ዝትንክፍ ሽግር ከጋጥሞ ይኽእል እዩ።

ኣብ ከም ' ዘ ኩነታት ምስ ናይ ሰነ - ኣእምሮአዊ ጥዕና ክኢላ ዝኾኑ ሓኪይም ክትማኸሩ ኣድላይ እዩ።

> [34] ማእከል ፍሪቡርግ ሕክምና ናይ ሰነ - ኣእምሮ

ኣረጋዉያን

ሓገዝ፣ ደገፍ ወይ ክኣ ምእላይ ንዘድልዮም ኣረጋዉያን ኣብ ' ዘም ዝሰዕቡ ማሕበራትን ውድባትን ሓበሬታ ክረኽቡ ይኽእሉ።

> [35] ማሕበር ናይ ፍሪቡርግ ተጃማት ንኣረጋዉያን

> [36] ማሕበር ናይ ፍሪቡርግ ሓገዝን ምክንኻንን ኣብ ገዛ

> [37] ፕሮ ሴኔክቲት ፍሪቡርግ

ኣገልግሎት ቅድመ ምክልኻል ማሕበረ - ሰብ

www.fr.ch/sps

አካል ጎደሎ ሰባት

አካላዊ ወይ ከአ ናይ ስነ-አእምሮአዊ ጉድለት ዘለዎም ሰባትን ስድራቤቶምን ኣብ' ዘን ዝሰዕባ ቦታታት ብምኻድ ምዕዶ/ምኽሪ ከምኡውን ደገፍ ክረኽቡ ይኽእሉ ፡

- > ቤት ጽሕፈት መደሕን ክሰርሕ ዓቅሚ ንዘይብሎም ናይ ካንቶን (Office d'assurance invalidité du canton/Invalidenversicherungsstelle des Kantons Freiburg)
- > ኣብ ፕሮ - ኣንፊርሚሲ (Pro Infirmis Fribourg – Freiburg) ንቐልዑ ዝምልከት ጉዳይ ከአ
- > ኣብ ኣገልግሎት ትምህርታዊ ጉዕዞ (Service éducatif itinérant/Früherziehungsdienst)

- > [27] ቤት ጽሕፈት ውሕስነት ክሰርሕ ዓቅሚ ንዘይብሉ ናይ ፍሪቡርግ
- > [38] ፕሮ - ኣንፊርሚሲ - ኣገልግሎት ፍሪቡርግ
- > [39] ኣገልግሎት ትምህርታዊ ጉዕዞ

ማእከል ጾታዊ ጥዕና ፍሪቡርግ

ሕቶታት ብዛዕባ ናይ ጾታዊ ጥዕና እንተድኣ ኣለኩም፣ ናብ ማእከል ናይ ጥዕና ጾታዊ ፍሪቡርግ ብምኻድ ዝተራላለዩ ሓበሬታን ምኽርን ትረኽቡ። ንኣብነት ብዛዕባ ጥንሲ፣ ምክላኸል ጥንሲ፣ ምንጻል ጥንሲ፣ ጾታዊ ዝንባላ፣ ናይ ጾታዊ ርክብ፣ ብጾታዊ ርክብ ዝመሓለለፉ ሕማማት፣ ጾታዊ ባደል ወዘተ ምኽርን ምዕዶን ትረኽቡ።

እዞም ኣገልግሎት ናጻን ምስጢራዊ እዮም . ። ብተወሳኺ ' ውን መርመራ ናይ ማእከልን ከምኡ ' ውን ናይ መጻረይ መርመራታት (ፔክ - ኣፕ) ክትረኽቡ ትኽእሉ።

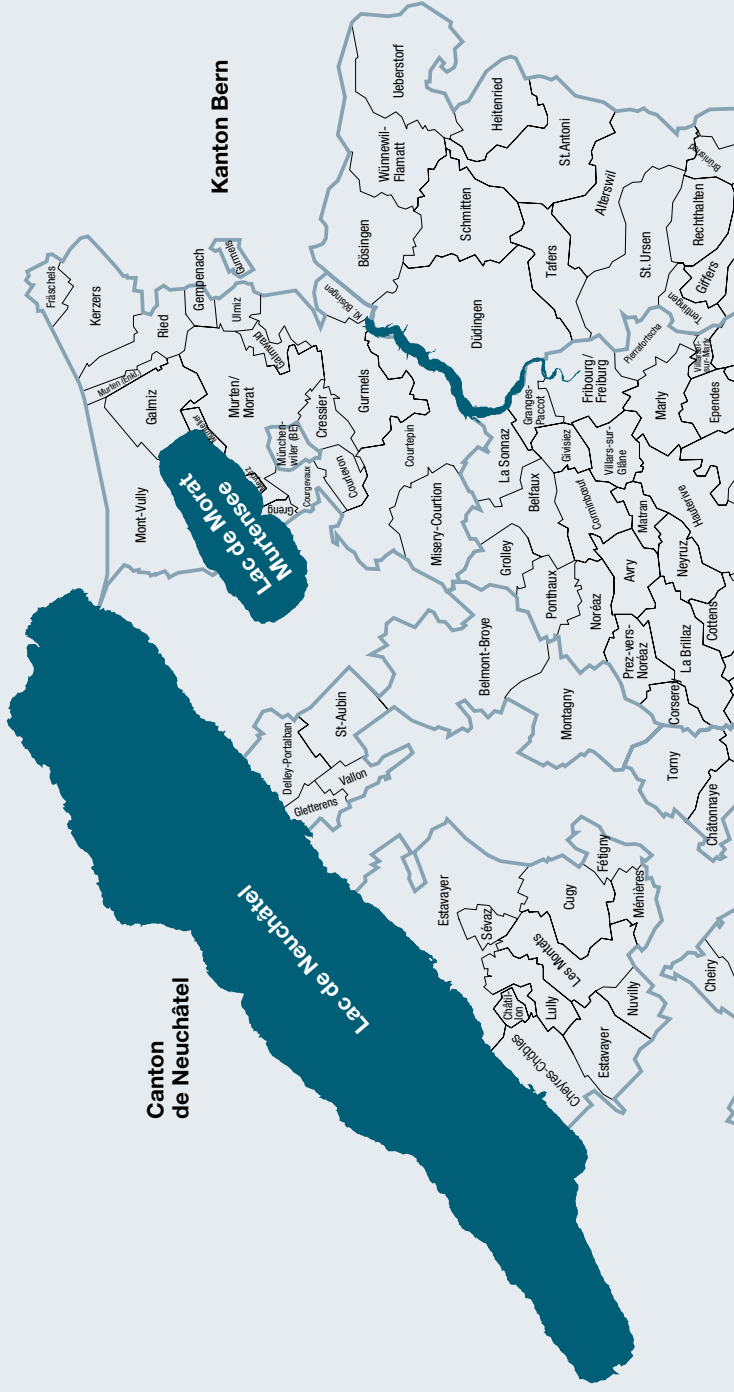
- > [40] ማእከል ጾታዊ ጥዕና ፍሪቡርግ
- > [41] ማእከል ሓገዝን ቅድመ ምክልኻልን ኤቶ ኣይ ሺ/ኤይድስ

11. ካርታ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግን ቁጽር ስልኪ ናይ ህጹጽ ኩነታት (Urgence/Notfall)

ሓጺር መግለጺ ብዛዕባ ካንቶን ፍሪቡርግ

ስፍራት	1592 ኪ./ሜ ²
ብዝሒ ህዝቢ	313'000
ቋንቋ ቤት - ጽሕፈት	ፈረንሳይ፣ ኣልሞ
ዋና ከተማ	ፍሪቡርግ
	7 ንኡስ - ዞባታት (Districts/Bezirke)
	136 ምምሕዳራት (Communes/Gemeinden)
	(2018)
ሲት ኢንተርኔት ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ	www.fr.ch
ቤት ጽሕፈት ምውህፃድ ናይ ሰደተኛታትን ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንግሌትነትን	www.fr.ch/imr integration@fr.ch
	026 305 14 85

ከርታ ናይ ከንቶን ናሬቡርግ (2018)

**Canton
de Vaud**

Districts/Bezirke

ህጹጽ አገደስቲ ቁጽራታት ኣብ ሙሉእ ሰዊስ

ፖሊስ	117
መጥፋእቲ ሓዊ (ሓዊ፣ ማይ፣ ጋዝ)	118
አምቡሉንስ	144
ማ ቶንዱ (ናይ አእምሮ ሕማም)	143
ሓበሬታ ብዛዕባ መርዛምንት (ምምራዝን ምስካርን)	145

ህጹጽ ኩነታት እንተአጋጢሙኩም

- > ህድእ በሉ
- > ነቲ ሓደጋ ኣለልዩ
- > ነብስኹም ኣጽልሉ
- > ናብ ዝምልከቶ ሓብሩ
- > ብዓቕምኹም ሓግዙ

12. መርዓን ናብራ ስድራቤትን

ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ፣ መንግስትን ምምሕዳራትን ንስድራቤት ከምኡ 'ውን ንህጻናት ዓቢ ዓቃልቦን ሓገዝን ይገብሩ።

መርዓ

ኣብ ሰዊስ ንክንምርዖ ዕድሜና 18 ዓመት ክመልእ ኣለዎ። ብቤት ጽሕፈት ኤታ ሲቪል

(Etat civil/Zivilstandsamt) ዝተፈጸመ መርዓ ጥራይ እዩ ሕጋዊነት ዘለዎ።

ቤት ጽሕፈት ኤታ ሲቪል ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ከተማልእዎም ዘለኩም ኩነታትን

ከተቐርብዎም ዝግበኣኩም ሰነዳትን ሓበሬታ ይህበኩም።

ብመርዓ ንክተምጽኡ ትደልዩዎ ሰብ ወይ ክኣ ሓደ ኣባል ስድራቤትኩም ክተምጽኡ

እንተደለኹም ናብ ቤት ጽሕፈት ኣገልግሎት ህዝብን ወጻእተኛታትን ኣቐዲምኩም ክትሓቱ

ኣለኩም።

ቤት ጽሕፈት ኤታ ሲቪል ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ

ፈረንሳ: www.fr.ch/sainec

ኣልዋ: www.fr.ch/iaeza

> [42] ኣገልግሎት ተቋማት ህዝባዊ ጉዳያት፣ ክፍሊ ዜግነትን ኤታ ሲቪል

> [5] ኣገልግሎት ህዝብን ወጻእተኛታትን

> [10] ማእከል ርክብ ሰዊሳውያንን - ወጻእተኛታትን ፍሪቡርግ

ፈረንሳ: www.familles-fribourg.ch

ኣልዋ: www.familien-freiburg.ch

**መርዓ ክልተ ዜግነት
ዘለዎም**

ኣብ ስዊስ ልዕሊ ሓደ - ርብዒ
ዝተፈጸሙ መርዓታት ካብ
ዝተፈላለዩ ሃገር ብዝመጹ
ሰባት ዝተመስረተ ሓዳር እዩ።

ዝተመዘገቡ መጻመድቲ

ተመሳሳሊ ጾታ ዘለዎም ሰባት ሕብረቶም ወይ ከኣ መጻመድቶም
ሕጋዊ ንክኸውን ኣብ መዘገብ መጻመድቲ ክፍልጡ ኣለዎም።
ከተማልእዎም ዝግበኣኩም ነገራት ንምፍላጥ ኣብ ሓድኦም
ዝነብሩሉ ምምሕዳር ቤት ጽሕፈት ኤታ ሲቪል ክትሓቱ ኣለኩም።

> [43] ሳሪጌ - ማሕበር ናይ ሓደ ዓይነት ጾታ ርክብ ዝገብሩ ደቂ-
ተባዕትዮን ደቂ-ኣንስትዮን ፍሪቡርግ

**ቤት ጽሕፈት ኤታ ሲቪል ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ
(Office de l'état civil du canton de Fribourg/
Zivilstandsämter im Kanton Freiburg)**

ፈረንሳይ: www.fr.ch/sainec

ኣልዋ: www.fr.ch/iaeza

መዝገብ ስድራቤት

ፈረንሳይ: www.familles-fribourg.ch

ኣልዋ: www.familien-freiburg.ch

ምውላድ

ቆልዓ ምስተወልደ ኣብ ውሽጢ 3 መዓልቲ ናብ 'ቲ ትነብርሉ
ምምሕዳር ቤት ጽሕፈት ኤታ ሲቪል ክትሕብሩ ኣለኩም።
እንድሕር ኣብ ሆስፒታል ተወሊዱ እቲ ሆስፒታል ባዓሉ እዩ ንቤት
ጽሕፈት ኤታ ሲቪል ዝሕብር። እንድሕር ኣብ ገዛ ተወሊዱ ግና
ወለዱ ኣብ ውሽጢ 3 መዓልቲ ክሕብሩ ኣለዎም። እቲ ህጻን ልክዕ
ምስተወልደ ምስ ኣዲኡ ዝተሓሓዘ ናይ ሰለስተ ወርሒ ውሕስነት
ጥዕና ኣለዎ።
ኣብ ውሽጢ 'ዘን ሰለስተ ወርሒ ከኣ ብስሙ ናይ ውሕስነት ጥዕና
ክግበረሉ ይግባዕ።

> [42] ኣገልግሎት ተቋማት ህዝባዊ ጉዳያት፣ ክፍሊ ዜግነትን ኤታ ሲቪል
> [44] ቤት ጽሕፈት ማሕበር ስድራ ቤት ፍሪቡርግ

ሓገዝ ንጉሰ-ጸራት

www.sosfuturesmamans.ch

ሓገዝ ናይ ገንዘብን ዕረፍትን ንሓራስ

ኣብ ሰዊስ ሰራሕተኛ ንዝኾና ደቂ-ኣኅስትዮ ኣብ ግዜ ሕርሲ እንተወሓደ 14 ሰሙን ዕረፍቲ ናይ ሕርሲ ኣለወን። ኣብዚ ግዜ ' ዘ እንተወሓደ 80% ናይ ደሞዝን ይኸፈላ።

ናይ ' ዘ መሰል ተጠቃሚ ንክትኸውን ግና ን9 ወርሒ ዝኣክል ንማሕበራዊ ውሕስነት ዝከፈለት ከምኡ ' ውን ቅድሚ ምሕራባ ንልዕሊ 5 ወርሒ ዝሰርሐት ክትኸውን ኣለዋ። ኣብ ካልእ ሃገራት ኤውሮፓ ዘዋጽእዎን ዝበራ ማህበራዊ ውሕስነትን ዝሰራሕኦን ግዜ ይሕሰቡን እዩ (ቐቡልነት ኣለዎ)።

ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ስራሕ እንተዘይብለን ' ውን ሓገዝ ገንዘብ ንሓራስ ንምውሳድ መሰል ኣለወን። ቤት ጽሕፈት መተካእታ ሓገዝ ገንዘብ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ዝርዝር ሓበሬታ ይህብ።

> [26] ቤት ጽሕፈት መተካእታ ሓገዝ ገንዘብ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ

ሓገዝ ገንዘብ ንስድራ- ቤት

ቆልዑ እንተድኣ ኣለኩም ናይ ስድራ- ቤት ሓገዝ ገንዘብ (allocations familiales/ Familienzulagen) ንምውሳድ መሰል ኣለኩም ። ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ዕድመኡም ትሕቲ 16 ዓመት ንዝኾኑ ቆልዑ ሓገዝ ገንዘብ ስድራ- ቤት፡ ወርሓዊ 245 ፍራንክ ኮይኑ ካብ ሳልሳይ ቆልዓ ጀሚሩ ከኣ 265 ፍራንክ እዩ። ንመንእሰያት ኣብ ትምህርቲ ዘለው ትሕቲ 25 ዓመት ከኣ 305 ፍራንክ፡ ካብ ሳልሳይ መንእሰይ ጀሚሩ 325 ፍራንክ እዩ (2017)። ብሓፈሻ ሓገዝ ገንዘብ ንስድራ- ቤት ብኣስራሕትኹም ምስ ወርሓዊ ደሞዝኩም ይኸፈል። ብገለገል ኩነታት ስራሕ ንዘይይብሉም ስድራ- ቤት፡ ሓገዝ ገንዘብ ክረኽቡ ይኸእሉ እዮም። ቤት ጽሕፈት መተካእታ ሓገዝ ገንዘብ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ዝርዝር ሓበሬታ ይህቡኩም።

> [26] ቤት ጽሕፈት መተካእታ ሓገዝ ገንዘብ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ

መሰል ቆልዑትን መንእሰያትን

ቆልዑት፣ መንእሰያት፣ አዋልድ ከምኡ' ውን ኣወዳት ልክዕ ከም ዓቅሚ ኣዳም ዝበጽሑ ሰባት መሰረታዊ መሰላት ኣለዎም። መንእሰያትን ቆልዑን ፍሉይ ዝኾነን ብሕጊ ዝተጠቐሰ ካብ ሕማቕ ኣተዓባብያ ወይ ከኣ ኣትሓሕዛ፣ ካብ ምህራምን ሓይሊ ምጥቃም፣ ካብ ጾታዊ ዓመጽ፣ ብግዳ ከም ዝሰርሑ ምግባር ዝከላኸልን፣ ናይ ቤት ትምህርቲ ምኽድ መሰል ከምኡ' ውን ጽቡቕ ናብራ ከም መንበሪ ዝዛ፣ መግቢን ክዳውንትን ወዘተ ንክህልዎም ዝኣልይ መሰል ኣለዎም ።

ወለዲ ንደቐም፣ ንቆልዑ ይኹን ንመንእሰያት ሓይሊ ምጥቃም ወይ ከኣ ምትህርራም መሰል የብሎምን። ብተመሳሳሊ ደቐም' ውን ንኸልኦት ቆልዑ ወይ ከኣ መንእሰያት ሓይሊ ምጥቃም ወይ ምትህርራም መሰል ከምዘይብሎም ክፈልጡ ኣለዎም።

ንደቂ - ኣንስትዮ ምክንሻብ ኩልኩል' ዩ። ሕጊ ኣብ ውሽጢ ስድራቤት ይኹን ኣብ ካልእ ሃገር ኣብ ዝጸንሑኦ ንከም' ዚ ዓይነት ፍጻመታት ብዝለዓለ ደረጃ ይኹንን።

- > [45] ኣገልግሎት ቆልዑትን መንእሰያትን
- > [40] ማእከል ጾታዊ ጥዕና
- > [46] ማእከል ኣማኸርቲ ቆልዑት፣ ደቂ - ተባዕትዮ ንግዳያት ሓደጋ ተሸከርከርቲን

መሰል ምሕላው ቆልዑትን መንእሰያትን

(Droits et protection des enfants et des jeunes/Rechte und Schutz von Kindern und Jugendlichen)

ፈረንሳይ: www.fr.ch/sej

ኣልሞ: www.fr.ch/ja

ሓበሬታ ሲት ኢንተርኔት ንመንእሰያት

(Site d'information pour jeunes/Informationswebsite für Jugendliche)

ፈረንሳይ: www.ciao.ch

ኣልሞ: www.tschau.ch

ጸገም ዘለዎም ሰብ ሓዳርን ስድራቤትን

ኩሎም ሰባት ኣብ ውሽጢ ስድራቤቶም ወይ ከኣ ምስ ደቆም ዘይምስምማዕ ከምኡ' ውን ዝተፈላለዩ ጸገማት እንተጋጢዎምም ኣብ ቤት ጽሕፈት ማሕበር ስድራቤት (Association Office familial/Verein Paar- und Familienberatung Freiburg) ብምዝርራብ ሓገዝ ክረኽቡ ይኽእሉ።

ኣብ ግዜ ምፍልላይ ሓዳር ወይ ከኣ ፍትሕ ሓዳር እቲ ንውላዶም ዘይኣልዮ ወላዲ ነቲ ሓላፍነት ዘሎዎ (ዝኣልዮ ዘሎ) ወላዲ ወርሓዊ ቀለብ ቆልዓ ክኸፍል ኣለዎ/ዋ። ከምኡ' ውን ነቲ ንውልዶም ዝኣልዮ ዘሎ ወላዲ ኩነታቱ ተራእዮ ዝክፈል ክህልው ይኽእል። እቲ ሓላፍነት ዝወሰደ (ዝኣልይ) ወላዲ ናይ ወርሓዊ ቀለብ ቆልዓ እንተዘይበጽሖ ወይ ከኣ እንተዘይተኸፍሎ ኣብ ክፍሊ ኣገልግሎት ማሕበራዊ ምንቅስቃስ ውሕስነት (Service de l'action sociale/ Kantonales Sozialamt) ክሓትት ይኽእል።

- > [44] ቤት ጽሕፈት ማሕበር ስድራቤት
- > [20] ማሕበር ደቂ - ኣነስትዮ
- > [2] ኣገልግሎት ማሕበራዊ ውሕስነት ምንቅስቃስ

ፈረንሳይ: www.familles-fribourg.ch

አልሞ: www.familien-freiburg.ch

ኣብ ገለ - ገለ ጊዜ ሓደ ካብቶም ሰብ - ሓዳር ሃገሮም ከምኡ ' ውን ኣገጣዳም ገዳፎም ይመጽኡ። እቲ ዝመጹሉ ሓድሽ ሃገርን ህዝብን ምልማድ ከምኡ ' ውን ምስ ሕብረተ - ሰብ ርክብ ክፈጥሩ ኣለዎም። እዚ ኩነታት ኩሉጊዜ ቀሊል ስለዘይኮነ ፍሉይ ማሕበራት ምዕድ / ምኽሪ ዝህቡ ኣለው።

> [20] ማሕበር ደቂ - ኣንስትዮ

> [47] ወኪል ኣማኸርቲ ናይ ደቂ - ኣንስትዮን ደቂ - ተባዕትዮ ንዝተፈለየ ዜግነት ንዘለዎም ሰብ ሓዳር

ምትህርራምን ምጽርራፍን ኣብ ሞንጎ ስድራቤት

ኣብ ሰዊስ: ኣብ ውሽጢ ስድራቤት ዕግርግር ምፍጣር ከም ሓይሊ ምጥቃም፣ ምትህርራምን ምጽርራፍን ኩልኩል ' ዩ። ኣብ ውሽጢ ስድራቤት ዕግርግር ንብሎም ንኣብነት፣ መፍርራህ፣ ምግዳድ ጾታዊ ርክብ፣ ምሕራም፣ ሓይሊ ምጥቃም፣ ገንዘብ ምኽላእ ወዘተ እዮም። ኣብ ሞንጎ ሓዳር ወይ ከኣ ምስ ቆልዑ ኣብ ውሽጢ ገዛ ይኹን ኣብ ደገ ንዝፍጸሙ ባእስታት እቲ ግዳይ እንተዘይከሰሰ ' ውን እቲ ጉዳይ ሕጊ ባዕሉ ጣልቃ ይኣትወሉ እዩ። እዚ ባእሲ ኣብ ሞንጎ ስድራቤት ተፈጠሩ ዘሎ፣ ጌገኛ ኮይኑ ንዝተረኽበ ሰብ ብሕጊ ብከበድ ምቕጻዕቲ ይቕጻዕ። ኩሎም ግዳዮት ንዘጋጥሞም ጸገማት ናብተን ማእከላት ምኽርታት ብምኻድ ሓገዝን ምኽርን ብናጻ ክረኽቡ ይኽእሉ (ሕጋዊ ሓገዝ ንግዳዮት) LAVI (Loi sur l'aide aux victimes / Opferhilfegesetz)። ናይ ባእሲን ዕግርግርን ባህሪ ዘለዎም ሰባት ኣብ ማሕበር ኤክስ - ፕረሰዮን (EX-pression) ብምኻድ ከዘራረቡ ይኽእሉ እዮም። እዞም ውድባት ምስጥራውነት ብዝዓብየ መገዲ ይሕልው።

- > [48] ማሕበር ምትሕግጋዝ ደቂ - ኣንስትዮ - ማእከል (ሳቪ LAVI) (ሕጋዊ ሓገዝ ንግዳዮት) ንግዳዮት ደቂ - ኣንስትዮ ሕጊ ብምጥሓስ ንዝፍጸመሉን ገበን ሓገዝ ንምርካብ፣ ቁ/ስልኪ 24ሰ/24ሰ
- > [46] ማእከል ኣማኸርቲ ቆልዑት፣ ደቂ - ተባዕትዮ ንግዳዮት ሓደጋ ተሸከርከርትን
- > [49] ማሕበር ኤክስ - ፕረሰዮን - ማሕበር ምክልኻልን ሓገዝ ንዝተፈለየ ሓይልን ጎጽን

ፈረንሳይ: www.familles-fribourg.ch

አልሞ: www.familien-freiburg.ch

ግዳድ መርዓ

ዝኾነ ሰብ ብስድራቤቱ ኾነ ብኸልእ ሰብ ብዘይ ፍቓዱ ተገዲዱ ከምዝምርዓው ምግባር ዝተኸልከለ እዩ። ኣብ ስዊስ ግዳድ መርዓ ምግባር፣ ምስታፍ መሰረታዊ መሰላት ምጥሓስ፣ ከምኡ' ውን ምግሃስ መሰል ሰባት፣ ቅዋም ስዊስን ሕጊ ፍሪቡርግ ምጥሓስ ማለት እዮ።

ሓገዝ ንደቂ-ኣንስትዮ

> [48] ማሕበር ምትሕግጋዝ ደቂ-ኣንስትዮ – ማእከል (ሳቪ LAVI) (ሕጋዊ ሓገዝ ንግዳያት) ንግዳያት ደቂ-ኣንስትዮ ሕጊ ብምጥሓስ ንዝፍጸመሉን ገበን ሓገዝ ንምርክብ፣ ቁ/ስልኪ 24ሰ/24ሰ

ሓገዝ ንደቂ-ተባዕትዮ

> [46] ማእከል ኣማኸርቲ ቆልዑት፣ ደቂ – ተባዕትዮ ንግዳያት ሓደጋ ተሸከርከርቲን

13. ትምህርትን ግዴታዊ ቤት ትምህርትን

ስበ - ስልጣናት ፍሪቡርግ ትምህርቲ ንቐልዑ ብዝለዓለ ጻዕሪ ኣቓልቦ ይህቡ።

ኣብ ስዊስ ናይ ቤት ትምህርታዊ ስርዓታት ከከም ካንቶናት ዝተፈለለ እዩ። ኣብ ውሽጢ ካንቶን ፍሪቡርግ ዕድመኡም ካብ 4 ስጋብ 15 ዓመት (1^ዞ-11^ዞ) ንዝኾኑ ቐልዑ ትምህርቲ ናጻን ግዴታን እዩ።

ብዛዕባ ናይ ቤት ትምህርቲ ስርዓታት ካንቶን ፍሪቡርግ ዝቐረበ ፊልም ዝበለጸ ጠቓሚ ሓበሬታ ይህበኩም።

www.fr.ch/osso

ትምህርቲን ስልጠናን ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ

www.fr.ch/dics

www.edufr.ch

ሓለፍነት ወለዲ

ወለዲ ወይ ስድራቤት ናይ ደቐም ትምህርቲ ከምኡ 'ውን መምርሒ ናይ መጀመርታ ተሓተቲ ወይ ሓለፍነት ዘለዎም እዮም ። ወለዲ ንደቐም ናብ ቤት ትምህርቲ ምስዳድ፣ ሰዓታትን ሕግታት ቤት ትምህርትን ከም ዘክብሩ ምግባር፣ ከምኡ 'ውን ምስ ቤት ትምህርቲ ምትሕብባር ግዴታ ኣለዎም። እንድሕር ቤት ትምህርቲ ብውልቁ ንምዝርራብ ወይ ናይ ወለዲ ኣኼባ ጻውዒት ኣቅራብልኩም ንክትሳተፉ ኣገዳሲ እዩ። እዚ ተሳትፎ ምስ መምህራን ንምዝርራብ፣ ደቐኹም ጸገም እንድሕር ኣጋጢሞዎም መፍትሒ ንምርካብ ከምኡ 'ውን መጻኢ ትምህርታዊ ሂወቶም ምርጫ ንምግባር ይሕግዘኩም።

አገልግሎት ስድራቤታዊ ትምህርቲ ኤዲካሲዮን ፋሚልያል (Education familiale/ Familienbegleitung) ናይ ምዝርራብን ምኽሪን ሓገዝ ኣብ ዝተፈለለዩ ቦታታት ንወለዲ ወይ ንስድራቤት ይህቡ።

- > [45] አገልግሎት ንቐለዑን መንእሰያትን
- > [50] አገልግሎት ስድራቤታዊ ትምህርቲ (ኤዲካሲዮን ፋሚልያል)

ተሓዘቲ ቆልዑትን መጽንሐ ቆልዑት ድሕሪ ትምህርትን

መብዛሕትኦ ግዜ ስራሕ ዘሎዎም ወለዲ ኣብ ስራሕ ግዜኦም ንመሉእ መዓልቲ፣ ኣብ ናይ ምሳሕ ዕረፍቲ፣ ድሕሪ ትምህርቲ ወይ ክኣ ኣብ ቤት ትምህርቲ ዝዕጸወሉ እዋን ቆልዑት ዝሕዙሎም ሰብ የድልዮም።

ትነብሩሉ ኮሚዮን ብዛእባ ተሓዘቲ ቆልዑትን መጽንሐ ቆልዑት ድሕሪ ትምህርቲ ንዘለኩም ምርጫ ይሕብረኩም።

- > [51] ፌዴራሲዮን ፍሪቡርግ መዓልታዊ መጽንሐ ስድራቤት
- > [52] ፌዴራሲዮን ፍሪቡርግ ተሓዘቲ ቆልዑትን መጽንሐ ቆልዑት ድሕሪ ትምህርትን

ፔዲቡስ (Pédibus) ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ

ኣብ ዝተፈላለዩ ኮሚዩናት ፍሪቡርግ ንቐልዑ ብእግሮም ናብ ቤት ትምህርቲ ብወለዶም ንምውሳድ (ንምስናይ) ዝተዳለወ ስርዓት (Pédibus) ዝበሃል ኣሎ።

እዞም ቐልዑ ኣብ ውሱን ሰዓት ብታቤላ ዝተጸሓፈሎም መራኸቢ ቦትኦም ምስ ደቂ - ገዛውቶም ወይ ደቂ - ትምህርቶም ምስተራኸቡ ብሓደ ወለዲ ተኣሊዮም ናብ ቤት ትምህርቲ ይኸዱ። ነዞም ቐልዑ ወለዲ በብተራ ናብ ቤት ትምህርቲ የብጽሑዎም።

www.pedibus.ch

መዋእለ ሕጻናት (ካብ 4 ዓመት ንላዕሊ 1^ዞ-2^ዞ)

ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ነኣሸቱ ቐልዑ ካብ 2 ዓመቶም ጀሚሩ ብመጽንሐ ቐልዑት ወይ ከኣ ብመዋእለ ሕጻናት ከተሓዙ ይኸእሉ። መባእታ ቤት ትምህርቲ ምስ መዋእለ ሕጻናት ግዴታዊ ትምህርቲ ኮይኑ ካብ 4 ዓመቶም ይጀምሩ (système HarmoS/HarmoS-System)። ኣብ ' ዘ ኣድላይ ግዜ ' ዘ ደቅኹም እቲ ቀንድን ኣገዳስን ስኽነ ናይ ' ቲ ዝኩብርሉ ከባቢ (ዓዲ) ቋንቋ ምምሃር ይጀምሩ።

መባእታ ቤት ትምህርቲ (ካብ 6 ዓመት፣ 3^ዞ-8^ዞ)

መባእታ ቤት ትምህርቲ ካብ ደቂ 6 ዓመት ይጀምር። ናይ ትምህርቲ ስርዓቱ ከኣ ቋንቋ፣ ቐጽራ፣ ኣከባብያዊ፣ ሙዚቃ፣ ንጥፈት ምህዞ ከምኡ ' ውን ስፖርት ዝሓዘ እዩ። ኣብ 11-12 ዕድሜኦም (8^ዞ) ደቅኹም ካብ ስለስተ ዓይነት ክፍሊታት (cycle d'orientation/Orientierungsschule) ናብ ሓደ ካብዞም ስለስተ ዓይነት መምዘኒታት ተራእዮም ይምደቡ (ብሪኢቶ መምህር፣ ብውጽኢት ቀዳማይ ሰሚስተር፣ ብሪኢቶ ወለዲን ተመሃራይን)። በዚኦም ስለስተ ዓይነት መምዘኒታት እንተዘይተሰማሚዖም ከኣ ብወገን ቋንቋ ፈርንሳ ተዛረቡት ራብዓይ መምዘኒ ብቕዓቶም ዝፍትን ሓደ ፈተና ንኸገብሩ ይዕደሙ። ብወገን ቋንቋ ኣልሞ ተዛረቡት ድማ ኩሎም ተማሃሮ ንክእሉቶም ዝፍትን ፈተና ስጋብ 2021 ንኸገብሩ ይዕደሙ። ብመሰረት ዝረኸብዎ ውጽኢት ከኣ ዝምደብሉ ዓይነት ክፍሊ ይውሰን።

ማእከላይ ቤት ትምህርት - መመደቢ ክፍሊታት (ካብ 12 ዓመት 9^ኛ-11^ኛ)

ካብ 12-13 ዓመት ዕድሜኦም ደቅኹም ካብ ስለሱት ዓይነት ክፍሊ ናብ ሓደ ይምደቡ።

- > መሰረታዊ ኣድላይ ክፍሊ. (classes à exigence de base EB/Realklassen): ተመሃሮ ናብ ሞያዊ ትምህርት (apprentissage/Lehre) ንምቕዳል መሰረታዊ ፍልጠቶም ከሓይሉ ዘድልዮም።
- > ሓፈሻዊ ክፍሊ. (classes générales G/Sekundarklassen) ተመሃሮ ናብ ሞያዊ ትምህርት (apprentissage/Lehre) ከምኡ 'ውን ናብ ዝለዓለ ትምህርት ንምቕዳል ዘድልዮም።
- > ቕድመ ኮሌጅ ክፍሊ. (classes pré-gymnasiales PG/Progymnasialklassen) ተመሃሮ ናብ ዝለዓለ ትምህርት ንምቕዳል ዘድልዮም

ተመሃሮ ከም ውጺኢቶም ካብ ሓደ ዓይነት ክፍሊ ናብ ካልእ ዓይነት ክፍሊ ክሓልፉ ወይ ከኣ ክዘዋወሩ ይኽእሉ።

መምርሒታት ትምህርትን ሞያን

ቅድሚ መወዳእታ ዓመት ናይ ግዴታዊ ቤት ትምህርት (école obligatoire/Obligatorische Schule) ተመሃሮ ብዛዕባ ሞያዊ ትምህርትን ተሞክሮን (stage et formation/Praktikum- und Ausbildungen) ዝበለጸ ሓበሬታ ክረኽቡ ኣገዳሲ እዩ። ደቅኹም ካብዞም ተቀሪቦሎም ዘለው ዝተፈለገዎ ሞያዊ ትምህርትን ተሞክሮን ንምምራጽ ናይ ወለዲ ዓቢ ሓገዝ የድልዮም' ዩ። ሓደ ፍሉይ ብዓል ሞያ ኣማኻሪ መምርሒ ክትውከሱ ንምዕድ። ጸሓፊ ቤት ትምህርት ንናይ ከባቢኹም ማእከል መምርሒ፣ ትምህርትን ሞያን ኣድራሻ ይህበኩም።

ሓበሬታ ብናይ ወጻኣተኛ ቋንቋታት ንመምርሒ ትምህርትን ሞያን

(Informations en langues étrangères sur l'orientation/Informationen zur Berufsberatung in weiteren Sprachen)

ፈረንሳይ: www.orientation.ch

ኣልሞ: www.berufsberatung.ch

- > [53] ኣገልግሎት መምርሒ ሞያን ሞያዊ ትምህርትን ንመንእሰያት

ተማሃሮ ወጻእተኛታትን ተመሃሮ ቋንቋ ኢዲኦም ዘይኮነን

አብ ቤት ትምህርቲ ንዛረቦ ቋንቋ ንዘይዛረቡ ተመሃሮ ምስቲ ስፋዕ መደቦም ናይ ቋንቋ ትምህርትን ዘድልዮም ሓገዝ ይወሃቦም።

> [54] a) ክፍሊ ቋንቋ ፈረንሳ ተዛረብቲ

> [54] b) ክፍሊ ቋንቋ ኣልሞ ተዛረብቲ

አገልግሎት ግዴታዊ መምሃሪ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ሓጺር መጽሄት ሓበሬታን ፊልምን ብዝተፈላለዩ ቋንቋታት ተዳልዩ ንወጻእተኛታት ወለዲ ቀሪቡልኩም ኣሉ።

ደቅኹም ናይ መቐለ ሃገሮም ቋንቋን ትምህርትን ባህልን ብቆንስል ናይ ሃገርኩም ወይ ከኣ ብጣሕበረ - ኮም ዝተዳለወ ክሳተፉ ይኽእሉ።

www.fr.ch/osso

ካሪታስ ስዊስን (Caritas Suisse) ስድራቤታዊ ትምህርትን (Education familiale/ Familienbegleitung) ንቕድመ ቤት ትምህርቲ ህጻናትን ንወጻእተኛታት ወለዲምን፣ ቕድመ ምድላዎት (Ecoleplus) ንምጅማር ትምህርቲ የቕርብ።

www.educationfamiliale.ch

ካብ ቤተ - መጽሓፍቲ (Bibliothèque interculturelle LivrEchange/Interkulturelle Bibliothek LivrEchange) ብልዕሊ 200 ዓይነት ቋንቋታት ዝተጸሓፉ መጽሓፍቲ ከንልቃሕ ንኽእል።

> [19] ቤተ - መጽሓፍ ሊብራሪኤጃንኸ

14. ሞያዊ ትምህርትን ኣብ ሓደ ሞያ ዘተኮረ ፍሉይ ትምህርቲ (ካብ 15 ዓመት ንላዕሊ)

ናይ መሰልጠኒ ትካላት

ኣብ ውሽጢ ካንቶን ፍሪቡርግ ካብ 2,400 ንላዕሊ ዝኾኑ ትካላት ብልዕሊ 150 ዝኾኑ ንዝተፈለለዩ ሞያታት (apprentis/Lernende) ንናይ ሞያ ተማሃሮ ጃጺሮም ስልጠና ይህቡ።

ስዊስ፡ ብፈረንሳ ዱዋል «dual» ብኣልሞ ከኣ «duale» ዝበሃል ስርዓት ሞያዊ ስልጠና ኣለዎ። ተማሃሮ ብናይ ሞያዊ ወይ ከኣ ብካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ንምቅዳል ዝውስኑሉ እዩ ።

ሞያዊ ትምህርቲ ኣብ ትካላት (ካብ 15 ዓመት ንላዕሊ)

ናይ ሞያዊ ትምህርቲ ተማሃሮ ሓደ ወይ ክልተ መዓልቲ ኣብ ስሙን ኣብ ሞያዊ ቤት ትምህርቲ ከይዶም ይመሃሩ። ዝተረፉ መዓልታት ከኣ ናይ ስራሕ ተሞክሮ ንምምዕባል ኣብ ትካላት ይሰርሑ። ናይ ሞያዊ ትምህርቲ ተማሃሮ ኣብ ሓደ ትካል ብኮንትራት ወይ ከኣ ብስምምዕ ተጃጺሮም ስልጠና ይወሃቦም። ብዝሰርሑዎ ዓይነት ስራሕ ከኣ ደሞዝ ይኸፈሉ።

ብናይ ክልተ ዓመት ሞያዊ ትምህርቲ፡ ምስክርነት ፌዴራል ናይ ሞያዊ ትምህርቲ ይረኽቡ። (Attestation fédérale de formation professionnelle AFP/Eidgenössisches Berufsattest EBA) ብናይ ሰለስተ ወይ ኣርባዕተ ዓመት ሞያዊ ትምህርቲ ከኣ ሰርቲፊኬት ፌዴራል ደ ካፖሲቴ ይረኽቡ። (Certificat fédéral de capacité CFC/Eidgenössisches Fähigkeitszeugnis EFZ) እዚ ዲፕሎም ኣብ ሙሉእ ስዊስ ተፈላግነት ኣለዎ። ብተመሳሳሊ ተማሃሮ ምስ ሞያዊ ትምህርቲ ወይከኣ ድሕሪ ሞያዊ ትምህርቲ ፡ ቤት ትምህርቲ ምያዊ ብስለት (Maturité professionnelle/ Berufsmatura) ከመሃሩ ወይ ክቅጽሉ ይኽእሉ። እዚ ትምህርቲ ንሓደ ፍሉይ ላዕላዊ ቤት ትምህርቲ ንምቅዳል ዕድል ይህብ። (Haute école spécialisée HES/Fachhochschule FH)

መንገዱ ናይ ስልጠና ስርዓት ስዊስ

ፈረንሳ፡ www.fr.ch/sopfa

ኣልሞ፡ www.fr.ch/bea

ናይ ምያዊ ትምህርቲ ቦታ ንምድላይ

ፈረንሳ: www.orientation.ch

ኣልሞ: www.berufsberatung.ch

> [15] ኣገልጹት ምያዊ ትምህርቲ

ብደረጃ ዓለም ፍሉይ ዝኾነ
የኒሸርሰቲ ፍሪቡርግ

የኒሸርሰቲ ፍሪቡርግ ኣብ ዓለም
ካብ ዘለው የኒሸርሰቲታት፡
ሓደ ቤይኑ ብክልተ ቋንቋታት
ብፈረንሳን ኣልሞንን
ትምህርቲ ዝህብ ኣካል እዩ።

ካብ ካልእ ሃገራት ዝመጹ መንእሰያትን ንዓቕሙ - ኣዳም ዝበጽሑን

ካብ ካልእ ሃገራት ዝመጹ መንእሰያት ንላዕላዊ ቤት ትምህርቲ ወይ ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ክኣትዉ ዘይክእሉ፡ ብኣገልግሎት ናይ ምያዊ ቤት ትምህርቲ ዝተዳለወ ኮርስ (cours d'intégration/ Integrationskurse) ክወስዱ ይኽእሉ። ናይ 'H' ትምህርቲ ዕላማ፡ ናብ ምያዊ ትምህርቲ ንምርካብ ዝኣካዝ እዩ።

> [53] ኣገልግሎት መምርሒ ሞያን ስልጠናን ንመንእሰያት

ላዕላዊ ቤት ትምህርቲ ናይ ካልኣይ ደረጃ (ካብ 15 ዓመት ንላዕሊ)

ድሕሪ ግዴታዊ ቤት ትምህርቲ ተማሃሮ ናብ ቤት ትምህርቲ ሓፈሻዊ ፍልጠት፡ ቤት ትምህርቲ ንግዳዊ ስራሕ፡ ቤት ትምህርቲ ምያዊ ብስለት ወይክኣ ቤት ትምህርቲ ኮሌጅ ክሰጋገሩ ይኽእሉ።

ዓይነት ቤት ትምህርት	ዝወስዶ ጊዜ	ዓይነት ዲፕሎማ
ቤት ትምህርት ሐፊሻዊ ፍልጠት	3 ዓመት	ሰርተፊኬት ናይቤት ትምህርት ሐፊሻዊ ፍልጠት
ቤት ትምህርት ንግዳዊ ስራሕ	4 ዓመት	ሰርተፊኬት ፌዴራል ደ ካፖሲቴ (CFC/EFZ) + ምያዊ ብስለት ብንግዳዊ ስራሕ
ቤት ትምህርት ምያዊ ብስለት	4-5 ዓመት	ሰርተፊኬት ምያዊ ብስለት
ቤት ትምህርት ኮሌጅ	4 ዓመት	ሰርተፊኬት ብስለት ብኮሌጅ

ሞያዊ ብስለት (Maturité professionnelle/Berufsmaturität)

ፈረንሳይ: www.fr.ch/sopfa

ኣልሞ: www.fr.ch/bea

ኣገልግሎት ምምህር ላዕላዊይ ቤት ትምህርት ናይ ካልኣይ ደረጃ

(ቤት ትምህርት ሐፊሻዊ ፍልጠት፣ ቤት ትምህርት ንግዳዊ ስራሕ፣ ቤት ትምህርት ምያዊ ብስለትን ኮሌጅን)

www.fr.ch/s2

ዝለዓለ ትምህርት

ሰርተፊኬት ብስለት ብኮሌጅ ዘለዎም ተማሃሮ ናብ ዩኒቨርሲቲ፣ ናብ ቤት ትምህርት ፖሊቴክኒክ ፌዴራል ወይከኣ ናብ ፍሉይ ላዕላዊይ ቤት ትምህርት ከሰጋገሩ ወይ ትምህርቶም ክቕጽሉ ይኽእሉ፣ ናብ ፍሉይ ላዕላዊይ ቤት ትምህርት ንምቕጻል ግን ተወሳኺ ስታጅ ምግባር ወይከኣ ናይ መእተዊ መርመራ ክሕተት ይከኣል)። ንዝበለጸ ሓበሬታ ናብ ቤት ጽሕፈት ኣገልግሎት ምቕባልን ምምዘጋብን ናይ ዩኒቨርሲቲ ፍሪቡርግ ብምኻድ ክትውከሱ ትኽእሉ።

ሓደ ካብ ወጻኢ ሃገር ዝመጸ ሰብ ኣብ ናይ ሃገሩ ዩኒቨርሲቲ ትምህርቱ ክቕጽል እኳ እንተኸኣለ ኣብዚ ሃገር ግን ብቐጥታ ዩኒቨርሲቲ ትምህርቱ ክቕጽል ኣይከእልን እዩ።

ዩኒቨርሲቲ ፍሪቡርግ

www.unifr.ch

መምዘኒ ደረጃ ትምህርት ንምቕጻል ኣብ ዩኒቨርሲቲታት ሰዊጦ

www.swissuniversities.ch

ሐገዝ ናይ ገንዘብ ንትምህርትን ንስልጠናዊ ትምህርትን

ብዝተፈላለዩ መምዘኒ ኩነታት ሐገዝ ናይ ገንዘብ ንትምህርትን ንስልጠናዊ ትምህርትን ምርኩብ ይኸኣል እዩ። ብዛዕባ ' ዚ ሐገዝ ብቐጥታ ናብ ዝምልከቶ ማእከል ትምህርትን ስልጠና፣ ናብ ምምሕዳር ኮሚዮን ወይ ከኣ ኣገልግሎት ሐገዝ ንትምህርትን ንስልጠናን ብምኻድ ክርኩብ ይኸኣል።

> [55] ኣገልግሎት ሐገዝ ንትምህርትን ስልጠናን

መረጋገጺ ዲፕሎምን ናይ ምስክር ወረቆትን

ኣብ ሃገርኩም ዝሓዘኩሞ ዲፕሎምን ናይ ምስክር ወረቆትን ሕጋዊነት ንክረኩብ ኣብ ቤት ጽሕፈት ምምሕዳር ናይ ሞያዊ ስልጠና መጽናዕቲን ምርምርን ብምኻድ ግድን ክትዘራረቡ ኣለኩም።

መረጋገጺ ዓለም-ለኻዊ ዲፕሎማ

www.sbf.admin.ch

ኣብ ሃገርኩም ናይ 5 ዓመት ተሞክሮ ሞያዊ ስራሕ እንተለኩም ብዝተፈላለዩ መምዘኒ ኩነታት ተራእዮ ኣብ ሰዊስ ተፈላግነት ክረኩብ ይኸኣል። ንዝያዳ ሓበሬታ ንኣገልግሎት መምርሒ ምያ ከምኡ ' ውን ስልጠና ትምህርቲን ሞያን ንመንእሰያት ክትውከሱ ትኸኣሉ።

> [53] ኣገልግሎት መምርሒ ሞያን ስልጠና ንመንእሰያት

ምርግጋጽ ዝቐደመ ትምህርትን ሞያን

ፈረንሳ: www.fr.ch/sopfa

ኣልሞ: www.fr.ch/bea

ትምህርቲ ንመንእሰያትን ቀጻሊ ትምህርትን

ኣብ ሰዊስ ብዙሓት መንእሰያት ትምህርቲ ወይከኣ ሞያዊ ትምህርቲ ፍልጠቶም ንምምሕያሽ ከምኡ' ውን ኣደሸቲ ብቕዓት ንምውሳኽ ቀጻሊ ትምህርትን ስልጠናን ይከታተሉ። ኣደ - ኣደ ግዜ እዞም ስልጠናታት ብናይ ትካላት ፋይናንሳዊ (ገንዘባዊ) ኣገዝ ይኸፈል። ኣደ ሰራሕተኛ ብሞያዊ ስርሑ ትምህርቲ እንዳወሰኽ እንተኸይዱ ዝሕጎሉ ሰራሕ ናይ ምርካብ ዝበለጸ ዕድል ኣለዎ። ምስ ዘስረሓኩም ትካል ምዝርራብ ኣገዳሲ እዩ።

ቀጻሊ ስልጠና ኣብ ሰዊስ

ፈረንሳ: www.formation-continue.ch

ኣልግ: www.weiterbildung.ch / www.ausbildung-weiterbildung.ch

ሲት ኢንተርኔት ማእከል ውሽጣዊ ሞያታት ምምሳሌ

Site du Centre de perfectionnement interprofessionnel CPI/

Interprofessionelles Weiterbildungszentrum – IWZ

www.cpi.ch

15. ሐለዋ ባህርያዊ ተፈጥሮ

ጥዋር (poire/Birne) ብመቐረት ጥልያን

ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ሓረስቶት ካብ ቀደም ጀሚሮም ንእሽቶ ጥዋር «ጥዋር ኣቦትዚ» («Poire à Botzi») ኢሉም ዝጽውዕዎ ገረብ ጥዋር «grappe de poires» ዓይነት ፍሩታ ይዘርኡ። ብኣልዎ ከኣ ቢዩሽሊቢርን «Büschelbirne» ተባሂሉ ይጽዋዕ። ካብ 2007 ጀሚሩ እዚ ፍሩታ ብመበቐል መጻውዒ ስሙ (appellation d'origine protégée/ Geschützte geografische Ursprungsbezeichnung) ዝተሓለወ እዩ። መበቐሉ ርጉጽ ኣይኮነን። ገሊኡም ሰባት ናይ ፍሪቡርግ ሰራዊት ኣብ መበል 17 ክፍለ-ዘመን ካብ ናፖሊ ጥልያን ሒዞም ዝምጹ ኢዮም ይብሉ።

ነበርቲ ካንቶን ፍሪቡርግ ምክንኻን ቅርጺ መሬት፣ ናይ ህዝቢ ቦታታት ምክባርን ንባህርያዊ ተፈጥሮ ምሕላው፣ ዝለዓለ ተገዳስነት ይህቡ።

ዝተግቀበ ባህርያዊ ተፈጥሮአዊ ሃብቲ

ካንቶን ፍሪቡርግ ዓቢ ናይ ሕርሻ ባህሊ ኣለዎ። እዚ ካንቶን 3,7% ዝኸውን ካብ ህዝቢ ስዊስ ወኪሉ (2017)፣ 10% ዝኸውን ናይ ሕርሻ ፍርያት ንሙሉእ ስዊስ የቕርብ።

60% ዝኸውን መሬት ካንቶን ፍሪቡርግ ደማ ንኣገልግሎት ሕርሻ ይውዕል። ሳላ ምቹእ ዝኾነ ባህርያዊ ተፈጥሮ ፍርያት ሕርሻ፣ ሓረስቶት ፍሪቡርግ ንህዝቢ ዝተፈለለዩን ብሉጻት ፍርያት ብቀረባ ኣብ ናይ ጎደና ዕዳጋ ከተማን ሓውሲ ከተማን፣ ብቀጥታ ኣብ ግራቶም፣ ብተወሳኺ ኣብ ንግዲ ትካላት ከምኡ' ውን ኣብ ዓቢይቲ ደኳናት የቕርቡ። ናይ ሓረስቶት ንሕርሻዊ መሬቶም ብኣገባብን ብክንክንን ምጥቓም ንሙሉእ ካንቶን ፍሪቡርግ ጽኑይ ዝስተ ማይ ንክሕሉዎ ዓቢ ኣበርክቶ ይገብር።

ምክንኻን ቅርጺ መሬት

ካብ ዝሓለፈ ሚእቲ ዘመናት ጀሚሩ ሕርሻን ዳግመ-ምግራብ ልምዓት ንቅርጺ መሬት ፍሪቡርግ ኣልሚዒዎ ይርከብ። እዚ ስራሕ ዓቢ ኣኹብርት ይግብኡ። ግራት ብእግርኻ ኣቋሪጽካ ምኻድ፣ ኣግራብ ምቁራጽን ምጽልጻልን፣ ንእንሰሳታት ምፍርራሕን ከምዝገድሙ ምግባር ከምኡ' ውን ጓሓፍ ምድርባይ ወዘተ ኩልኩል እዩ።

ህዝባዊ ቦታታት ምክባር

ነፍሱ - ወክፍ ኮሚዮን አብ ህዝባዊ ቦታታት ከምኡ' ውን ምስ ካልኦት ሰባት ንገብሮ ባህሪያት ብናይ ሕጋዊ ስርዓት ኣገባብ ንህዝቢ ይሕብር። እዞ' ም ሕጋዊ ኣገባባት ንኣብነት ጎሓፍት ኣብ ግቡእ ቦትኦም ምጎሓፍ፡ ብዘይ ኣድላይነት ዝርብሽ ድምጺ ምግባርን ብተወሳኺ እንሰሳ - ዘቤት ከየሸግሩ እንታይ ክትገብር ከምዘለኩም ምፍላጥ ወዘተ እዮም። ነዚ ናይ ሕጋዊ ስርዓት ኣገባብ ቅዳሕ ኣብ ምምሕዳር ኮሚዮንኩም ክትሓቱ ትኽእሉ።

ንጎሓፍ ብዑደት መልክዕ ዳግማይ ምጥቃምን ምምስራሕን

ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ጎሓፍት ብጥንቃቄ ይፍለዩ። ኩሎም ኮሚዮናት ናይ መጎሓፊ ቦታ ከከም ዓይነት ጎሓፍት ዝፈለለይሉ ቦታታት ኣልዎም። ንኣብነት ጥርሙዝ፣ ወረቀት፣ ካርቶን፣ ፕላስቲክ፣ ሓጺ፣ ባትሪያት፣ ዘይቲ፣ ታኒካ፣ ኣልሚንየም፣ ባህርያዊ ጎሓፍት፣ ኤሌክትሮኒክስ ከምኡ' ውን መርዛማት ምህርቲ። ፍርቂ ዝኾኑ ጎሓፍት ንዳግማይ ምጥቃምን ምምስራሕን ይውዕሉ። ዝተረፉ ጎሓፍት ድማ ባህርያዊ ተፈጥሮ ንምሕላው ብኣገባብ ይቃጸሉ። ምምሕዳርኩም (ኮሚዮንኩም) ነቲ ግቡእ መጎሓፊ ቦታ ይሕብረኩም።

ጎሐፋት ምእካብ፡ ናይ ሰዊስ ፍሉይ ክእለት እዩ

ኣብ ሰዊስ 95% ካብ ጥርመገ፡ 90% ካብ ኣልሙኒየም ከምኡ ' ውን 80% ካብ ወረቆት ዝተኣከቡ ጎሐፋት ዳግማይ ብዑደት ተመስሪሖም ንኣገልግሎት ይውዕሉ።

ዳግማይ ንምምስራሕ ዘይክኣሉ ጎሐፋት

ኮሚዩንቲም ንዳግማይ ንምምስራሕ ዘይክኣሉ ናይ ገዛ ጎሐፍት ዝለዓለሉ (ዝጎሐፈሉ) መዓልቲ ይሕብረኩም። ናይ ኮሚዩናት መጎሓፊ ሳክ ፕላስቲክ ኣበይ ከምትረኽቡ፡ ኣበይን መዓስን ከምትጉሑፋ፡ ኮሚዩንቲም ይሕብረኩም። ዝበለጸ ሓበሬታ ኣብ ሲት ኢንተርኔት ኮሚዩን ተወክሱ። ከከም ትነብርሉ ኮሚዩን ንፍሉይ መጎሓፊ ሳክ ፕላስቲክ ወይክኣ ብሚዛን ጎሐፍ ንምጎሓፍ ግብሪ ትኸፍሉ። ሓደ - ሓደ ኮሚዩናት ዝተወሰነ ከም ብዝሒ ስድራ - ቤት ፍሉይ መጎሓፊ ሳክ ፕላስቲክ ብናጸ ይህቡ። ኣብ ገዛ ይኹን ኣብ ደገ ጎሐፍ ምቅዳል ብጥብቂ ዝተከልኸለ እዩ።

> [56] ኣገልግሎት ባህሪያዊ ተፈጥሮ

16. ተሳትፎ ኡብ ማሕበራትን ማሕበራዊ ህይወትን

መዘናግዕን ንትፈትውዎም ዝንባለታት ግዜ ምሃብ ኢድሊይቲ እዮም። ንምሕዳስ፣ ንኣፍልጦ፣ ንኣካለ ብቐዓት ክምኡ 'ውን ምስ ሓደሾቲ ሰባት ንምልላይ ዝሕገዙ እዮም።

ቅዱስ ኒኮላ :
(Saint-Nicolas/
Sankt Nikolaus)

ቅዱስ ኒኮላ፣ ናይ ሓንቲ ኡብ ቱርኪ ትርኲብ ሜሮር ትበሃል ከተማ ጳጳስ ኔሩ።

ቅዱስ ኒኮላ፣ ቅዱስ ሓላዊ ናይ ከተማ ፍሪቡርግ፣ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ፣ ናይ ባሕሪ ጉዕዞታት፣ ናይ ቆልዑ ክምኡ 'ውን ናይ ሓሰማ ስጋ ስራሕተኛታት ቅዱስ ተባሂሉ ዝፍለጥ እዩ።

ዓበይቲ በዓላት ናይ ፍሪቡርግ

ቀንዲ ዓበይቲ በዓላት ፍሪቡርግ ኡብ ወቕቲ ቀውዕን ክረምትን ይውዕሉ። ሓረስቶት ንጥሪቶም ኡብ በረኽቲ ቦታታት ንኣርብዓተ ወርሒ ድሕሪ ምጽንሖም ኡብ ወርሒ መስከረም - ጥቅምቲ ናብ ደምበ ይመልስዎም። እዚ ባህሊ ድማ ዴዛልፕ (la désalpe/Alpabzug) ተባሂሉ ይጽዋዕ። (Semsales, Charmey, Schwarzsee, Albeuve) ሲምሳል፣ ሻርሜ፣ ሸዋርትሴን ኣልቦውቭን ኡብ ዝተባህሉ ከተማታትን ሓውሲ ከተማታትን ኡብ ዝዳለው በዓል ዴዛልፕ ብምኽድ ክትሳተፉ ትኽእሉ። ብተወሳኺ ኡብ ወርሒ ምስከረም - ጥቅምቲ ናይ ሕርሻ ስራሕ ክምዘተወደኦ ዘፍልጥ ቤኒሻ (Bénichon/Kilbi) ተባሂሉ ዝጽዋዕ በዓል ብነበርቲ ካንቶን ፍሪቡርግ ይበዓል እዩ። ኡብ'ዚ በዓል ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ኣዝዩ ብዙሕን ዝተፈላለዩ ባህላዊ ምግቢ ስለዝዳሉ በዚ ኣጋጣሚ ክትጥዕሙ ትኽእሉ ኢኹም።

ኡብ ወርሒ ታሕሳስ ቀዳመይቲ ቀዳም ነበርቲ ከተማ ፍሪቡርግ ናይ ቅዱስ ኒኮላ በዓል የብዕሉ። ኡብ'ቲ ዕለት ሓደ ተመሃራይ ናይ ቅዱስ ኒኮላ ዓይነት ክዳን ተኸዲኑ ኡብ ልዕሊ ኣድጊ ተወጢሑ ኡብ ውሽጢ ከተማ ፍሪቡርግ እንዳተዛወረ ብሸኩቲ ንቐልዑ ይዕድል። ኡብ ካቴድራል ምስበጽሑ ብዛዕባ ኩነታት ዝሓለፈ ዓመት ሰላማዊ መደረ ይገብር። ኡብ'ዚ በዓል ኣስታት 30,000 ዝበጽሑ ሰባት ይሳተፉን ይዕጅብዎን።

ኡብ የካቲት ዝተፈላለዩ ከተማታት ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ንምፍናው ወቕቲ ክረምትን ንምቕባል ወቕቲ ቀውዕን በዓል ካርኒቫል (carnaval/Fasnacht) የብዕሉ።

ናይ ፍሪቡርግ ባህልን በዓለትን ብግቡኦ ንምፍላጥ
www.fr.ch/tradifri

ፍሉጣት ስፖርታዊ ንጥፊታት

ጉያ «ሞራ - ፍሪቡርግ»
«Morat-Friburgo»
ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ካብ 1933 ጀሚሩ ዝካየድ ውሩይ ቅድድም ጉያ እግሪ ኩልግዜ ዓመት - ዓመት ቀዳመይቲ ሰንበት ናይ ወርሒ ጥቅምቲ ልዕሊ 13'000 ዝኾኑ ሰባት ዝሳተፉሉ ካብ ሞራ ክሳብ ፍሪቡርግ 17,17 ኪ./ሜ ርሕቕት ዘለዎ ቅድድም ጉያ እግሪ እዩ።

www.morat-fribourg.ch

**«ስሎውኣፕ»
«slowUp»**

ብውልቁ፡ ብጉጅለ ከምኡውን ምስ ስድራቤትካ ሓደ ሙሉእ መዓልቲ መራኺ ቦታታት ንክትዛወሩ ሞተር ብዘይብሎም ተኸከርከርቲ (ብሽክለታ፡ ሮለር፡ ትሮቲኔት ወዘተ)።

www.slowup-gruyere.ch
www.slowup-murtensee.ch

ባህሉውን ስፖርታውን ህይወት

ባህሉውን ስፖርታውን ህይወት ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ዝሃፍተመ እዩ። ካንቶን ፍሪቡርግ ዓበይቲ ዝተፈለለየ ቤተ-መዘክርን መዘናግዒ ኣዳራሻትን ኣለዎ። ዝተፈለለየ ባህላዊ መደባት ድማ የእንግድ። ገለ ካብ 'ቶም ብደረጃ ዓለም ዝተፈልጡ ንኣብነት፡ ፌስቲቫል ዓለም - ለኻዊ ፊልም ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ (Festival international du film de Fribourg FIFF/Internationales Filmfestival Freiburg FIFF)፡ ዓለም - ለኻዊ ባህላዊ ናይ ሙዚቃ መደብን (Rencontres de folklore internationales RFI)፡ ዓለም - ለኻዊ ቤሉዋር ቦልወርክ ማለት ዘመናዊ ሰነ - ጥበብ (Belluard Bollwerk International) እዮም። ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ዝርከቡ ናይ ሙዚቃን ደርፊን ማሕበራት ኣዚዮም ብዙሓትን ብሉዳት እዮም። እዚ ካንቶን ንኩሉ ዕድመ ንስፖርታዊ ንጥፊታት መካየዲ ዝኸውን ብዙሕ ምርጫታት ኣለዎ። ካንቶን ፍሪቡርግ ብደረጃ ሃገር ፍሉጣት ዝኾኑ ክልተ ዓበይቲ ጋንታታት ኣለውዎ፡ ጋንታ ፍሪቡርግ ጎቴሮን ሆኪ ኣብ በረድ (Fribourg Gottéron)፡ ጋንታ ፍሪቡርግ ኦሎምፒክ ኩዕሶ ሰክዔት (Fribourg Olympic basket)። ሓበሬታ ናይ ኩሉ ዓይነት ባህሉውን ስፖርታውን ኣብ ኮሚዩንኩምን ወይ ከኣ ኣብ ቤት ጽሕፈት ቱሪዝምን ይርከብ።

ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ባህላዊ ህይወት

www.fribourgregion.ch
www.fribourg-culture.ch

ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ ስፖርታዊ ህይወት

www.fribourgregion.ch
www.afs-fvs.ch
www.fr.ch/sspo

ናይ እግሪ ጉዕዞ

ኣብ ሰዊስ ናይ እግሪ ጉዕዞ ኣዝዩ ተፈታዊ ዝኾነ ዓይነት ስፖርቲ እዩ። ንኣዋልድ፣ ንኣወዳት፣ ንዓቢይቲ፣ ንቆልዑ ክምእሉ ውን ንመንእሰይት ንምዝናይን ዝተፈለለዩ ክተማታት ወይ ክባቢታት ንምርኣይን ንምፍላጥን ዝሕግዝ እዩ።

ኣብ ውሽጢ ካንቶን ፍሪቡርግ ንጉዕዞ እግሪ ዝተዳለው ብዙሓት መንገዲታት ኣለው።

ናይ እግሪ ጉዕዞ

www.fribourgregion.ch

www.wanderland.ch

www.randosuisse.ch

**ኮሚዩናት ሳምፓ -
ገመይንሳም ኢን ደር
ገማይንደ**

(Communes sympas
- Gemeinsam in der
Gemeinde)

እዘን ዝስዕባ ኮሚዩናት ቢዩል፡ ዱዲንገን፡ ኤስታቫዬ ፍሪቡርግ ማርሊ፡ ሸሚተን፡ ከምኡ' ውን ሲኒሲል - ፍላማት «ኮሚዩናት ሳምፓ» እዮም (ኣብ 2018)። እዚ ኣቃውማ "ሓቢሮም ምንባር" ዘተባብዕ ኮይኑ ኣብ መንጎ ህዝብን ሰበ ስልጣናት ዘሎ ምትእስሳር ዩደልድል። ኮሚዩናት ሳምፓ - ገመይንሳም ኢን ደር ገማይንደ ናይ ኣገራን-ሳምፓ «agent-e-s sympas/ VernetzerIn+» ድሌት ንዘለዎም ነበርቲ ስልጠና ዮቕርብ። ካብ' ዞም ኮሚዩናት ኣብ ሓዲኡ ዲኹም ትንብሩ? ኣባል ኣገራን-ሳምፓ ኩኑ! ብከምዚ ኣብ ማሕበራዊ ህይወት ትሳተፉ፡ ፍልጠትኩም ተማዕብሉ ከምኡ' ውን ምስ ሓደሽቲ ሰባት ትላለዩ።

www.communes-sympas.ch
www.gemeinsam-in-der-gemeinde.ch

ማሕበራዊ ህይወት

ማሕበራት ብወለንታዊነት ድሌት፡ ብናጻ፡ ብሓባር ንምስራሕ ዝተበገሱ ውልቀ ሰባት ዝምስርቱዎም እዮም።

- > ናይ ሓባር ረብሓ ምህናጽ፡ ስፖርት፡ ባህሊ፡ ዝንባላ ወዘተ።
- > ድሌታትካ ምግላጽ፡ ወለዲ ናይ ተማሃሮ፡ ወጻኢተኛታት፡ ኣረጋውያን ወዘተ።
- > ኣብ ናይ ሃገር ማሕበራውን ቊጠባዊ ህይወትን ምስታፍ፡ ማሕበር ሰራሕተኛታት፡ ማሕበር ሰብ ሞያታት፡ ጉጅለ ድሌታት ወዘተ።

ስዊስ ናይ ትካላት ከምኡ' ውን ናይ ማሕበራት ሃገር እያ። ኣብ ስዊስ ዓሰርተታት ኣሸሓት ዝኾኑ ከምኡ ድማ ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ኣማኢት ዝኾኑ ማሕበራትን ትካላትን ኣለው።

እዘን ማሕበራት ኣብ ህይወት ካንቶን ፍሪቡርግ ዓብይ ኣበርክቶ ኣለወን፡ ገለ ኣብ ፍሪቡርግ ካብ ዝርከባ ማሕበራት ከኣ ጉጅለ ስፖርተኛታት፡ ባህላዊ ማእከላት፡ ማሕበር ምትእኽኻብ ወጻኢተኛ ሃገራት ማሕበረኮም ወዘተ። ናይ ሓደ ማሕበር ኣባል ምኃን ንምውህሃድ ከባቢያዊ ማሕበራዊ ህይወትን ነበርቲ ፍሪቡርግ ንምልላይ ይሕግዝ። ኩለን ማሕበራት ንዝኾነ ዝተገደሰ ሰብ ማዕጸኣን ኩፋት እዩ። ተወሳኺ ሓበሬታ ናይ ኣብ ከባቢኹም ዝርከባ ማሕበራት እንተደሊኹም ናብ ቤት ጽሕፈት ምምሕዳርኩም ተወክሱ።

ወለንታዊ ንጥፊታት

ኣብ ስዊስ ከምኡ' ውን ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ወለንታዊ ተግባራት ዓቢ ቦታ ኣለዎም።

ኣብ ሃገርና ሓደ ርብዒ ዝኾነውን ቊጠሚ ነበርቲ ህዝቢ፡ ዕድሚኦም 15 ዓመት ወይ ልዕሊኡ ዝኾኑ ሰባት እንተተወሓደ ኣብ ሓደ ወለንታዊ ንጥፊት፡ ብማሕበራት ዝተዳለወ ወይ ብውልቁ ይገብሩ እዮም።

ወለንታዊ ንጥፊታት ንናጻ ግዜኩም ንሕብረተ-ሰብ ምብርካት፡ ሓደሽቲ ተሞክሮ ንምርካብ ከምኡ' ውን ሓደሽቲ ሰባት ንምልላይ ይሕግዝ። ኣብ ወለንታዊ ንጥፊታት ክሳተፉ ንዝደልዩ ሰባት

ንዝፈልጥዎም ሰባት ብምሕታት ወይ ከኣ ኣብ ሬዞ ቤኔቮላ ኔትወርክ ፍሪቡርግ ብምውክስ፡ ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ዘለዎ ወለንታዊ ንጥፈታት ንዝደለይዎም ኣካላት ብቀሊል ክረኽቡ ይኽእሉ።

> [57] ሬዞ ቤኔቮላ ኔትወርክ ፍሪቡርግ ፍራይቡርግ

ሃይማኖታዊ ህይወት

ቅዋም ካንቶን ፍሪቡርግ ናይ ንቕሓት ናጽነት ከምኡ 'ውን ሃይማኖታዊ ናጽነት ውሕስነት ይሕልው። ነብስ - ወክፍ ሰብ ምእማን ወይ ዘይምእማን ከምኡ 'ውን ንዝኣመነሉ ሃይማኖት ምስዓብን ምግልጋልን መሰል ኣለዎ። ነዚ መሰል 'ዚ ዝኾነ ኣካል ይኹን ሰብ ክግህሶ ኣይክእልን። ነብስ - ወክፍ ውልቀ - ሰብ ብናይ እምነቱ መሰረት ሃይማኖታዊ ናጽነቱ ብናጽነት ናይ ምንቅስቃስ መሰል ኣለዎ።

ናይ ካንቶን በዓል ስልጣን ኣብ ውሽጢ ሕብረተ - ሰብ ዘለዉ ቤተ - ክርስትያናት ከምኡ 'ውን ሃይማኖታዊ ማሕበራት ኣድላይ ተራ ከምዘለዎም ይኣምን። ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ድሕሪ ካቶሊኽን ፕሮቴስታንትን ናይ ምስልምና ሃይማኖት ማሕበረሰባት ኣብ ስልሳይ ደረጃ ይርከቡ። 100 ዝበጸጉ ካልኦት ሃይማኖታዊ ጉጅለታት 'ውን ኣለው። ኩሎም ሃይማኖታዊ ማሕበራት ውሽጣዊ ፍልልዮም ብምዝርራብ፡ ኣብ ሞንጎኦም ሰላም ንክሕልው፡ ድሌት ናይ ኩሎም ሰብ ስልጣናት እዩ።

ቤተ - ክርስቲያን ካቶሊኽ ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ

www.cath-fr.ch

ቤተ - ክርስቲያን ተሓድሶ ወንጌላዊ ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ

www.ref-fr.ch

ማሕበር ሙስሊም ናይ ፍሪቡርግ

www.uamf.ch

ማሕበረኮም ኣይሁድ ናይ ፌዴራሲዮን ሰዊስ

www.swissjews.ch

17. ናይ ዜጋታትን ተቐማጦን ፖለቲካዊ ህይወት

ናይ ስዊስ ዲሞክራሲ፡ ሓሳብካ ብናጽነት ንምግልጽ ወይ ከኣ ንምዝራብ ከምኡ 'ውን ኣብ ጉዳይት ህዝቢ ንክትሳተፍ ብዙሕ ዕድላት ይህብ።

ቀጥታዊ ዲሞክራሲ. (démocratie directe/Direkte Demokratie)

ስዊስ ካብ 'ተን ኣብ ዓለም ዝያዳ ህዝባዊ ተሳትፎ ዲሞክራሲ ዘለወን ሃገራት ሓንቲ እያ። መሰል ፖለቲካ ከምኡ 'ውን መሰል ህዝቢ ተባሂሎም ዝጽውፁ ዝተራላለዩ መሰላት ኣለው። ንኣብነት መሰል ናይ ምምራጽን ተመራጽን፡ መሰል ተብግሶ (droit d'initiative/Initiativrecht)፡ መሰል ምድጋፍን ወይ ምቅዋምን (référendum/Referendum) ወዘተ። ህዝቢ ቅዋም ንምምሕያሽ ወይ ንምቅያር ከምኡ 'ውን ቤት-ምክሪ ንዝነደፎ ሕጊ ንምቅዋም መሰል ኣለዎ። ኣብ ስዊስ ብዛዕባ ሉዓላውነት ከንዛረብ ከለና ሉዓላዊ ማለት ህዝቢ ማለት እዩ።

መሰል ፖለቲካ ብሰለስተ ደርብታት ዝቐመ'ዩ፡ ኮንፌዴሬሲዮን፡ ካንቶናትን ኮሚዩናትን፡ ካንቶን ፍሪቡርግ 'ውን ብተመሳሳሊ ብናቱ ስልጣን ፖለቲካዊ ደርቢ፡ መሰል ተብግሶን፡ መሰል ምድጋፍ ወይ ምቅዋም ኣለዎ። (droit d'initiative et de motion populaire/Initiativrecht und das Recht auf Volksmotion)። ህዝቢ ስዊስ ኣብ ወሽጢ ዓመት ብተደጋጋሚ ንምምራጽ ብኮንፌዴሬሲዮን ይዕደም። ካንቶናትን ኮሚዩናት 'ውን ብተመሳሳሊ ግዜ ምስ ናይ ኮንፌዴሬሲዮን ናይ ባዕሎም ምርጫ የካይዱ። ኮንሰይ ፌዴራል ማለት መንግስቲ ስዊስ ማለት ኾይኑ ብቤት-ምክሪ ወይ ብፓርላማ ከኣ ይምረጽ። ቤት-ምክሪ ወይ ፓርላማ ብህዝቢ ተመሪጹ ኣብ ክልተ ይምቀል፡ ኮንሰይ ናሲዮናልን ኮንሰይ ዲ / ዜ ኤታ ተባሂሎም ከኣ ይጽውፁ (Conseil national et Conseil des Etats/Nationalrat und Ständerat)።

አካላት ፖለቲከኛታት

ብህዝቢ ዝተመርጹ ቦዓል ሞያ ፖለቲከኛታት ኮንሰይ «Conseil/Rat» ተባሂሎም ይጽውቡ። ናይ ኮንሰይ ግደ ወይ ተራ፡ ሓሳብ ምቕራብ፡ ክትዕ ምክያድ፣ ምውሳኔ፣ መምርሒ ግብራዊ ምግባር ከምኡ' ውን ንድፊ ምንዳፍን እዩ። ህዝቢ ከኣ ነቲ ንድፊ ክቕበሎን ክክእልን ይኽእል።

ሰለስተ ናይ ስልጣን ደርቢታት

ብገምጋም ኣርባዕተ ጊዜ ኣብ ዓመት ነበርቲ ፍሪቡርግ ኣብ ዝተፈለለዩ ጉዳያት ምርጫታት ንክመርጹ ይዕደሙ። ንኣብነት

- > ብኮሚዩናል፡ ንኣብነት፡ ናይ መዘናግዒ ኣዳራሽ ንምህናጽ።
- > ብካንቶናል፡ ንኣብነት፡ ናይ ቢንቶ ፖያ ምህናጽ (Pont de la Poya/Poyabrücke)።
- > ብፌዴራል፡ ንኣብነት፡ ሓዲሽ ሕጊ ብዛዕባ ሓገዝ ገንዘብ ንቆልዑን ንምጽዳቕ።

	ናይ ሰብ - ስልጣናት ተወክልቲ አካላት ኣብ ክልተ ይኸፈሉ፡ ወሳኒ ሰብ - ስልጣንን ፈ.ዳሚ ሰብ - ስልጣንን (Pouvoir législatif/Legislative) (Pouvoir exécutif/Exekutive)	
ብኮሚዩን ፍሪቡርግ	ቤት - ምክሪ ኮሚዩናል ወሳኒ ሰብ - ስልጣናት (Assemblée communale ou Conseil général/Gemeindeversammlung oder Generalrat)	ኣመሓደርቲ ኮሚዩናል ፈ.ዳሚ ሰብ - ስልጣን (Conseil communal/Gemeinderat)
ብካንቶን ፍሪቡርግ	ቤት - ምክሪ ካንቶናል ወሳኒ ሰብ - ስልጣናት (Grand Conseil/Grosser Rat)	ኣመሓደርቲ ካንቶናል ፈ.ዳሚ ሰብ - ስልጣናት (Conseil d'Etat/Staatsrat)
ብኮንፌዴራሊዮን ሰዊስ	ሃገራዊ ኣባላት ቤት - ምክሪ ወሳኒ ሰብ - ስልጣናት (Conseil national/Nationalrat) ተወክልቲ ካንቶናት ወሳኒን ፈ.ዳምን ሰብ - ስልጣናት (Conseil des Etats/Ständerat)	መራሕቲ መንግስቲ ስዊስ ፈ.ዳሚ ሰብ - ስልጣናት (Conseil fédéral/Bundesrat)

ኩልግዜ ድሕሪ ኣርባዕተ ወይ ሓምሽተ ዓመት ኣመሓደርትን ቤት - ምክሪ ናይ ኮሚዩናል፣ ናይ ካንቶናል፣ ናይ ፌዴራል ከምኡ ' ውን ኣመሓደሪ ንኡስ - ዞባ ከም ብሓድሽ ይምረጽ።

ፍትሒ ናይ ፍሪቡርግን ስዊስን

ፍትሒ. (la justice/die Justiz) ካብ ፖለቲካዊ ስልጣን ናጻ ኮይኑ ሳልሳይ ስልጣን ተባሂሉ ምስቶም ክልተ ስልጣናት (ወሳንን ፈጻሚን ስልጣናት) ይጽዋዕ። (pouvoirs exécutifs et législatifs/Legislative und Exekutive) ኣብ ስዊስ ሰለስተ ዓይነት ቤት ፍርዲ ወይ ከኣ ኣካላት ናይ ስልጣን ኣለዉ። (types de juridictions ou d'organes du pouvoir judiciaire/Arten von Gerichtsbarkeiten oder von Gerichtsorganen)

- > ፍትሒ ኣብ መንጎ ውልቀ - ሰባት ንዝፍጠር ግጭታት፣ ኣብ ቤት ፍርዲ ሲቪል (juridictions civiles/Zivilgerichtsbarkeit)
- > ፍትሒ ናይ ገበን ዝፈጸመ ወይ ዝፈተነ፣ ኣብ ቤት ፍርዲ ገበነኛታት (juridictions pénales/ Strafergerichtsbarkeit)
- > ፍትሒ ኣብ መንጎ ውልቀ - ሰባትን ኣመሓደርቲ ወይ መንግስትን፣ ኣብ ቤት ፍርዲ ምምሕዳራዊ ስልጣን (juridictions administratives/Verwaltungsgerichtsbarkeit)

ካንቶን ፍሪቡርግ ሸውዓተ ንኡስ - ዞባታት ከምኡ ' ውን ሸውዓት ቤት ፍርዲ ኣለዎ (Tribunaux d'arrondissement de districts/Bezirksgerichte)። እዞ ' ም ቤት ፍርዲ ናይ መጀመርታ ሲቪልን ገበን ብዝምልከት ጉዳያት ዝፈርዱ እዮም።

ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ናይ ጉዳያት ፍትሒ ሲቪል፣ ፍትሒ ገበን ከምኡውን ፍትሒ ኣብ መንጎ ውልቀ - ሰባትን ኣመሓደርትን ወይ መንግስትን ዝለዓለ ስልጣን ዘለዎ ናይ ካንቶናል ቤት ፍርዲ እዩ (Tribunal cantonal/Kantonsgericht)። እዚ ቤት ፍርዲ ካንቶናል ከኣ ብናይ መጀመርታ ቤት ፍርዲ ናይ ንኡስ - ዞባታት ንዝተፈርዱ ፍርድታት ይግባይ ከምኡውን ብኣመሓደርቲ ንዝተወሰኑ ጉዳያት ንምቕዋም ንሓተሉ ወይ ንኸደሉ ቤት ፍርዲ እዩ።

ቤት ፍርዲ ፌዴራል (Tribunal fédéral/Bundesgericht) ከኣ ናይ መጨረሻታ ስልጣን ናይ ፍትሒ ኮይኑ ጉዳይት ኣብ መንጎ ውልቀ - ሰባት፣ ኣብ መንጎ ካንቶናት፣ ኣብ መንጎ ውልቀ - ሰባትን ካንቶናት፣ ኣብ መንጎ ኮንፌዴራሲዮንን ኣመሓደርቲ ከምኡ ' ውን ኣብ መንጎ ኮንፌዴራሲዮንን ካንቶናትን ንዝገጥም ግጭት ፍርዲ ይህብ።
ቤት ፍርዲ ፌዴራል መሰላት ቅዋም ንክኸበሩ ውሕስነት ይህብ (ኣብ ምዕራፍ 5 መሰላትን ግቡኣትን ተመልከት)።

ስልጣን ናይ ፍትሒ ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ

www.fr.ch/pj

ናይ ምምራጽ መሰል ዘለዎም ወጻእተኛታት

ኣብ ኮሚዩን ፍሪቡርግ ዳርጋ 16'000 ዝኾኑ ናይ ምምራጽ መሰል ዘለዎም ወጻእተኛታት ኣለው። እዚ ማለት ከኣ ካብ ሙሉእ መረጻቲ ኮሚዩን ፍሪቡርግ 10% እዩ። ንገምጋም ካብ ኩሎም ነበርቲ ወጻእተኛታት ኮሚዩን ፍሪቡርግ ሓደ ካብ ክልተ ዝኾውን ናይ ኮሚዩናል ፖለቲካ መሰል ኣለዎ።

ፖለቲካዊ መሰላት ንወጻእተኛታት

ዜግነት ስዊስ ንዘይብሎም ከንሶም ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ ልዕሊ ሓሙሽተ ዓመት ዝተቐመጡ፣ መንበሪ ፈቓድ ሴ (permiss C/ Ausweis C) ዘለዎም ወጻእተኛ ዜጋታት ኣብ ጉዳይ ኮሚዩናል፣ ከም ዜጋ ስዊስ ማዕረ መሰል ናይ ምምራጽ ኣለዎም። ሕጋዊ መምረጺ መለክዒታት እንተተማሊኡም ኣብ ናይ ምርጫ ኽፍሊ ምምዘጋብ ኣየድልዮምን' ዩ። ኣብ እዋን ምርጫ ናይ መምረጺ ወረቓቕቲ ብኣድራሽኦም ይሰደዱሎም። መንበሪ ፈቓድ ሴ ዘለዎም ወጻእተኛ ዜጋታት ንኮሚዩን ዝምልከት ጉዳይት ድምጺ ምሃብ፣ ናይ ህዝቢ ኣኼባታት ምስታፍ፣ ናይ ቤት ምኽሪ ኣባላት ምምራጽ ከምኡ' ውን ባዕሎም ከም ተመረጽቲ ኮይናም ክሳተፉ ይኽእሉ።

ካልኣት መንገድታት ፖለቲካዊ ተሳትፎ

ብተወሳኺ ፖለቲካዊ መሰላት ዝተፈለለዩ ካልኣት መንገድታት ፖለቲካዊ ተሳትፎ ከም ኣብ ውሽጢ ማሕበረሰባዊ ህይወት ብምንቕስቓስ ናይ መጻኢ ኹነታት ንምቕያር፣ ንኣብነት ብሓደ ጉጅለ ወይ ከኣ ብናይ ዝዛውቲ ማሕበር ወዘተ ተወዲቡ ናይ ህዝቢ ድሌት ምትግባር፣ ዝኣመሰሉ ብዙሓት ናይ ምንቕስቓስ ዕድላት ኣለዉ (associations de quartiers/Quartiersvereine)። ከም ኩሎም ዜጋታት ስዊስ ሓደ ወጻእተኛ ዓቢ ይኹን ንእሽተይ ናይ ምሕታት መሰል (droit de pétition/Petitionsrecht) ኣለዎ። እዚ ናይ ምሕታት መሰል ከኣ ንሰበ ስልጣናትን ንኣምሓደርትን ብቐጥታ ሕቶኻ ንምቕራብ፣ ሓሳብኻ ንምሃብ፣ ቕሬታ ወይ ነቕሬታ ንምቕራብ መሰል ይህብ። ናይ ምሕታት መሰል ብመንግስቲ ኣካላት ንዝተወሰኑ ውሳኔታት ተጽዕኖ ክገብር ይኽእል።

> [58] ዋና ዋና ፖለቲካዊ ኣካላት ኣብ ወሽጢ ካንቶን ፍሪቡርግ

ዜግነት ናይ ሰዊስ

ዜግነት ናይ ሰዊስ ንምሓዝ ውልቃዊ ምርጫ ወይ ከኣ ድሌት እዩ። ዜግነት ሰዊስ ንምርካብ ንክእለሉ ሚዛናት ብኸገረ ተወሲኖም እዮም። ኣብ ካናንቶን ፍሪቡርግ ዓመታዊ 1000 ዝኾኑ ሰባት ዜግነት ሰዊስ ይረኽቡ። ዜግነት ሰዊስ መሰል ናይ ምምራጽን ተመራጽን ኣብ ጉዳያት ኮሚዩናል፣ ካንቶናል ከምኡ'ውን ፌዴራል ይህቡ።

> [42] ኣገልግሎት ተቋማት ህዝባዊ ጉዳያት፣ ክፍሊ ዜግነትን ኤታ ሲቪል

ዜግነት ሰዊስ ተቐባልነት ዝረኽቡ ሰባት ሰበ ስልጣን ካንቶናል ብዘዳለውዎ ናይ ኣቐባብላ ዕድመ ምስታፍ ግዴታ ኣለዎም። ኣብ'ዚ ናይ ኣቐባብላ ዕድመ ሓደሽቲ ዜግነት ሰዊስ ዝተቐበሉ ሰባት እዚ ዝስእብ ቻለ-መሓላ ይገብሩ። «ንቅዋም ናይ ፌዴራል ከምኡ'ውን ንቅዋም ናይ ካንቶናል እሙን ንሙኸን ቃል ይኣቱ። ኣብ ኩሉ ኩነታት ንመሰላትን ንነጻን ልኡላዊነት ናይ ሓዳሽ ሃገረይ፣ ብቅኑዕን ብተኣማኝነት ብግቡእ የገልግል»።

18. ጠቅምቲ ዝርዝር ኣድራሻታት

- [1] ቤት ጽሕፈት ምውህሃድ ናይ ሰደተኛታትን ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንዓሌትነትን
Bureau de l'intégration des migrant-e-s et de la prévention du racisme IMR
Fachstelle für die Integration der MigrantInnen und für Rassismoprävention IMR
Grand-Rue 26, 1700 Fribourg
026 305 14 85, integration@fr.ch, www.fr.ch/imr

- [2] ኣገልግሎት ማሕበራዊ ስጉምቲ
Service de l'action sociale SASoc
Kantonales Sozialamt KSA
Route des Cliniques 17, Case postale, 1701 Fribourg
026 305 29 92, sasoc@fr.ch, www.fr.ch/sasoc

- [3] ክፍሊ ማሕበራዊ ምትእስሳር
Secteur de la cohésion sociale
Sektor des Gesellschaftlichen Zusammenhaltes
Administration générale
Place de l'Hôtel-de-Ville 3, 1700 Fribourg
026 351 71 06, Cohesion.Sociale@ville-fr.ch,
www.ville-fribourg.ch/cohesion_sociale

- [4] ናይ ምውህሃድ ተወካልቲ
Délégué-e à l'intégration
Delegierte/r für die Integration
Administration communale
Grand-Rue 7, Case postale 32, 1630 Bulle
026 919 18 00, secretariat@bulle.ch, www.bulle.ch/fr/integration

- [5] ኣገልግሎት ህዝብን ወጻኢተኛታትን
Service de la population et des migrants SPoMi
Amt für Bevölkerung und Migration BMA
Route d'Englisberg 11, 1763 Granges-Paccot
026 305 14 92, spomi@fr.ch, www.fr.ch/spomi

-
- [6] **ፍሪቡርግ ፑር ቱስ (ሐብሬታታት መወከሲ ቦታ)**
Fribourg pour tous FpT
Freiburg für alle FfA
Route du Criblet 13, 1700 Fribourg
0848 246 246, fribourgpourtous@fr.ch, www.fr.ch/fpt
- [7] **ቀንዲ ናይ ፍሪቡርግ ኃይላታት**
› La Liberté
Boulevard de Pérolles 42, Case postale 208, 1705 Fribourg
026 426 44 11, redaction@laliberte.ch, www.laliberte.ch
› FreiburgerNachrichten
Boulevard de Pérolles 42, Postfach 576, 1701 Freiburg
026 426 47 47, fn.redaktion@freiburger-nachrichten.ch,
www.freiburger-nachrichten.ch
› La Gruyère
Rue de la Léchère 10, Case postale 352, 1630 Bulle 1
026 919 69 00, redaction@lagruyere.ch, www.lagruyere.ch
- [8] **ዞባዊ (ከባቢያዊ) ራዲዮታት**
Radio Fribourg/Freiburg
Rue de Romont 35, Case postale 1312, 1701 Fribourg
026 351 51 00, radiofr@radiofr.ch, www.radiofr.ch
- [9] **ዞባዊ (ከባቢያዊ) ቴሌቪዥን**
La Télé
Boulevard de Pérolles 36, Case postale 205, 1705 Fribourg
058 310 05 05, contact@latele.ch, www.latele.ch
- [10] **ግእክል ርክብ ስዊሳውያንን - ወጻእተኛታትን ፍሪቡርግ**
Centre de contact Suisses-Immigrés CCSI Fribourg
Kontaktstelle SchweizerInnen-AusländerInnen Freiburg
Rue des Alpes 11, Case postale 366, 1701 Fribourg
026 424 21 25, info@ccsi-fr.ch, www.ccsi-fr.ch

- [11] ካሪታስ ሰዊስ፣ ቤት ጽሕፈት ናይ ሕጋዊ ኣማኸርቲ ኣብ ፍሪቡርግ
 Caritas Suisse, Bureau de consultations juridiques à Fribourg BCJ
 Caritas Schweiz, Juristische Beratung für Asylbewerber in Freiburg BCJ
 Boulevard de Pérolles 55, Case postale 11, 1705 Fribourg
 026 425 81 02, www.caritas.ch
- [12] ፍሪ-ሳንቲ - ኤስፓስ ደ ስዎ
 Fri-Santé – Espace de soins
 Fri-Santé, Raum für Behandlung
 Boulevard de Pérolles 30, 1700 Fribourg
 026 341 03 30, info@frisante.ch, www.frisante.ch
- [13] ምክብባር «ሰ ሬስፔክቲ - ሬስፔክት ፍዩር ኣለ», ኣገልግሎት ኣማኸርትን ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንዓሌትነት ኣብ ካንቶን ፍሪቡርግ፣ ካሪታስ ሰዊስ፣ ክፍሊ ፍሪቡርግ
 «se respecter – Respekt für alle», Service de consultation et de prévention du racisme dans le canton de Fribourg, Caritas Suisse, Département Fribourg
 «se respecter – Respekt für alle», Anlaufstelle für Rassismuserberatung und -prävention im Kanton Freiburg, Caritas Suisse, Abteilung Freiburg
 Boulevard de Pérolles 55, Case postale 11, 1705 Fribourg
 026 425 81 00, serespecter@caritas.ch, www.serespecter.ch
- [14] a) ክፍሊ ተዛረብቲ ቋንቋ ፈረንሳይ፡ ኣገልግሎት ቤት ትምህርቲ ናይ ቋንቋ ፈረንሳይ ተዛረብቲ
 Service de l'enseignement obligatoire de langue française SENOF
 Rue de l'Hôpital 1, Case postale, 1701 Fribourg
 026 305 12 27, senof@fr.ch, www.fr.ch/osso
- [14] b) ክፍሊ ተዛረብቲ ቋንቋ ጀርመን፡ ኣገልግሎት ቤት ትምህርቲ ናይ ቋንቋ ጀርመን ተዛረብቲ
 Amt für deutschsprachigen obligatorischen Unterricht DOA
 Spitalgasse 1, Postfach, 1701 Freiburg
 026 305 12 31, doa@fr.ch, www.fr.ch/osso
- [15] ኣገልግሎት ሞያዊ ትምህርቲ
 Service de la formation professionnelle SFP
 Amt für Berufsbildung BBA
 Derrière-les-Remparts 1, 1700 Fribourg
 026 305 25 00, sfp@eduf.fr.ch, www.fr.ch/sfp

-
- [16] **ማሕበር ምንባብን ምጽሓፍን – ክፍለ ፍሪቡርግ**
Association Lire et Ecrire – Section de Fribourg
Verein Lesen und Schreiben, Sektion Freiburg
Rue St-Pierre 10, Case postale 915, 1701 Fribourg
026 422 32 62, fribourg@lire-et-ecrire.ch, www.lire-et-ecrire.ch
- [17] **ቀዳሕ - መስቀል ፍሪቡርግ፣ ትምህርቲ «ናብራ ኣብ ሰዊስ»**
Croix-Rouge fribourgeoise: Cours «Vie en Suisse»
Freiburgisches Rotes Kreuz: Kurs «Leben in der Schweiz»
Rue G.-Techtermann 2, Case postale 279, 1701 Fribourg
026 347 39 70, langues-sprachen@croix-rouge-fr.ch, www.croix-rouge-fr.ch
- [18] **ኣገልግሎት ናይ ሓባር ኣተርጎምቲ «ስ ኮምፕሮኒድር» ካሪታስ ሰዊስ ክፍለ ፍሪቡርግ**
Service d'interprétariat communautaire «se comprendre»,
Caritas Suisse, Département Fribourg
Interkultureller Dolmetscherdienst «se comprendre»,
Caritas Schweiz, Abteilung Freiburg
Boulevard de Pérolles 55, Case postale 11, 1705 Fribourg
026 425 81 30, secomprendre@caritas.ch, www.secomprendre.ch
- [19] **ቤተ - መጽሐፍ ሊብራሪኤጃንኾ**
LivrEchange, Bibliothèque interculturelle
LivrEchange, Interkulturelle Bibliothek
Avenue du Midi 3-7, 1700 Fribourg
026 422 25 85, info@livrechange.ch, www.livrechange.ch
- [20] **ማሕበር ቦታ ደቂ - ኣንስትዮ**
Association espacefemmes
Verein frauenraum
Rue Saint-Pierre 10, 1700 Fribourg
026 424 59 24, info@espacefemmes.org, www.espacefemmes.org
- [21] **ቤት ጽሕፈት ኣገልግሎት ናይ መንበሪ ኣባይቲ**
Service du logement SLog
Wohnungsamt WA
Boulevard de Pérolles 25, Case postale 1350, 1701 Fribourg
026 305 24 13, slog@fr.ch, www.fr.ch/slog

-
- [22] **ማሕበር ተኸረይቲ ኣባይቲ ስዊስ – ክፍሊ ፍሪቡርግ**
Association suisse des locataires ASLOCA – Section fribourgeoise
Association suisse des locataires (ASLOCA), Sektion Freiburg
Secrétariat administratif, Case postale 18, 1774 Cousset
0848 818 800, www.asloca.ch
- [23] **ማሕበር ተኸረይቲ ኣባይቲ ስዊስ – ክፍሊ ኣልሞ ፍሪቡርግ**
Mieterinnen- und Mieterverband Deutschfreiburg
Case postale 41, 3185 Schmitten
0848 023 023, mieterverband.deutschfreiburg@gmx.ch, www.mieterverband.ch
- [24] **ቤት ጽሕፈት መንግስቲ ምድርን ባሕርን ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ**
Office de la circulation et de la navigation du canton de Fribourg OCN
Amt für Strassenverkehr und Schifffahrt des Kantons Freiburg ASS
Route de Tavel 10, Case postale 192, 1707 Fribourg
026 484 55 55, info@ocn.ch, www.ocn.ch
- [25] **ኣገልግሎት ናይ ግብረ ካንቶን**
Service cantonal des contributions SCC
Kantonale Steuerverwaltung KSTV
Rue Joseph-Piller 13, Case postale, 1701 Fribourg
026 305 33 00, scc@fr.ch, www.fr.ch/scc
- [26] **ኣገልግሎት ናይ መተካእታ ሓገዝ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ**
Caisse de compensation du canton de Fribourg CCCFR
Ausgleichskasse des Kantons Freiburg AKFR
Impasse de la Colline 1, Case postale 176, 1762 Givisiez
026 305 52 52, ecasfr@fr.ch, www.caisseavfr.ch
- [27] **ቤት ጽሕፈት መድሕን ንክሰርሕ ዓቕሚ ንዘይብሉ ናይ ካንቶን ፍሪቡርግ፣ ቤት ጽሕፈት ኣኢ**
Office de l'assurance-invalidité du canton de Fribourg, Office AI
Invalidenversicherungsstelle des Kantons Freiburg IV-Stelle
Route du Mont-Carmel 5, 1762 Givisiez
026 305 52 37, info@aifr.ch, www.aifr.ch

-
- [28] **ህዝባዊ አገልግሎት ናይ ስራሕ**
Service public de l'emploi SPE
Amt für den Arbeitsmarkt AMA
Boulevard de Pérolles 25, Case postale 1350, 1701 Fribourg
026 305 96 00, spe@fr.ch, www.fr.ch/spe
- [29] **ማሕበር ጉዳይ ስራሕተኛታት ፍሪቡርግ**
Union syndicale fribourgeoise USF
Freiburger Gewerkschaftsbund FGB
Rue des Alpes 11, Case postale 1541, 1701 Fribourg
026 322 74 45, usfr@bluewin.ch, www.uss.ch
- [30] **ቤት ጽሕፈት መዓርነት ደቅ - ተባዕትዮን - ደቅ - አንስትዮን ስድራቤትን**
Bureau de l'égalité hommes-femmes et de la famille BEF
Büro für die Gleichstellung von Frau und Mann und für Familienfragen GFB
Rue de la Poste 1, Case postale, 1701 Fribourg
026 305 23 86, bef@fr.ch, www.fr.ch/bef, www.familles-fribourg.ch
- [31] **ማሕበር ምርግጋጽ ስራሕ - ማእከል ምውህሃድ ማሕበራውን - ሞያውን**
Association Chèque Emploi – Centre d'intégration socioprofessionnelle
Verein Service Check, Institution für sozio-professionelle Integration
Route des Daillettes 1, 1709 Fribourg
026 426 02 40, cheque-emploi@cisf.ch, www.cheque-emploi-fribourg.ch
- [32] **ፍሪ - ሳንቴ - ግሪሴሊዲስ ፍሪቡርግ**
Fri-Santé – Grisélidis
Boulevard de Pérolles 30, 1700 Fribourg
026 321 49 45, griselidis@frisante.ch, www.griselidis.ch
- [33] **አገልግሎት ሕክምና ስኒ ቤት ትምህርቲ**
Service dentaire scolaire SDS
Schulzahnpflegedienst SZPD
Boulevard de Pérolles 23, 1700 Fribourg
026 305 98 00, sds@fr.ch, www.fr.ch/sds

-
- [34] **ማእከል ዋዕና ሰነ - ኢንሞሮ ፍሪቡርግ**
Réseau fribourgeois de santé mentale RFSM
Freiburger Netzwerk für psychische Gesundheit
Centre de soins hospitaliers, L'Hôpital 140, Case postale 90, 1633 Marsens
026 305 78 00, ኢብ ህጹጽ ኩነታት: 026 305 77 77, rfsm@rfsm.ch, www.rfsm.ch
- [35] **ማሕበር ናይ ፍሪቡርግ ተቋማት ንኣረጋጋይን**
Association fribourgeoise des institutions pour personnes âgées AFIPA
Vereinigung freiburgischer Alterseinrichtungen VFA
Secrétariat général
Route Saint-Nicolas-de-Flüe 2, 1700 Fribourg
026 915 03 43, office@afipa-vfa.ch, www.afipa-vfa.ch
- [36] **ማሕበር ናይ ፍሪቡርግ ሓገዝን ምክንኻንን ኢብ ገዛ**
Association fribourgeoise d'aide et de soins à domicile AFAS
Spitex Verband Freiburg SVF
Secrétariat cantonal
Route Saint-Nicolas-de-Flüe 2, 1700 Fribourg
026 321 56 81, info@aide-soins-fribourg.ch, www.aide-soins-fribourg.ch
- [37] **ፕሮ ሴኔክቲቲ ፍሪቡርግ**
Pro Senectute Fribourg – Freiburg
Passage du Cardinal 18, Case postale 169, 1705 Fribourg
026 347 12 40, info@fr.prosenectute.ch, www.fr.prosenectute.ch
- [38] **ፕሮ - ኢንፊርሚስ - ኢገልግሎት ፍሪቡርግ**
Pro Infirmis Fribourg – Freiburg
Route Saint-Nicolas-de-Flüe 2, Case postale 98, 1705 Fribourg
026 347 40 00, fribourg@proinfirmis.ch, www.proinfirmis.ch
- [39] **ኢገልግሎት ትምህርታዊ ጉዕዞ**
Service éducatif itinérant SEI
Früherziehungsdienst FED
Fondation Les Buissonnets, Rte de Villars-les-Joncs 3,
Case postale 155, 1707 Fribourg
026 484 21 13, info@sei-fribourg.ch, www.sei-fribourg.ch

- [40] **ማእከል ናይ ጾታዊ ጥዕና ፍራቡርግ**
 Centre fribourgeois de santé sexuelle CFSS
 Freiburger Fachstelle für sexuelle Gesundheit FFSG
 • Rue de la Grand-Fontaine 50, 1700 Fribourg
 • Rue de la Condémine 60, 1630 Bulle
 026 305 29 55, sante.sexuelle@fr.ch, www.fr.ch/cfss
- [41] **«ኣምፕራንት» : ማእከል ሓገዝን ቅድመ ምክልካል ንኤኡ ኣይ ሲ. / ኤይድስን**
 Empreinte: Centre de soutien et de prévention dans le domaine du VIH/Sida et IST
 Empreinte: Hilfs- und Präventionsstelle für HIV/Aids und STI
 Boulevard de Pérolles 57, 1700 Fribourg
 026 424 24 84, empreinte@tremplin.ch, www.tremplin.ch/empreinte
- [42] **ኣገልግሎት ተቋማት ህዝባዊ ጉዳያት፣ ክፍሊ ዜግነትን ኤታ ሲ.ሲ.ል**
 Service des affaires institutionnelles, des naturalisations et de l'état civil SAINEC
 Amt für institutionelle Angelegenheiten, Einbürgerungen und Zivilstandswesen IAEZA
 Boulevard de Pérolles 2, Case postale 471, 1701 Fribourg
 026 305 14 17, office.etatcivil@fr.ch, www.fr.ch/sainec
- [43] **ሳሪጌ - ማሕበር ናይ ሓደ ዓይነት ጾታ ርክብ ዝገብሩ ደቂ - ተባዕትዮን ደቂ - ኣንስትዮን ፍራቡርግ**
 Sarigai
 Case postale 282, 1709 Fribourg
 079 610 59 37, sarigai@sarigai.ch, www.sarigai.ch
- [44] **ቤት ጽሕፈት ማሕበር ስድራ ቤት ፍራቡርግ**
 Association Office familial Fribourg
 Verein Paar- und Familienberatung Freiburg
 Avenue de la Gare 14, Case postale 1131, 1701 Fribourg
 026 322 10 14, info@officefamilial.ch, www.officefamilial.ch
- [45] **ኣገልግሎት ቆልዑትን መንእሰያትን**
 Service de l'enfance et de la jeunesse SEJ
 Jugendamt JA
 Boulevard de Pérolles 24, Case postale 29, 1705 Fribourg
 026 305 15 30, sej-ja@fr.ch, www.fr.ch/sej
- [46] **ማእከል ኣሞክርቲ ቆልዑት፣ ደቅ - ተባዕትዮን ግዳያት ሓደጋ ተሸከርካርትን**

Centre de consultation LAVI pour enfants, hommes
et victimes de la circulation
Opferberatungsstelle für Kinder, Männer und Opfer von Verkehrsunfällen
Boulevard de Pérolles 18A, Case postale 29, 1705 Fribourg
026 305 15 80, LAVI-OHG@fr.ch, www.fr.ch/sej/lavi

[47] **ፍራቢና - ወኪል አማኝርቲ ንዝተፈለለዩ ዜግንት ንዘለዎም ደቅ - ኣንስትዮን ደቅ - ተባዕትዮን ሰብ ሓዳር**

Frabina – Agence de consultation pour femmes et hommes
dans des relations binationales
Frabina – Beratungsstelle für Frauen und Männer in binationalen Beziehungen
Kapellenstrasse 24, 3011 Bern
031 381 27 01, info@frabina.ch, www.frabina.ch

[48] **ማሕበር ምትሕግጋዝ ደቅ - ኣንስትዮ - ማእከል (ሳቪ LAVI) ደቅ - ኣንስትዮ ግዳይ ናይ ሓይልን ናይ ገበን ፍጻመ**

(ሳቪ LAVI) ሕጊ ሓገዝ ንግዳዎት ደቂ - ኣንስትዮ ሕጊ ብምጥሓስ ንዘፍጽመለን ገበን ሓገዝ ዝህብ

Association Solidarité Femmes – Centre LAVI pour femmes victimes
de violence et d'infraction pénale
Verein Frauenhaus – Opferberatungsstelle für Frauen als Opfer
von Gewalt und Straftaten
Case postale 1400, 1701 Fribourg
026 322 22 02 (መልሲ. 24ሰ/24ሰ), info@sf-lavi.ch, www.sf-lavi.ch

[49] **ማሕበር ኤክስ - ፕረስዮን ፍሪዮርግ**

EX-pression – Organisme de prévention et d'aide aux auteur-e-s de violence
EX-pression – Hilfsorganisation für Gewalttäter, Gewalttäterinnen
und Gewaltprävention
Route de la Vignettaz 48, 1700 Fribourg
0848 08 08 08, info@ex-pression.ch, www.ex-pression.ch

[50] **አገልግሎት ስድራቤታዊ ትምህርቲ**

Education familiale
Familienbegleitung
Case postale 2, 1707 Fribourg
ፈረንሳይ: 026 321 48 70, ኣልሞ: 026 322 86 33,
contact@educationfamiliale.ch, www.educationfamiliale.ch

- [51] **ፌዴራሲዮን ፍሪቡርግ መዓልታዊ መጽንሐ. ስድራቤት**
 Fédération fribourgeoise d'accueil familial de jour
 Verband Freiburgischer Tagesfamilien
 Passage du Cardinal 12, 1700 Fribourg
federation@accueildejour.ch, www.accueildejour.ch > ቁ/ስልኪ በብንኡስ ዞባ ኣብ ሲት ኢንተርኔት ይርከብ።
- [52] **ፌዴራሲዮን ፍሪቡርግ ተሓዘቲ ቆልዑትን መጽንሐ ቆልዑት ድሕሪ ትምህርቲ**
 Fédération des crèches et garderies fribourgeoises
 Freiburger Krippenverband
 026 429 09 92, info@crechesfribourg.ch, www.crechesfribourg.ch
- [53] **ካሪታስ**
 Service de l'orientation professionnelle et de la formation des adultes SOPFA
 Amt für Berufsberatung und Erwachsenenbildung BEA
 Rue St-Pierre Canisius 12, 1700 Fribourg
 026 305 41 86, sopfa@fr.ch, www.fr.ch/sopfa
- [54] a) **ክፍሊ ተዛራብቲ ቋንቋ ፈረንሳይ፡ ተሓጋገዘቲ ንስደተኛታት ቆልዑ መሰረታዊ ትምህርቲ፣ ንናይ ቋንቋ ትምህርቲ ከምኡ 'ውን ንመበቆላዊ ባህሊ ትምህርቲ**
 Collaboratrice pédagogique pour la scolarisation des enfants de migrants et les cours de langue et culture d'origine
 Route André Piller 21, 1762 Givisiez
 026 305 46 15, senof@fr.ch, www.fr.ch/osso
- [54] b) **ክፍሊ ተዛራብቲ ቋንቋ ኣልዎ፡ ተሓጋገዘቲ ንስደተኛታት ቆልዑ መሰረታዊ ትምህርቲ፣ ንናይ ቋንቋ ትምህርቲ ከምኡ 'ውን ንመበቆላዊ ባህሊ ትምህርቲ**
 Pädagogische Beraterin für die Schulung fremdsprachiger Schülerinnen und Schüler (KG-PS-OS) und die Kurse in Heimatlicher Sprache und Kultur (HSK)
 Schulinspektorat KG-PS Deutschfreiburg
 Mariahilfstrasse 2, 1712 Tafers
 026 305 40 88, doa@fr.ch, www.fr.ch/osso

- [55] **ኣገልግሎት ሓገዝ ንትምህርትን ሰልጠናን**
 Service des subsides de formation SSF
 Amt für Ausbildungsbeiträge ABBA
 Rue St-Pierre Canisius 12, Case postale, 1701 Fribourg
 026 305 12 51, bourses@fr.ch, www.fr.ch/ssf
- [56] **ኣገልግሎት ናይ ባህሪያዊ ተፈጥሮ**
 Service de l'environnement SEN
 Amt für Umwelt AfU
 Impasse de la Colline 4, 1762 Givisiez
 026 305 37 60, sen@fr.ch, www.fr.ch/sen
- [57] **ሬዘ ቤኔቨላ ኔትወርክ ፍሪቡርግ ፍራይቡርግ**
 Réseau Bénévolat Netzwerk Fribourg – Freiburg RBN
 Route Saint-Nicolas-de-Flüe 2, 1700 Fribourg
 026 422 37 07, info@benevolat-fr.ch, www.benevolat-fr.ch
- [58] **ዋና ዋና ፖለቲካዊ ኣካላት ኣብ ውሽጢ ፍሪቡርግ**
- > ፓርቲ ክርስቲያን ሶሲያል
 Parti chrétien social PCS, www.csp-pcs.ch
 Christlichsoziale Partei CSP, www.csp-pcs.ch
 - > ፓርቲ ዲሞክራት ክርስቲያን
 Parti démocrate-chrétien PDC, www.pdc-fr.ch
 Christlichdemokratische Volkspartei CVP, www.pdc-fr.ch
 - > ፓርቲ ሊበራል ራዲካል
 Parti libéral-radical PLR, www.plrf.ch
 FDP. Die Liberalen FDP, www.plrf.ch
 - > ፓርቲ ሶሲያሊስት
 Parti socialiste PS, www.ps-fr.ch
 Sozialdemokratische Partei SP, www.ps-fr.ch
 - > ፓርቲ ደ ለ ዩንዮ ዲሞክራት ዱ ሶንትር
 Parti de l'Union démocratique du centre UDC, www.udc-fr.ch
 Schweizerische Volkspartei SVP, www.udc-fr.ch
 - > ፓርቲ ሌ ቬር
 Parti Les Verts, www.verts-fr.ch
 Die Grünen, www.verts-fr.ch
 - > ፓርቲ ቬር ሊበራል
 Parti vert-libéral PVL, www.fr.vertsliberaux.ch
 Grünliberale Partei GLP, www.fr.vertsliberaux.ch

ሕታም 2018

ቤት ጽሕፈት ምውህሃድ ናይ ሰደተኛታትን ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንዓሌትነትን

Bureau de l'intégration des migrant-e-s

et de la prévention du racisme IMR

Grand-Rue 26, 1700 Fribourg

ምስትኻኻል ኣቀማምጣ ጽሕፈት

Agence Symbol, Châtel-St-Denis

ሰኢሊ

Adèle Dafflon, Fribourg

ቤት ማሕተም

Imprimerie Saint-Paul, Fribourg

ምንጪ ኣብ ማእከል መጽሔት ዝርከብ ካርታ

Office fédéral de la topographie, Berne

Office fédéral de la statistique: GEOSTAT,

Neuchâtel/Service de la statistique du canton de Fribourg

ኣዚ መጽሔት ብዓሰርተ ዝተፈለለዩ ቋንቋታት ተተርጉሙ፡ ኣብ'ዚ ዝሰዕብ

ኣድሬሻ ኢንተርኔት ይርከብ።

www.fr.ch/imr

ነዚ መጽሔት ንኻነዳልው ዝሓገዙና

ETAT DE FRIBOURG
STAAT FREIBURG
WWW.FR.CH

**ቤት ጽሕፈት ምዑሰሃድ ናይ ሰደተኛታትን
ምክልኻል ቅድመ ኩነት ንዓሌትነትን**

Grand-Rue 26
1700 Fribourg
T : 026 305 14 85
integration@fr.ch

www.fr.ch/imr

EC 2999